

summarium

SOCIETATIS SCIENTIARUM
CATHOLICAE
UNIVERSITATIS LUBLINENSIS
IOANNIS PAULI II

2019

R. 48 (68)

TOWARZYSTWO NAUKOWE
KATOLICKIEGO UNIwersYTETU LUBELSKIEGO
JANA PAWŁA II

KOMITET REDAKCYJNY

Wojciech Daszkiewicz, Arkadiusz Jabłoński, Agnieszka Lekka-Kowalik,
Stanisław Majdański (REDAKTOR NACZELNY),
Stanisław Sarek (SEKRETARZ)

Opracowanie redakcyjne
Stanisław Sarek
Anna Maćkowska i Monika Szysiak (sprawozdnie)

Skład komputerowy
Stanisław Sarek

Projekt okładki
Benedykt Tofil

© Copyright by Towarzystwo Naukowe KUL 2019

TOWARZYSTWO NAUKOWE
KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO
JANA PAWŁA II

ul. Chopina 29/11, 20-023 Lublin, skr. poczt. 123, tel. 81 525 01 93, tel./fax 81 524 31 77
e-mail: tnkul@tnkulpl www.tnkul.pl
Dział Marketingu i Kolportażu 81 524 51 71

ISSN 0137-4575 Nakład 150 egz.

Druk i oprawa: ELPIL, ul. Artylerjska 11, 08-110 Siedlce

CENTESIMA IAM ADVENTA...

**O LUDZIACH I INSTYTUCJACH PO STULECIU
UNIwersytetu**

KS. EDWARD WALEWANDER

PROFESOR NA UNIWERSYTECIE – DROGI SPEŁNIENIA NA KANWIE WŁASNEGO ITINERARIUM

I. DROGA DO PROFESURY

W kulturze europejskiej osoba profesora pracującego na uniwersytecie długo cieszyła się powszechnym uznaniem i szacunkiem. Potwierdzają to różne świadectwa nie tylko osób ze środowisk wyższych uczelni, ale także autorów wspomnień, w tym znanych powieściopisarzy, niekoniecznie, by tak napisać, zawodowo związanych z tymi środowiskami.

Hugo Steinhaus, wybitny matematyk, przed II wojną światową profesor Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, po wojnie zaś związany z Uniwersytetem Wrocławskim, etymologię słowa *profesor* wyprowadzał z łacińskiego czasownika *profiteor, profiteri*, znaczącego „jawnie coś wyznawać i odważnie deklarować swą postawę”. W swoich *Wspomnieniach i zapiskach* dał liczne przykłady takich właśnie profesorów-wyznawców, którzy cieszyli się niekwestionowanym uznaniem¹.

Henri-Frédéric Amiel, szwajcarski pisarz, filozof i mistyk, w swoim *Dzienniku intymnym*, który spisał w drugiej połowie XIX stulecia, dużo miejsca poświęcił między innymi temu, kim powinien być profesor dla swoich studentów. Jego przemyślenia są warte przypomnienia: „Chcę dla nich jedynie światła w skomplikowanym i trudnym przedmiocie. Za bardzo szanuję siebie i ich, żeby pozwalać sobie na retorykę. Moja rola to pomóc im zrozumieć. Wykład naukowy musi przede wszystkim być jasny, kształcący, dobrze zbudowany, przekonujący. Nie chodzi o to, żeby schlebiać studentom, ani o popis profesora, ale o poważne studium i gruntowne przedstawienie problemu. Ustępstwo w tym punkcie wydaje mi się wygodną nikczemnością. Mam wstręt do wszelkiego wymuszania i omamiania. To ci-

Ks. prof. dr hab. EDWARD WALEWANDER – były kierownik Katedry Pedagogiki Porównawczej i Filozofii Wychowania w Instytucie Pedagogiki na Wydziale Nauk Społecznych KUL; członek czynny i przewodniczący Wydziału Nauk Społecznych KUL.

¹ H. STEINHAUS, *Wspomnienia i zapiski*, oprac. A. Zgorzelska, Londyn 1992, s. 498-501.

skanie w oczy, kokieteria i podstęp. Profesor jest kapłanem w swoim przedmiocie, oddaje mu honory z powagą i w skupieniu”².

Z kolei Eliza Orzeszkowa, jedna z najwybitniejszych powieściopisarek polskiego pozytywizmu, w swojej do niedawna bardzo poczytnej nowelce pt. *Panna Antonina*, ukazującej niełatwą drogę życia nauczycielki z powołania, wyznała bez ogródek: „Raz tylko przez całe moje życie zdarzyło mi się spotkać profesora uniwersytetu... Miałam wtedy już lat ponad trzydzieści i o mało, o mało, żem przed człowiekiem tym nie uklękała. Mąż nauki! Pokolenie młode do gwiazdy wiedzy prowadzi. Śmieli się wtedy wszyscy ze mnie, mówili, że pomiędzy nimi bywają tacy i owacy. A mnie co do tego? Kapłan nauki i – koniec. Wtedy też na człowieka tego patrząc, pomyślałam sobie: «Gdybym to ja na jego miejscu była». Aż mi się w głowie od myśli tej zakręciło! Gdzie tam mnie, mizernemu robakowi, o takim szczęściu myśleć! Ale potem przyszło mi do głowy, że gdybym miała córki...”³. W myśli dodała pewnie, że tak pokierowałaby ich kształceniem, żeby każda mogła zasiąść na „katedrze profesorskiej”.

Z wnikliwych obserwacji środowiska naukowego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, jakie w okresie Międzywojnia prowadził młody wówczas chłopiec (urodzony w 1926 r.), później uznany pisarz Tadeusz Konwicky, powstało takie oto niecodzienne jego wyznanie: „Za mego dzieciństwa profesor uniwersytetu znaczył najwyższe wtajemniczenie człowieczeństwa. Ja już nie biegałem za wojskiem. Ja biegałem za profesorami”⁴.

Znamienne są również wyznania Genadiusza Szymanowskiego, białoruskiego z pochodzenia polityka okresu II Rzeczypospolitej, który tak pisał o swoich studiach w Rosji: „Instytut Handlowy w Moskwie, w którym studiowałem ekonomię, skupiał profesorów najlepszych w całej Moskwie. Z Instytutu wyniosłem wielki respekt dla profesora wyższej uczelni. Profesor wyższej uczelni był dla mnie autorytetem nieomylnym, osobą wyż-

² H.-F. AMIEL, *Dziennik intymny*, wybór i przekład J. Guze, przedmowa M. Janion, Warszawa 1977, s. 237. Podobnie wyznał profesor historii literatury Leonard Sowiński. Według niego „profesorowie powinni podawać słuchaczom swoim ostatnie słowo nauki, jak przyrządzoną ostatecznie potrawę. [...] Nauka uniwersytecka wymaga samoistnej pracy; profesorowie zaś powinni przede wszystkim wskazywać jej drogi właściwe” (L. SOWIŃSKI, *Wspomnienia szkolne i uniwersyteckie*, Warszawa 1961, s. 237). Por. także: B. PRUS, *Nauka polska*, „Kurier Codzienny” z 20.10.1901, cyt. za: B. PRUS, *Kroniki. Wybór*, t. II, 1901-1910, wybór, wstęp i przypisy S. Fita, Warszawa 1987, s. 12.

³ E. ORZESZKOWA, *Panna Antonina*, Warszawa 1949, s. 14; Por. S. ŻEROMSKI, *Silaczka*, Wrocław 1997, s. 16-19.

⁴ T. KONWICKI, *Kalendarz i klepsydra*, Warszawa 1982, s. 318.

szego rządu, nie podlegającą żadnej krytyce i otoczoną nimbem. Taki mój stosunek do profesora wyższej uczelni przetrwał aż do chwili, kiedy zobaczyłem profesora Rybarskiego⁵ na trybunie sejmowej. Nie pamiętam, na jaki temat przemawiał. Prawdopodobnie przeciwko rządowi, bo tak się unosił, pienił i parskał złością, że u mnie cały nimb, którym otaczałem postać każdego profesora wyższej uczelni, rozwiął się, znikł na zawsze. Mam o to do prof. Rybarskiego żal”⁶.

Proces owego „rozwiwania się” nimbu profesorskiego rozpoczął się wszelako znacznie wcześniej, jeszcze w XIX stuleciu, i postępował sukcesywnie mimo jednoczesnego, wciąż żywego szacunku dla uniwersyteckich profesorów w szerokich kręgach społecznych⁷. Warto poznać tło tego procesu przynajmniej u nas, w Polsce. Istną kopalnią wiedzy o życiu w Polsce pod zaborami i w okresie II Rzeczypospolitej są chociażby niedawno wydane pamiętniki Henryka Ciecierskiego. Jest w nich mowa także o zwyczajach uniwersyteckich. Znajdziemy tam również niejedną wzmiankę wręcz o wykpiwaniu profesorów. Ciecierski wspominał: „W Rosji, a czasem i na naszych wschodnich Kresach, oficerowie, część czynowników, a nieraz i zwykli śmiertelnicy, gdy była mowa o jakimś człowieku nauki lub słuchaczu wyższej uczelni, wyrażali się lekceważąco, pogardliwie machając ręką: «Kakoj tam profiesor! Kakoj tam student!»”⁸.

Wiek XIX odznaczał się, jak wiadomo, szczególnym szacunkiem dla nauki i ludzi nauki. Natomiast w następnym stuleciu ów prestiż wciąż się obniżał. „Pierwsi zawinili Niemcy – stwierdza z ironią wspomniany już Tadeusz Konwicki. – To oni stworzyli nowoczesną naukę i oni ją zaraz przedrzeźnili. Dali światu profesorów bakteriologii i profesorów od napisów w latrynach, profe-

⁵ Chodzi tu o prof. Romana Franciszka Rybarskiego (1887–1942), ekonomistę, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego i Uniwersytetu Warszawskiego, polityka endeckiego i posła na Sejm RP.

⁶ G. SZYMANOWSKI, *Dwanaście lat. Wspomnienia z lat 1927–1939*, Toruń 1998, s. 143. Podobnie konstataował w 2017 r. wybitny rusycysta, prof. Jan Orłowski: „Bycie profesorem to powołanie i zobowiązanie społeczne. Kiedy dzisiaj słyszę w mediach zacietrzewionych pieniaczy politycznych z tytułami profesorskimi, jak nie stroniąc od wulgarnego języka i obraźliwych inwektyw, zwalczając swoich przeciwników, to myślę wtedy: czy nie wstyd wam hańbić godność tytułu profesora i deptać zasady kultury akademickiej?” (J. ORŁOWSKI, *Być rusycystą w Polsce. Z profesorem Janem Orłowskim rozmawia Z. W. Fronczek*, „Lublin. Kultura i Społeczeństwo” 2017, nr 3, s. 27-28).

⁷ Por. J.W. DAWID, *O duszy nauczycielstwa*, wstęp i przypisy E. Walewander, Lublin 2002, *passim*.

⁸ H. CIECIERSKI, *Pamiętniki*, red. T. Ciecierska-Chłapowa i J. Chłap-Nowakowa, Kraków 2013, s. 694-695. Por. też L. SOWIŃSKI, *Wspomnienia szkolne*, s. 241.

sorów atomistyki i profesorów obyczajów burdelowych, profesorów od moralności i profesorów od ludobójstwa. Ale oni też pierwsi ostrzegli współczesnych: «Vier und zwanzig Professoren – Vaterland, du bist verloren!»⁹.

W Polsce po II wojnie światowej na znaczną dewaluację autorytetu profesora uniwersytetu złożyło się niewątpliwie kilka przyczyn, przede wszystkim jednak ogromne straty, jakie poniósł polski świat nauki w czasie niemieckiej i sowieckiej okupacji w latach wojny i po jej zakończeniu, w nowej, komunistycznej rzeczywistości Polski.

Przed wszystkim w początkach powojennej odbudowy placówek naukowych zbyt mało było takich postaci, które mogłyby przynajmniej usiłować przekazać młodemu pokoleniu nasze piękne tradycje uniwersyteckie czy, ogólnie, akademickie. Tworzono poza tym nazbyt wiele nowych wyższych uczelni o najrozmaitszym charakterze i zadaniach. Ściągano do nich całe rzesze młodzieży, dla której opracowywano nader drobiazgowy, ścisły program studiów, upodabniając przez to nominalne szkoły wyższe do szkół średnich. Nierówne zdolności i kwalifikacje młodzieży przyjmowanej na studia musiały poza tym z konieczności obniżać wymagania, a tym samym poziom naukowy uniwersytetów i innych szkół wyższych.

Nadto dla władzy koniecznością stało się tworzenie nowej kadry profesorskiej, podporządkowanej wymogom politycznym i ideologicznym. Przygotowanie zaś pełnowartościowego profesora to proces długi, wymagający przede wszystkim zaangażowania „mistrza”. Po wojnie zaś takich mistrzów było jak na lekarstwo. W dodatku niejeden z nich otrzymał od władz komunistycznych tak zwany wilczy bilet z racji nieprzystosowania się do wymogów komunistycznych. Braki w kadrze profesorskiej łątano tak zwanymi docentami „ustępu” – chodziło o odpowiedni ustęp ustawy o szkolnictwie wyższym. To właśnie te postaci zaważyły w znaczącym stopniu na upadku autorytetu kadry naukowej wyższych uczelni.

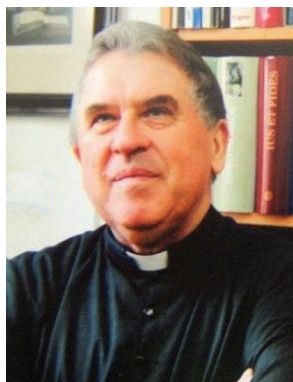
Przed powojennym pokoleniem profesorów stało trudne zadanie, by mimo często niewielkich możliwości sprostać wszystkim powinnościom tej profesji i reprezentować na wyższych uczelniach obowiązującą w niej

⁹ T. KONWICKI, *Kalendarz*, s. 318. Jest to nawiązanie do historii Niemiec. 18 maja 1848 r. we Frankfurcie nad Menem w znanym kościele pw. św. Pawła nastąpiło otwarcie tzw. Parlamentu Frankfurckiego, czyli Niemieckiego Zgromadzenia Narodowego. Za główne jego zadanie uznano utworzenie centralnych władz przyszłych zjednoczonych Niemiec, czyli odnowionej (lub raczej nowej) Rzeszy. Parlament liczył formalnie 831 deputowanych. Ostatecznie jednak mandaty przyjęło 585 członków, w tym aż 550 z wykształceniem akademickim. Wśród nich było ponad 200 prawników. Wielu akademików było profesorami uniwersyteckimi, jakoby mniej zorientowanymi w życiu codziennym. Stąd owa powtarzana do dziś ironia.

kulturę i godność¹⁰. Szczęściem dla ówczesnych wyższych uczelni było to, że reżim był zmuszony tolerować starą kadre, zresztą dość już nieliczną, która jednak do czasu jej ostatecznej eliminacji zdołała, dzięki Bogu, dać początek kolejnemu pokoleniu uczonych z prawdziwego zdarzenia. Pośród nich nie brakowało niedawnych tak zwanych volksdocentów (nawiązanie oczywiście do volksdeutschów...), gdyż niektórzy z nich na szczęście zrozumieli, że mądrość nie bierze się z nominacji¹¹.

II. ITINERARIUM UNIWERSYTECKIE KS. EDWARDA WALEWANDRA

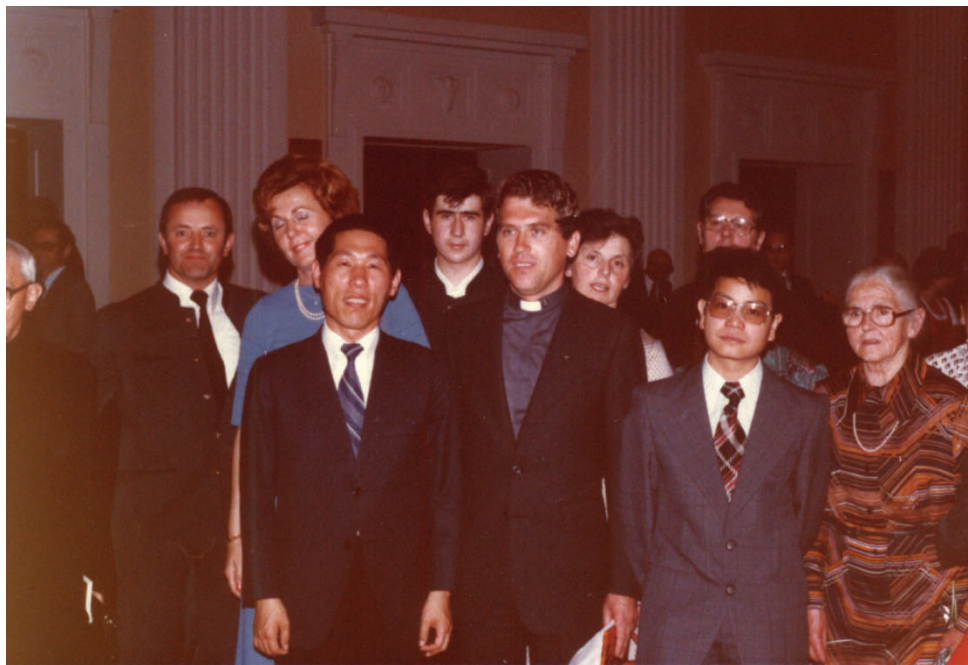
Autor niniejszego tekstu, Edward Walewander (ur. 6 grudnia 1947 r. w Niemirówku koło Tomaszowa Lubelskiego), po ukończeniu zwykłych stopni edukacji, czyli szkoły podstawowej i średniej, odbył regularne studia filozoficzno-teologiczne w Wyższym Seminarium Duchownym w Lublinie, acz magisterium z teologii uzyskał na Leopold-Franzens-Universität w Innsbrucku (1974) i tam też w 1978 r. obronił doktorat (druk: *Echa Powstania Styczniowego w prasie austriackiej*, Warszawa 1989 oraz *Die österreichische Presse und der polnische Januaraufstand*, Frankfurt a/M.–Bern–New York–Paris 1991). W Innsbrucku również 25 stycznia 1974 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk Opilio Rossiego, wówczas arcybiskupa, nuncjusza apostolskiego w Austrii, później kardynała¹².

¹⁰ Por. ciekawe wspomnienia na ten temat m.in. Janusza Pajewskiego, profesora Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. J. PAJEWSKI, *Przeszłość z bliska. Wspomnienia*, Warszawa 1983, s. 202–209. Podobnie wspominał po latach cytowany już Jan Ernst, profesor UMCS. J. ERNST, *Dwie linie życia*, s. 134 i 140–141.

¹¹ Ta część artykułu to zmieniona wersja tekstu opublikowanego po raz pierwszy w pracy zbiorowej pt. *Sylwetka profesora w perspektywie czasu*, w: *Nauczyciele. Szkice portretów uczonych i nauczycieli*, red. A. Królikowska, J. Falkowska, Kraków 2018, s. 11–24 i wykorzystanego później w innej publikacji autora.

¹² W Innsbrucku studiował ks. Józef Pastuszka (1897–1989), później wieloletni profesor KUL, znany psycholog. Na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu w Innsbrucku obronił w 1920 r. doktorat z teologii, a pięć lat później na Wydziale Filozoficznym doktorat z filozofii. Por. H.I. SZUMIŁ, *W służbie nauki. Ksiądz Józef Pastuszka (1897–1989)*, Sandomierz 2018, s. 17.

Autor (w środku) ze swoimi gośćmi w auli Uniwersytetu w Innsbrucku po wręczeniu dyplomu doktorskiego 10 czerwca 1978 r. Od lewej: ks. Franz Sand (Garmisch-Partenkirchen), Lieselotte Meierhofer (Monachium), ks. KimTjeung Nam Barnabas (Seul), ks. Vu Kim Chinh Joseph (Wietnam), Georg Buchwieser (lecko zasłonięty), Irmgard Braun i Anna Sand (Garmisch-Partenkirchen) (fot. s. Jolanata Weiss).

Autor z rodzicami Apolonią i Józefem Walewandrami podczas spotkania z Ojcem Świętym Pawłem VI – Rzym, 29 stycznia 1974 r., trzy dni po święceniach kapłańskich (fot. Arturo Mari).

Po zakończeniu studiów został wikariuszem w parafii katedralnej w Lublinie, a od 1979 do 1983 r. – prefektem studiów w macierzystym Wyższym Seminarium Duchownym w Lublinie.

Od 1 października 1980 r. rozpoczął pracę naukowo-dydaktyczną w KUL – prowadził wykłady z historii Kościoła nowoczesnego. W latach 1983-1985 był starszym asystentem, później adiunktem (do 1995 r.) w międzywydziałowym Instytucie Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym KUL. Od września 1990 do marca 2005 r. był też dyrektorem tego Instytutu.

Habilitował się w KUL w 1995 r. na podstawie rozprawy *Wychowanie chrześcijańskie w nauczaniu i praktyce Kościoła katolickiego na ziemiach polskich w II połowie XIX wieku* (1994; wyd. II – 1996).

Na początku października 1996 r. został zatrudniony w Instytucie Pedagogiki na Wydziale Nauk Społecznych KUL, od 1997 r. na stanowisku profesora KUL. Od 1997 r. aż do emerytury w 2018 r. był w tymże Instytucie kierownikiem Katedry Pedagogiki Porównawczej¹³.

W 2009 r. otrzymał tytuł naukowy profesora nauk humanistycznych.

Od czasu zatrudnienia w Instytucie Pedagogiki KUL prowadził seminarium magisterskie i doktoranckie. Wypromował 215 magistrów i 10 doktorów. Pod jego kierunkiem powstało też 29 prac licencjackich w Puławskiej Szkole Wyższej.

W badaniach naukowych ks. E. Walewandra można wyróżnić cztery nurty – dwa główne: pedagogika chrześcijańska i studia nad problematyką polonijną oraz dwa raczej poboczne: duchowość chrześcijańska i historia Kościoła.

A. PEDAGOGIKA CHRZEŚCIJAŃSKA

W nurcie pedagogiki autor podjął pionierskie na polskim gruncie badania i studia nad pedagogiką chrześcijańską, która nie jest tożsama z pedagogiką laicką. Na początku XX w. na Uniwersytecie Katolickim w Lowanium z pedagogiki ogólnej wyodrębniono mianowicie nurt nazwany pedagogiką chrześcijańską (*la pédagogie chrétienne*), a z niej kolei także pedagogikę kościelną, katolicką. Oczywiście roztropnie uznano, że w Kościele katolickim pedagogika świecka i pedagogika chrześcijańska powinny być ściśle z sobą skorelowane, mimo że w wielu aspektach się różnią. Pedagogika chrześcijańska od początku nawiązywała do tradycji grecko-rzymskiej, a przy tym

¹³ W latach 2016-2018 funkcjonowała jako Katedra Pedagogiki Porównawczej i Filozofii Wychowania.

dysponowała własnym ponaddwutysiącletnim doświadczeniem (por. tu: *Katedra Pedagogiki Porównawczej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II*, 2013).

W ramach pedagogiki chrześcijańskiej ks. E. Walewander prowadził własną gruntowną refleksję metodologiczną. Omawiał kierunki badań Instytutu Pedagogiki KUL, zadania swojej Katedry, a także przedstawiał dorobek całego Wydziału Nauk Społecznych KUL. Z całej prakseologii wychowawczej Kościoła w Polsce, stosowanej w instytucjach, placówkach kościelnych (np. w kościelnych szkołach i zakładach wychowawczych) i w duszpasterstwie ogólnym (np. w parafiach, gdzie odbywa się nie tylko przepowiadanie wiary, ale i wychowywanie według określonych reguł) starał się wydobyć i dobitnie sformułować naukowe założenia i zasady pedagogiczne. Kościół właściwie wszystkie stosowane przez siebie środki (słowa, sakramenty, praktyki, liturgię) przekłada zarazem na wartości pedagogiczne.

Mając na względzie efekty owej refleksji, szybko uzupełnił o ten aspekt swoją pracę habilitacyjną *Wychowanie chrześcijańskie w nauczaniu i praktyce Kościoła katolickiego na ziemiach polskich w II połowie XIX w.*, poszerzając zawarte w niej tezy i konstatacje o studia dotyczące rozwoju pedagogii chrześcijańskiej i jej wpływu na społeczeństwo polskie w drugiej połowie XIX w., kiedy szerzyły się prądy liberalne i ateistyczne, walczące z Kościołem, i była praktykowana określona pedagogika laicka. Do wspomnianych studiów należy zaliczyć m.in. rozprawy: *Kontekst ideologiczny i społeczny powstania i rozwoju skautingu katolickiego* (w: *Skauting katolicki. Idea o. Jakuba Sevina SJ*, red. B. Migut, 2002, s. 12-22), *Proboszczowie krasnobrodzcy od połowy XIX wieku* (2012), a także *Potrzeba wychowania do wartości*, referat wygłoszony na inauguracji Centrum Kształcenia Nauczycieli w Akademii Polonijnej w Częstochowie (1998).

Swoją główną, źródłową i dobrze udokumentowaną pracę z dziedziny pedagogiki ks. E. Walewander napisał już po habilitacji. Jego *Pedagogia katolicka w diecezji lubelskiej 1918-1939* (2007) traktuje o całokształcie pedagogicznych walorów Kościoła katolickiego na przykładzie diecezji lubelskiej. Książka otrzymała bardzo pozytywne recenzje. Wydaje się, że problematyka tego studium o diecezji lubelskiej dotyczy spraw dość typowych dla całej II Rzeczypospolitej. Ze zjawisk powszednich i często niezauważanych zostały w niej wydobyte liczne oryginalne zasady pedagogiczne. Diecezja, zarówno jako samo biskupstwo, jak i poszczególne parafie, okazuje się mianowicie szczególnym podmiotem wychowawczym w ujęciu katolickim. Duszpasterstwo w diecezji nie polega wszelako tylko na gło-

szeniu Ewangelii i nauczaniu wiary. Obejmuje także działalność wychowawczą, prowadzoną prawie wszystkimi możliwymi środkami, a mianowicie przez instytucje diecezjalne, stowarzyszenia, bractwa, szkoły wyznaniowe, liturgię, sakramenty, modlitwy, nabożeństwa, zwyczaje kościelne, sztukę, biblioteki parafialne, czasopisma itp. Do tego dochodzą też różnorodne środki okresowe: święta, misje, rekolekcje, sanktuaria, pielgrzymki, koła i spotkania, duszpasterstwo młodzieżowe, oddziaływanie na organizacje państwowe, takie jak harcerstwo, poprzez kapelanowanie różnym ich grupom itp.

Wychowanie chrześcijańskie nie ogranicza się tylko do sfery, by tak rzec, samej kościelności, lecz otwiera się także na wizję społeczeństwa, państwa i całego świata, na różne światopoglądy, na swoiste problemy wsi i na kwestię społeczną, na kulturę, naukę oraz na całą konkretną egzystencję katolika. Słowem, diecezja jest swoistym, bardzo silnym środowiskiem wychowawczym. Trzeba zaznaczyć, że autor nie tylko wydobywa te wszystkie kwestie, analizuje je i syntetyzuje w pewien zasadniczy segment wiedzy, ale także często poddaje krytyce, dostrzegając pewną fasadowość i niekiedy słabość niektórych stosowanych środków wychowawczych.

Niebawem ukazała się kolejna rozprawa autora, kontynuująca podejmowane wcześniej problemy. Jest to studium *Działalność wychowawcza Kościoła lubelskiego 1939-1945* (2009). Niewątpliwie w tym okresie Kościół stosował szczególne metody wychowawcze, działał bowiem w sytuacjach ekstremalnych, kiedy według Niemców, okupujących nasz Kraj, środkiem wychowawczym dla Polaka miały być przymusowe roboty dla okupanta, terror, propaganda faszystów, a także obozy pracy i obozy zagłady. Podobną problematykę autor porusza w pracy o losach i postawach kapłanów Zamojszczyzny (*Kapłani Zamojszczyzny w okresie okupacji*, 1996) oraz w opracowanych przez siebie wspomnieniach krasnobrodzkiego wikariusza, ks. Marcina Bardela, więźnia obozu koncentracyjnego w Dachau (*Z Krasnobrodu przez obozy i obczyznę do rodzinnych stron*, wyd. II, 1996) czy też okupacyjnego dziennika lubelskiego prawnika Remigiusza Moszyńskiego (*Dziennik 1939-1945. Wojna i okupacja w Lublinie w oczach dorosłych i dzieci*, 2015).

Warto przy tym podkreślić, że autor mimo wszystko nie żywi urazy do Niemców. Napisał m.in. książkę *Życie dla pojednania* (1997), w której omawia zagadnienia kościelno-religijne oraz kulturalne widziane w perspektywie wspólnych, polskich i niemieckich, zagrożeń oraz nadziei na ich przezwyciężenie. Bywa też w Niemczech częstym gościem. Wygłasza tam wykłady

(zob. np. *Druga wojna światowa a losy Polski i Polaków*, opublikowany w „Lublin. Kultura i Społeczeństwo” 2007, nr 1, s. 50-53).

Innym przejawem kontynuacji badań jest współautorstwo, redakcja i przedmowa do dzieła zbiorowego *Oblicze ideologiczne szkoły polskiej 1944-1956* (2002). Warto też wspomnieć o redakcji wspomnień Jadwigi Ihnatowicz-Suszyńskiej *Z korzeniami wyrwiemy was* (1996, wyd. angielskie *We will uproot you*, 2005). Książka ta ukazuje problemy wychowania w rodzinie w trudnych warunkach zesłania do Kazachstanu, a także druzgocące, widoczne do dzisiaj skutki, jakie owe deportacje pozostawiły w świadomości ludzi. Problem ten został poruszony m.in. w jednej z prac magisterskich, która powstała na prowadzonym przez autora seminarium z pedagogiki porównawczej (por. M. Stopikowska, *Rodzina polska na zesłaniu w ZSRR. Studium pedagogiczne*, 2000).

Autor nie pomija także oczywiście teorii pozakatolickich. Dowodzi tego opracowanie przez niego publikacji *O duszy nauczycielstwa* Jana Władysława Dawida, słynnego pedagoga z przełomu XIX i XX wieku, pioniera pedagogiki doświadczalnej w Polsce. Doczekała się ona dwóch wysokonakładowych wydań kieszonkowych (II wyd. w 2002 r.). Jest redaktorem i współautorem publikacji zbiorowej *Katolicka a liberalna myśl wychowawcza w Polsce w latach 1918-1939* (2000). Rezultatem zorganizowanego przez autora międzynarodowego seminarium naukowego jest praca zbiorowa zatytułowana *Biskup lubelski Marian Leon Fulman. Pedagog trudnych lat* (2010), pod jego redakcją i z dużym udziałem autorskim. Zagadnieniom kontaktów naukowych pracowników KUL z innymi ośrodkami naukowymi na Zachodzie, zwłaszcza w Belgii, poświęcona jest książka *Belgia we wspomnieniach pracowników KUL po drugiej wojnie światowej* (2011).

Odpowiedzią na aktualne problemy pedagogiczne jest niewielka broszura *Postmodernizm a pedagogia katolicka* (2001), która zyskała kilkanaście pozytywnych recenzji i była przedrukowywana w wielu pismach krajowych, a nawet w czasopismach fachowych za granicą – w języku portugalskim i niemieckim. W książeczce „*O duszy nauczycielstwa*” – *przed stu laty i dziś* (2012) zostały z kolei omówione aktualne zagadnienia z dziedziny pedeutologii. Wspomnieć też trzeba rozprawę autora *Parafiada – współczesny model pracy wychowawczej pijarów w Polsce*, opublikowaną w pracy zbiorowej pt. *Szkolnictwo pijarskie w czasach minionych a współczesne problemy edukacji historycznej*, t. III, red. K. Wróbel-Lipowa (2011).

Godne uwagi są również publikacje z dziedziny biografistyki pedagogicznej, zwłaszcza o pracownikach naukowych UMCS, np. *Profesor Mieczysław*

ślaw Wieliczko. Moje z nim rozmowy (2011) czy też dłuższa rozprawa o dawnym profesorze KUL pt. *Pedagogia uniwersytetu w życiu i działalności Zygmunta Bolesława Kukulskiego (1880-1944)*, w: *Wczoraj, dziś i jutro pedagogiki uniwersyteckiej w świetle twórczości Stefana Kunowskiego*, red. K. Braun, 2010). W publikacji pt. *Ks. Józef Bazylak (1932-2013). Takim pozostał wśród nas...*, której ks. E. Walewanda jest współautorem, uwiecznienia doczekał się jeden z dawnych profesorów Akademii Teologicznej w Warszawie. Książka ta w 2013 r. doczekała się dwu wydań.

Dotąd wyszły drukiem cztery tomy *Kazań i przemówień* ks. E. Walewandy. Kolejny tom jest w przygotowaniu. W *Przedmowie* do pierwszego tomu autor przypomniał, że obowiązki profesora uniwersytetu, zwłaszcza gdy jest kapłanem, sprowadzają się do trzech zasadniczych obszarów oddziaływania. Ma on *legere* (wykładać), *disputare* (brać udział w dyskusjach) i *praedicare* (przepowiadać, czyli m.in. głosić kazania i wygłaszać przemówienia uniwersyteckie). Zbiór przemówień wygłoszonych przez autora to swoisty pamiętnik, dający czytelnikowi nie tylko pewien obraz wydarzeń, w których autor uczestniczył, ale przekazujący też opracowaną przez niego skrupulatnie dokumentację, niekiedy przywoływaną na żywo i niejako *ad hoc*, zależnie od okoliczności i potrzeb.

B. NURT BADAŃ NAD PROBLEMATYKĄ POLONIJĄ

Ogrom pracy autor włożył w studia nad emigracją polską, tą wolną i tą przymusową, nad uchodźcami i nad deportowanymi, głównie tymi wywiezionymi na Wschód. W tym nurcie badań zajmował się również postawami mentalnymi, społecznymi i religijnymi. Interesowały go problemy pedagogiczne, jednostkowe i zbiorowe. Jego *Problematyka wychowawcza w środowiskach emigracyjnych* miała dwa wydania (1999, wyd. II – 2000). Obie edycje uzyskały wiele bardzo pozytywnych recenzji. Podjęta próba badania problematyki wychowania w środowiskach emigracyjnych nawiązuje niejako do Floriana Znanieckiego *The Polish peasant in Europe and in America* (t. 1-5, Boston 1918-1920), który na podstawie prostych danych zjawiskowych i materialnych starał się dotrzeć, od strony socjologicznej, do wewnętrznych postaw chłopów polskich na emigracji.

Wychowywanie na emigracji, przede wszystkim dzieci i młodzieży, a po części i dorosłych, jest bardzo skomplikowane zarówno przedmiotowo, jak i metodologicznie. Dokonuje się ono w rodzinach, stowarzyszeniach, organizacjach i w zwykłych wspólnotach. Z reguły prowadzi je duchowieństwo

polskie, które posługuje się teologiczną koncepcją wychowania, eklezjalnym doświadczeniem oraz kościelnymi środkami pedagogicznymi (por. np. *Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie*, t. 1-2 Lublin 1992-1993, wydany pod redakcją i współnapisany przez autora z okazji 500-lecia odkrycia Ameryki; *Polskie parafie i misje katolickie na obczyźnie*, w: *Dzieje drugiej Wielkiej Emigracji w latach 1939-1990*, red. M. Szczerbiński, Gorzów 2000, s. 57-69). W prezentowanych badaniach chodzi autorowi m.in. o utrzymanie lub wzbudzenie więzi duchowej ze „starą” ojczyzną, o szacunek dla niej i dla jej tradycji, a jednocześnie o otwarcie się na nową ojczyznę, na nowe społeczeństwo i nową kulturę, nade wszystko zaś o ukształtowanie odpowiednich postaw moralnych, które na emigracji są zwykle zagrożone. Autor wraca też często do analiz metodologicznych – zob. *Instytut Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym KUL. Zadania, możliwości, perspektywy*, w: *W służbie Polonii*, red. E. Walewander, Lublin 1992, s. 97-104; *Z badań nad rodziną polonijną* („Studia Polonijne” 2000, t. 21, s. 263-271); *Polonia w Ameryce w badaniach środowiska naukowego KUL (zadania i perspektywy)*, w: *Polonia latynoamerykańska w polskiej nauce i praktyce społecznej: tendencje najnowsze i wyzwania*, red. M. Malinowski (Warszawa 1998, s. 38-42).

Jest także redaktorem bądź współautorem wielu oryginalnych prac o Polonii i Polakach żyjących w poszczególnych krajach Europy i świata. Serię tę otwierają trzy tomy pracy źródłowej *Polacy w Rosji mówią o sobie* (1991-1995), potem idą inne kraje, a zatem *Polacy w Estonii mówią o sobie* (1997) oraz *Polacy w Mołdowie mówią o sobie* (1995). Oprócz prac źródłowych są też liczne oryginalne monografie: *Polacy i Niemcy w Rosji* (1993), *Polacy w Mołdawii* (1995), *Polacy w Estonii* (1998), *Polacy w Armenii* (2000), *Polacy w Gruzji* (2002), *Polacy w Azerbejdżanie* (2003), *Polacy na Krymie* (2004), *Polonia w Austrii. Z dziejów duszpasterstwa i pracy społecznej* (1998). Wspomnieć trzeba również pomniejszych artykuły o Polakach na Ukrainie, w Ameryce Łacińskiej i inne (por. np. *Duszpasterstwo polskie w Ameryce Łacińskiej. Przyczynek do bibliografii*, w: *Rola duszpasterstwa polskiego w organizacji społeczności lokalnych w Ameryce Łacińskiej*, red. M. Malinowski, Warszawa 1999, s. 45-54). Obraz dopełniają inne rozprawy, takie jak np. *Odrodzenie Kościoła rzymskokatolickiego na Ukrainie* (w: *Materiały XXI Sesji Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie*, Rzym–Kraków 1999, s. 307-319), *Rola świadectw bezpośrednich w kształtowaniu obrazu Polaków i Polonii na Wschodzie*, w: *Polacy w Estonii*, 1998, s. 25-34).

Syntezą badań polonijnych są studia *Emigracja polska w badaniach pracowników Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego* (druk w: *W nieustannej trosce o polską diasporę. Tom studiów dedykowany Arcybiskupowi Szczepanowi Wesołemu*, Gorzów Wielkopolski 2012, s. 447-462) oraz *In-stytut Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym KUL – zadania, możliwości, perspektywy* („Studia Polonijne”, 2009, t. 30, s. 7-14).

Prowadzone przez wiele lat badania autora nad Polakami na Wschodzie tak podsumował Amerykanin John Grondelski: „Ksiądz prof. Walewander wykonał trudną do przecenienia i niezastąpioną pracę, dokumentując historię Polaków w byłych sowieckich republikach. Jest to praca szczególnie ważna, ale i też szczególnie trudna. Większość ludzi, którzy migrują, niezależnie od tego, czy to wybór, czy przymus, należy do tak zwanych «szarych mas» – to najczęściej ludzie nie mający specjalnych warunków i pilności do siedzenia i spisywania swej historii. Większość czasu i sił poświęcają na walkę o przetrwanie. Zapisać historię tych ludzi to nie sprawa przeczytania książek i zestawienia cytatów. Jest to raczej zadanie podobne do mozolnej pracy poszukiwacza złota, który stojąc w zimnej wodzie, długo i cierpliwie przesiewa ręcznie piasek, poszukując wśród mnóstwa pospolitych kamyków tej czystej i prawdziwej grudki”¹⁴.

Sam autor przyznaje jednak, że wiele jeszcze pozostało do zrobienia. Dalszych badań i poszukiwań wymaga zwłaszcza pedagogia Kościoła na emigracji, zwłaszcza w zakresie stosowanych metod.

C. KSZTAŁTOWANIE POSTAW DUCHOWYCH

Pedagogia, w konsekwencji więc także pedagogika chrześcijańska oraz kościelna, nie poprzestaje na kształtowaniu li tylko postaw zewnętrznych i zachowań empirycznych, lecz chce sięgać do postaw duchowych, do ducha ludzkiego i do samej głębi każdej osoby. Kościół od wieków wychowuje ludzi do życia wewnętrznego, czyli – jak to się dziś mówi – do duchowości. Jest to wewnętrzna strona religijności (por. *Religijność w perspektywie dziejowej. Studia i szkice*, 1996). Przy tym warto podkreślić, że odpowiednie postawy duchowe są pożądane nie tylko z punktu widzenia religii, ale także życia świeckiego, w tym zwłaszcza państwowego. Jest to coś więcej niż dawna hagiologia. Wszystkie te kwestie są niestety wciąż słabo zbadane naukowo. Dużą rolę odgrywa w nich intuicja, tradycja oraz praktyka. Dlatego należy je próbować badać i prezentować *pro publico bono*.

¹⁴ *Kronika Nagrody Naukowej im. Ireny i Franciszka Skowyrów za rok 2002*, „Studia Polonijne” 2003, t. 24, s. 236.

Autor przyznaje, że w tym zakresie z jego strony są to raczej tylko próby. Wychodzi tu od dawniejszych jeszcze prac hagiograficznych o Kolumbie Białeckiej i duchowości sióstr dominikanek (np. *Dominikański wzorzec świętości w życiu i dziele Kolumby Białeckiej 1838-1887*, 1993). Temat ten uporządkował po habilitacji w rozprawie *Rola wychowawcza Zgromadzenia Sióstr Dominikanek w społeczeństwie polskim XIX wieku*, w: *Będziecie dawać świadectwo* (1999, s. 119-130). Na uwagę zasługuje też rozprawa *Życie duchowe na ziemiach polskich w XIX w. oraz w dwudziestoleciu międzywojennym* (w: *Religijność w perspektywie dziejowej*, Lublin 1996, s. 71-82) o szeroko rozumianym życiu duchowym w wymiarze społecznym. Innego rodzaju próbą są artykuły publicystyczne, np. *Duchowość nauczyciela* („Zeszyty Nauczycieli i Wychowawców” 2003, z. 6), hasło *Duchowość* w *Leksykonie pedagogiki religii* (red. C. Rogowski, Warszawa 2007, s. 121-122) oraz artykuł *Błogosławiona Marcelina Darowska na tle kobiecego ruchu religijnego na ziemiach polskich w XIX i na początku XX wieku* (w: *Materiały IV Sympozjum Biografistyki Polonijnej*, red. Z. i A. Judyccy, 1999, s. 332-338). Także inne, mniejsze teksty, np. *Zakonotwórcza misja Kolumby Białeckiej (1838-1887) i duchowe znaczenie jej imienia* („Roczniki Teologii Duchowości” 1 (2009), s. 199-205) oraz *Życie w obronie wartości. Siostra Gabriela Jaworska OP 1950-2012* (2015).

Autor od dawna stara się być blisko człowieka. Może dlatego oprócz artykułów i książek czysto naukowych, o tematyce związanej z pracą zawodową na uniwersytecie, a także poruszających zagadnienia skądinąd go interesujące, od pewnego czasu publikuje też teksty dotyczące środowiska własnego pochodzenia, ze szczególnym uwzględnieniem kolejnych etapów swojej edukacji od Szkoły Podstawowej w Niemirówku, poprzez szkoły średnie w Tomaszowie Lubelskim i w Lublinie, do akademickiej w Wyższym Seminarium Duchownym w Lublinie i Katolickim Uniwersytecie Lubelskim (por. *Pozostali w naszej pamięci*, Lublin 2018 – redakcja, wstęp i współautor), jak też w Uniwersytecie Franciszka-Leopolda czy też w Collegium Canisianum w Innsbrucku. Na ile może, stara się uwiecznić ludzi i środowiska, którym więcej czy mniej zawdzięcza w swoim życiu (taki charakter ma na przykład przygotowywana praca wspomnieniowa *Niemirówek w starej fotografii. Ludzie i zdarzenia*, 2020)

Oprócz publikacji na temat szkół i uczelni ma też w dorobku wiele tekstów z dziedziny biografistyki. Chętnie opracowuje życiorysy osób duchownych i świeckich zawsze na tle środowiska ich pochodzenia i życia. Za historykiem ks. Zygmuntem Zielińskim powtarza często, że biografie są

żywym przyczynkiem do dziejów społeczności, w której opisani ludzie żyli i działali. Opisanie dziejów konkretnych diecezji czy parafii byłoby z pewnością bardziej plastyczne, gdyby pojawiały się w nich choćby najskromniej ujęte biografie duszpasterzy, rzeczywistość bowiem budują nie urzędy i ich aktywność, ale konkretni ludzie. Ich charakterystyka jest najbardziej plastycznym tworzywem historycznym¹⁵.

Pedagogia katolicka, jak widzimy, zmierza dziś w kierunku kształtowania odpowiednich postaw życiowych i kreowania doskonalszego życia duchowego.

D. HISTORIA KOŚCIOŁA

Odrębnym nurtem w twórczości autora jest historia Kościoła, która stanowi swoistą pomoc dla pedagogiki kościelnej. Spotyka się wprawdzie opinie, że historia Kościoła nie ma nic do pedagogiki, ale nie jest to pogląd do końca słuszny. Owszem, historia Kościoła nie ma nic albo ma niewiele do pedagogiki ateistycznej, np. marksistowskiej, ale ma bardzo dużo do pedagogiki kościelnej, gdyż po prostu nie można tej pedagogiki zrozumieć bez Kościoła. Oczywiście pedagogika kościelna korzysta – i musi korzystać – możliwie wiele z pedagogiki świeckiej, naukowej, ogólnoludzkiej, ale musi też uwzględniać, przynajmniej pedagogika materialna, Kościół i jego historię. Na tym właśnie polega jej nowość.

Prace z dziedziny historii Kościoła napisane przez autora nie są zbyt liczne. Tę problematykę traktuje raczej pomocniczo. Ale trzeba pamiętać, że w dziedzinie nieeksperymentalnej cała problematyka tkwi głęboko w historii, w przeszłości, w konkretnej sytuacji historycznej, choćby dopiero co minionej. Widać to wyraźnie na przykład w jego rozprawie na temat pedagogii Kościoła w krajach powstałych po rozpadzie Związku Radzieckiego, zatytułowanej *Katolicyzm na wschód od Bugu. Fakty i nadzieje* (1998), w książce *Losy pedagogów polskich na Wschodzie* (2002), zawierającej artykuły i wspomnienia, w pracy zbiorowej *Polacy na uniwersytecie w Innsbrucku* (2001) czy też w autorskiej książce *Lublin w migawce. Między Powstaniem Styczniowym a wybuchem I wojny światowej*, (2017).

Kilka wydań miało krytyczne wydanie dokumentu z 1864 r., odnalezionego 20 października 2008 r. w Krasnobrodzie (por. np. *Niezwykłe odkrycie w Krasnobrodzie*, redakcja, wstęp i przypisy, „Lublin. Kultura i Społeczeństwo” 2008, nr 7; „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 2008,

¹⁵ Z. ZIELIŃSKI, *Posłowie*, w: *Pozostali w naszej pamięci*, red. E. Walewander, Lublin 2018, s. 167.

t. 90; „Roczniki Historii Kościoła” 2 (2010)) oraz *Krasnobród. Sanktuarium i duszpasterze*, 2018.

Podsumowując, ks. prof. dr hab. Edward Walewander, emerytowany profesor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, wydał ogółem – wliczając publikacje drobniejsze – 1110 pozycji, w tym 31 książek własnych oraz 36 książek, których był redaktorem i współautorem. W swoim dorobku ma poza tym kilkadziesiąt przedmów do książek o tematyce pedagogicznej, polonijnej oraz dotyczących Polaków żyjących na obczyźnie. Napisał prawie sto recenzji prac innych autorów, głównie historycznych i pedagogicznych.

III. PROGNOZY

Profesor przyszłości to uczyony przede wszystkim niezależny od ideologii sprzecznej ze zdrową antropologią. Chyba najlepiej myśl tę rozwinął przed laty Kazimierz Twardowski. Ten znany filozof, profesor Uniwersytetu Lwowskiego, w 1933 r., kiedy u naszych zachodnich sąsiadów umacniał się narodowy socjalizm, pisał, że profesor nie przyjmuje rozkazów od żadnych czynników zewnętrznych i „nie chce służyć żadnym względom ubocznym, lecz za panów swoich uznaje jedynie doświadczenie i rozumowanie i jedno tylko ma zadanie: dochodzenie należycie uzasadnionych sądów prawdziwych, albo przynajmniej jak najbardziej prawdopodobnych. [...] Tworzy [...] najwyższe wartości intelektualne, które przypaść mogą człowiekowi w udziale”¹⁶.

Warto przy tym zaznaczyć, że Kazimierz Twardowski otwarcie manifestował swe ateistyczne przekonania, ku zmartwieniu zresztą swego brata, arcybiskupa lwowskiego, toteż pisząc to, co wyżej przytoczono, miał zapewne na myśli zwłaszcza wpływy katolicko-kościelne.

Wykładowca uniwersytecki powinien mieć czas dla swoich studentów. Jochen Hörisch, niemiecki badacz problemów szkolnictwa wyższego, w studium o bardzo wymownym tytule *Die ungeliebte Universität* [„Niekochany uniwersytet”] podkreśla z naciskiem, że „profesorowie, którzy nie znają swoich studentów, a studenci, którzy nie mają szans na rozmowę ze swoimi

¹⁶ K. TWARDOWSKI, *O dostojęństwie uniwersytetu*, Poznań 1933, punkt 3 (bez numeracji stron). Por. też: J.H. NEWMAN, *Idea uniwersytetu*, tłum. P. Mroczkowski, Warszawa 1990, *passim*.

profesorami, prowadzą uniwersytet ad absurdum”¹⁷. W trosce o to, by czytelnik nie przeoczył aktualnych wywodów na temat zagrożeń szkolnictwa uniwersyteckiego, Hörisch nadał swojej pracy wprost publicystyczny podtytuł: *Rettet die Alma mater!* [„Ratujcie Alma mater!”]¹⁸. Profesor Zygmunt Zieliński jest jeszcze bardziej konkretny, kiedy stwierdza: „A co do trybu studiów uniwersyteckich, trzeba na to spojrzeć «sine ira et studio», bo z całą pewnością problem ten wymaga wszechstronnej analizy, i to w oparciu o już nabyte doświadczenia”¹⁹.

Profesor uniwersytetu potrzebuje i dzisiaj wystarczająco dużo czasu na spokojną pracę. Bardziej niż kiedykolwiek wcześniej potrzebny jest mu po prostu czas, a nie rozbuchana, niepotrzebna biurokracja, która nie daje szans na spokojną twórczość.

W jakim stopniu uniwersytet realizuje swoje zadania? – pyta profesor Maria Oleś. „Czy – podążając ku nowoczesności w duchu kulturowych przemian – nie staje się powoli korporacją, która ma za zadanie dobrze i sprawnie funkcjonować, nie przynosząc strat? [...]. Można oczywiście uczyć myślenia, nie mając wielu niezbędnych pomocy dydaktycznych, ale czy uczelnia, w której przybywa kolejnych pokoi biurowych z szeregiem urzędników, masą ankiet, regulacji, regulaminów, formularzy, fikcyjnych przetargów – jest jeszcze uniwersytetem?”²⁰.

Po latach pośpiesznych, nieprzemyślanych, nieprzygotowanych dogłębnie reform trzeba przede wszystkim uświadomić sobie, co oznacza słowo „reforma”. Nawołuje ono mianowicie do przywracania kształtu, właściwej formy temu wszystkiemu, co jest zagrożone utratą tego, co istotne, w tym wypadku w misji uniwersyteckiej. Wiele reform studiów wyższych i w ogóle całej edukacji doprowadziło wprost do zniekształcenia szkolnictwa²¹. Dlatego teraz niezbędne jest przygotowanie mądrze przemyślanej reformy, by misja profesora uniwersytetu mogła przeżyć oczekiwany renesans.

Ma rację ks. prof. Zygmunt Zieliński, który po wielu latach pracy profesorskiej na uczelniach wyższych w Polsce i za granicą w swojej książce zatytułowanej, jakże słusznie, *Kłopoty z tożsamością* z pełnym przeko-

¹⁷ J. HÖRISCH, *Die ungeliebte Universität. Rettet die Alma mater!*, München 2006, s. 127.

¹⁸ Podobnie sądzą inni autorzy. Por. np. S. SAWICKI, *O uniwersytecie katolickim – zarys modelu*, „Summarius” 2014, s. 61–68; J. KREIML, *Das Profil einer Katholischen Universität*, „Klerusblatt” [München] 2015, nr 4, s. 84–87.

¹⁹ Z. ZIELIŃSKI, *Kłopoty z tożsamością. Historia na wysypisku*, Toruń 2014, s. 51.

²⁰ M. OLEŚ, *Święty Jan Paweł II – czyli o wartościach, słowach i świadectwie*, w: *Był z nami. Psychologowie Janowi Pawłowi II*, red. P. Oleś, M. Ledzińska, Warszawa 2015, s. 148.

²¹ J. KAUBE, *Ist die Schule zu blöd für unsere Kinder?*, Berlin 2019, *passim*.

naniem krytycznie ocenia między innymi tzw. system boloński. Postuluje konieczne spokojne reformy, gdyż „system ten nie działa, bo działać nie może, jako że ani w prawie, ani w medycynie, ani w studiach politechnicznych nie można produkować dyletantów, gdyż odbiłoby się to na naszym zdrowiu, bezpieczeństwie i stabilności dachu nad głową”²².

Narzekanie na poziom szkół wyższych jest powszechne i zdaje się nie mieć końca. Dlaczego zatem nie podejmuje się konsekwentnych decyzji w celu polepszenia sytuacji? Przypuszczalnie dlatego, że nikt dziś, jak pisał John Hörisch, nie lubi uniwersytetów:

- politycy, ponieważ uczelnie wyższe żądają pieniędzy na swe utrzymanie;
- profesorowie, ponieważ uniwersytety nie odpowiadają ideałom wolnych badań i nauki;
- studenci, ponieważ szkoły wyższe zabierają im rzekomo najlepsze lata życia.

Alma mater musi stać się znowu miejscem, gdzie profesorowie i studenci czują się na swoim miejscu, gdyż zajmują się tym, co jest warte ich największego poświęcenia, radości tworzenia i twórczego eksperymentowania w badaniach i w zdobywaniu wiedzy²³.

Na koniec wypada dopowiedzieć jeszcze i to pod adresem całego szkolnictwa, zwłaszcza uniwersyteckiego: nie wolno produkować dyletantów, szczególnie w szeroko pojętej humanistyce, gdyż to ona ustawia człowieka, dając mu jakąś czytelną perspektywę rzeczywistości i wytyczając szlak, jakim powinno iść ludzkie życie.

Czy można liczyć na takie miejsce dla humanistyki w dzisiejszym systemie uniwersyteckim?

²² Tamże, s. 49. Takie samo stanowisko panuje także na Zachodzie Europy, np. w Niemczech. Por. m.in. M. REDER, *Wissenschaft in Verruf*, „Die Tagespost” z 16.10.2012, nr 124, s. 1; F. DIRSCH, *Über „Bologna” hinaus. Der europäische Hochschulreform-Prozess gilt nach fast zwei Jahrzehnten bei den meisten Experten als gescheitert*, „Die Tagespost” z 3.01.2017, nr 1, s. 10. Por. także: R. STRZELECKI, *Ku „personalistycznej” koncepcji uczonego*, w: *Po Zgorzelskim. Pytania o przyszłość humanistyki*, red. M. Łukaszuk, W. Kaczmarek, Lublin 2017, s. 37-48. Por. też: J. GRALEWSKI, *O zadaniach i godności stanu nauczycielskiego*, w: *O szkołę polską*, oprac. W. Kopczeński, Lwów-Warszawa 1920, s. 27; S. ŁUKASIEWICZ, *Nauczyciele*, Warszawa 1936, *passim*; E. ESTKOWSKI, *Rolnik i nauczyciel*, w: *Wybór pism pedagogicznych*, oprac. M. Szulkin, Warszawa 1955, s. 199-201; E. JACKIEWICZOWA, *Wczorajsza młodość*, Warszawa 1960, s. 377-378; J. PAJEWSKI, *Przeszłość z bliska. Wspomnienia*, Warszawa 1983, s. 202-207; S. STULIGROSZ, *Piórką słowika*, Poznań 2010, s. 182.

²³ Por. Z. ZIELIŃSKI, *Szkola wyższa na łożu boleści*, w: TENŻE, *Kaganek oświaty czy kopący ogarek? Rzecz o reformach oświaty i nauki*, Toruń 2019, s. 55-93.

Odrzucanie sprawdzonych metod „dojrzewania” humanistów na uczelniach budzi wiele obaw, gdyż proponowane dziś nowe metody, usankcjonowane ustawowo, gubią gdzieś człowieka, a pierwszeństwo dają agendzie biurokratycznej. Obecnie bywa tak, że profesor oceniający adepta do samodzielności naukowej bardzo często nawet nie wie, jak ten kandydat wygląda. Doprawdy, jest nad czym się zastanawiać.

KAZIMIERZ PRZYBYŁKO

Z LIPNICZY W UNIWERSYTECKIE PROGI
MOJE WSPOMNIENIA I REFLEKSJE Z OKRESU STUDIÓW (1951-1956)
W KATOLICKIM UNIWERSYTECIE LUBELSKIM

WSTĘP

Redakcja „Summarium” zachęciła mnie do napisania wspomnień z moich czasów studenckich (1951-1956) ze względu, jak sądzę, na mój „określony” PESEL, zaczynający się od 30... Tekst niniejszy dotyczy Uniwersytetu tamtych czasów, jego struktur organizacyjnych i sytuacji materialnej, statusu studenta i ogólnie warunków studiowania, w tym również tych materialnych. Opisując środowisko uniwersyteckie, jego atmosferę i warunki materialne studenta tamtego okresu, dotknę także wątków całkiem osobistych, historii swojego życia oraz drogi do podjęcia nauki w KUL. Jeśli proporcje między tymi dwiema sferami będą jakoś źle wyważone, z góry przepraszam Czytelnika. Sądzę jednak, że każda z nich jest ważna, gdyż tych dwóch wątków, uniwersytetu i jego studenta, w tym też jego drogi życia i dojścia do studiów, nie da się oddzielić.

Wspomnienia z czasu studiów w KUL w latach pięćdziesiątych XX wieku diametralnie różnią się od studenckich komemoracji z czasów późniejszych, bliższych nam, głównie ze względu na zmiany w strukturze Uczelni, w atmosferze i warunkach studiowania, w tym także tych bytowych, zależnych w dużej mierze od zasobności studenckiego portfela. Warto podkreślić, że mimo ograniczeń materialnych i ideologicznych w tamtych czasach wśród studentów panowała radość i niebywała motywacja do nauki.

KAZIMIERZ PRZYBYŁKO – emerytowany psycholog kliniczny Poradni Leczenia Bólu przy II Klinice Anestezjologii i Intensywnej Terapii Uniwersytetu Medycznego w Lublinie (kierownik prof. dr hab. med. Krzysztof Przesmycki); członek współpracownik Wydziału Nauk Społecznych TN KUL.

Przekrój społeczny i pewien folklor zachowań studentów były bardzo zróżnicowane, gdyż pochodzili oni wówczas dosłownie z całej Polski, ze wszystkich jej regionów. Owe różnice zachowań wynikały po części ze statusu społecznego. Obok studentów z prostych rodzin robotniczych, chłopskich czy inteligentkich byli wśród nas i ci, którzy pochodzili z rodów herbowych, hrabiowskich (Grocholscy, Rostworowscy, Zamoyscy, Czartoryscy). Mimo tych różnic rodowo-klasowych oraz zachowań nacechowanych regionalnie i środowiskowo wspólną cechą ówczesnych studentów był, jak już napisałem, ogromny pęd do nauki i zdobywania wiedzy.

W tym czasie trudno było znaleźć miejsce do nauki w zakładzie naukowym właściwym dla kierunku studiów. W Zakładzie Filozofii zawsze był obecny jakiś student wyższego kursu, jak skupiony nad lekturą Władysław Stróżewski (obecnie profesor UJ) czy Krzysztof Kozłowski, późniejszy redaktor „Tygodnika Powszechnego” w Krakowie, a następnie Minister Spraw Wewnętrznych. W tym czasie, ze względu na duży napływ młodzieży na studia, wszystkie zakłady naukowe były oblegane i przepełnione. Dotyczyło to przede wszystkim filozofii, psychologii, pedagogiki, polonistyki, historii i neofilologii. W miarę przytulne miejsce do nauki najłatwiej można było znaleźć w zakładzie teologii, prawa kanonicznego i prawa cywilnego (na drugim piętrze), gdyż niektóre z tych kierunków były wtedy w fazie likwidacji przez Ministerstwo Oświaty – Wydział Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych został zlikwidowany na mocy pisma Ministra Oświaty z 13 lipca 1949 r.¹

¹ Właśnie 13 lipca 1949 r. Ministerstwo Oświaty skierowało do „Obywatela Rektora” Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Lublinie pismo (Nr GM. 72/49) następującej treści:

„Na podstawie art. 106 lit C dekretu z dnia 22.10.1947 r. o organizacji nauki i szkolnictwa wyższego (Dz.U.RP. Nr 66 poz. 415) za zgodą Rady Głównej do Spraw Nauki i Szkolnictwa Wyższego zarządzam:

1. Likwidację z dniem 1.10.1949 r. Studium Zagadnień Społecznych i Gospodarczych Wsi przy KUL-u.

2. Stopniową likwidację Sekcji Prawnej Wydziału Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych KUL-u z tym, że w roku akademickim 1949/50 nie będzie uruchomiony I rok studiów, w latach zaś następnych zwijane będą kolejno dalsze lata studiów na Sekcji Prawnej.

3. Likwidację Sekcji Ekonomicznej Wydziału Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych z tym, że studenci, którzy ukończyli w roku akad. 1948/49 I lub II rok studiów na tej Sekcji – mogą kontynuować studia na Sekcji Prawnej pod warunkiem złożenia uzupełniających egzaminów, które będą określone w odrębnym zarządzeniu studenci zaś, którzy ukończyli w roku akad. 1948/49 III rok studiów – dokończą studia w roku akad. 1949/50 według dotychczasowego programu.

Minister w/z E. Krassowska”

Brać studencka, jak już powiedziano – dość liczna w tym czasie, mieszkła w różnych częściach miasta, często w bardzo trudnych warunkach (o tym szerzej w innym miejscu). Trzeba tu podkreślić, że młodzież studencka w większości przebywała wówczas w głównym gmachu uniwersyteckim w zasadzie przez cały dzień, a to zarówno z racji wykładów, które wszystkie się tu odbywały, jak też odrabiania tak zwanego stypendium stołówkowego, co odbywało się poprzez dyżury w zakładach naukowych. Wszystkie te instytucje mieściły się w czworobocznym starym, poklasztorным gmachu uniwersyteckim. Stołówka akademicka, usytuowana parterze w środkowej części gmachu, była ważnym miejscem integrującym studentów różnych kierunków. Tam spotykało się uczelniane gremium w całym swoim przekroju społecznym, aby zaspokoić głód i przy okazji potrzeby towarzyskie. Tu również niektórzy studenci pracowali jako kelnerzy, odrabiając stypendia (spośród moich kolegów Jan Galecki i Władysław Łojko).

W tym okresie KUL zyskał rangę uniwersytetu ogólnopolskiego, gdyż studiowali w nim, jak wspomniano, młodzi ludzie ze wszystkich regionów Polski – od Bałtyku po Tatry i od Odry po Bug. Gwar w korytarzach był spory, gdyż chętnych do studiowania było doprawdy wielu, szczególnie na Wydziale Filozofii, na Historii czy na Polonistyce, gdzie poszczególne roczniki liczyły ponad 300 osób. Tak więc na korytarzach uniwersyteckich było gwaro i ciasno. Mimo to, a może dzięki temu wszyscy studenci znali się, i to nie tylko w obrębie swojego roku, ale też innych kierunków studiów. Wszyscy byli sobie bliscy i nawzajem życzliwi, choć w większości zwracali się do siebie per pan czy pani. Taki wtedy wśród KUL-owskich studentów panował zwyczaj. W przeciwieństwie do studentów innych uczelni, gdzie mówiono do siebie per kolego czy koleżanko.

Trzeba tu powiedzieć, że ówcześni studenci uczestniczyli gremialnie w wykładach, ćwiczeniach przedmiotowych i seminariach naukowych, na których zadaniem studentów było przyswajanie metod naukowych i przygotowywanie zgodnie z nimi opracowań przedmiotowych zagadnień na tematy zlecone przez prowadzących zajęcia. Młodzież studencka działała również w kołach naukowych, zwłaszcza filozofów, psychologów, pedagogów i innych, w których

Od tego zarządzenia Ks. Rektor A. Słomkowski odwołał się, gdyż Ministerstwo Oświaty nie podało uzasadnienia tej decyzji. W odpowiedzi na to pismo Rektora „Ministerstwo Oświaty komunikuje, że nie zmienia swojej decyzji odnośnie likwidacji Wydziału Prawa i Nauk Ekonomicznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Zarządzenie Min. Oświaty z dnia 23.06. br. podlega wykonaniu.

Minister w/z prof. dr. H. Jabłoński”

ramach można było znacznie poszerzyć swoją wiedzę także dzięki wykładom wygłaszanym przez zapraszanych prelegentów z innych uczelni czy wybitnych praktyków. Równie aktywnie młodzież uniwersytecka uczestniczyła też w zajęciach Teatru Akademickiego, który wystawiał interesujące sztuki, oraz śpiewała w Chórze Akademickim KUL, który współpracował z Filharmonią Lubelską. Kierownikiem artystycznym i dyrygentem był wówczas Olgierd Straszyński. Młodzież akademicka, co należy podkreślić, wykazywała też znaczną aktywność – mimo ubóstwa – w różnych sferach życia społecznego i kulturalnego.

ZARYS BIOGRAFII I DROGA ŻYCIOWA AUTORA

Po tych wstępnych uwagach na temat uniwersytetu i jego młodzieży w latach pięćdziesiątych ubiegłego wieku wypada przybliżyć sylwetkę i drogę życiową autora niniejszego tekstu, który – parafrazując tytuł wspomnianej książki profesora Stanisława Pigionia *Z Komborni w świat* – przyszedł z Lipnicy Murowanej w uniwersyteckie progi lubelskiej Wszechnicy. A droga ta w tamtych czasach wcale nie była łatwa i wymagała wielu poświęceń i wyrzeczeń. Małopolska Lipnica Murowana, miejsce mojego pochodzenia, została założona jako miasto i lokowana przez króla Władysława Łokietka w 1326 r. na prawie średzkim, a później na prawie magdeburskim dzięki przywilejom nadanym jej w 1379 r. przez Elżbietę Łokietkównę. Prawa miejskie utraciła jednak w 1934 r. Dziś znów mogłaby na powrót uzyskać status miasta, ale władze gminy nie wykazują w tym względzie należytego zainteresowania. Obecnie Lipnica Murowana jest gminą wiejską w powiecie bocheńskim nad rzeką Uszwicą (prawy dopływ Wisły).

W rodzimej Lipnicy Murowanej ukończyłem siedmioklasową szkołę powszechną im. Kazimierza Brodzińskiego², otrzymując świadectwo jej ukończenia w dwóch językach: niemieckim (SCHULZEUGNIS) i polskim (ŚWIADECTWO SZKOLNE). Świadectwo to dawało mi szansę dalszej nauki w gimnazjum na przykład w pobliskiej Bochni. Ze względów ekonomicznych, czyli

² Kazimierz Brodziński (ur. 8 marca 1791 r. w Królówce koło Bochni, zm. 10 października 1835 r. w Dreźnie) – poeta epoki sentymentalizmu, historyk, teoretyk i krytyk literacki, tłumacz, publicysta i myśliciel chrześcijański, powszechnie uważany za najwybitniejszego twórcę preromantyzmu w Polsce, profesor UW. Naukę szkolną rozpoczął właśnie w szkółce trywialnej w Lipnicy Murowanej, gdzie jego ojciec, Jacek, był dzierżawcą dóbr hrabiego Moszyńskiego. Naukę kontynuował w Tarnowie, a potem w Krakowie na UJ.

GENERALGOUVERNEMENT

-klassige öffentliche polnische Volksschule Nr.
-klasowa polska publiczna szkoła powszechna

in Kreis
w powiat
Nr. Schuljahr
Rok szkolny

SCHULZEUGNIS
ŚWIADECTWO SZKOLNE

geboren den 19 in
urodzon... dnia w

Kreis Konfession
powiat wyznania

besuchte die Klasse und erhielt für das Halbjahr des Schuljahres 19
uczęszczał... do klasy i otrzymał... za półrocze roku szkolnego

nachstehendes Zeugnis:
następujące świadectwo:

Betragen		sprawowanie	
Religion		religia	
Polnische Sprache		język polski	
Sprache		język	
Naturkunde		nauka o przyrodzie	
Rechnen u. Raumlehre		arytmetyka z geometrią	
Zeichnen		rysunki	
Werkunterricht		zajęcia praktyczne	
Gesang		śpiew	
Leibesübungen		ćwiczenia cieleśne	
Weibliche Handarbeiten		roboty kobiece	

Versäumte Stunden davon unentschuldigt
Opuszczonych godzin nieusprawiedliwionych

Auf Grund dieses Zeugnisses wird der Schüler- die Schülerin in die Klasse versetzt.
Na podstawie powyższego świadectwa uczeń-uczennica przechodzi do klasy.

den 19
dnia

Klassenlehrer - opiekun klasy Schulleiter - kierownik szkoły

Urteile: sehr gut, gut, genügend, nicht genügend.
Skala ocen: bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny.

Blankiet niemiecko-polskiego świadectwa szkolnego z czasów II wojny światowej.

po prostu biedy, wyraźnej biedy, nie było to jednak możliwe. Sytuacja materialna tuż po wojnie nie pozwalała na ten luksus, gdyż wynajęcie stancji w mieście oraz inne powinności związane z nauką przekraczały możliwości rodziny. Przez następny rok pomagałem, wraz ze starszą siostrą Janiną, mamie w małym gospodarstwie, gdyż ojciec nie wrócił z wojny, pozostając na emigracji we Francji. Rok później w maju przyjechał do Lipnicy nasz rodak, ks. mgr Stanisław Grzybek, prokurator w Częstochowskim Seminarium Duchownym w Krakowie (przy ulicy Bernardyńskiej 3). Był on naszym dalekim powinowatym i zabrał mnie do pracy w Seminarium jako pomoc (tzw. przynieś, wynieś, pozamiataj). Po dwóch miesiącach „awansowałem” na pomocnika szofera, a następnie zezwolono mi na podjęcie nauki w Szkole Technicznej w Krakowie, co było dla mnie wielkim wyróżnieniem. Jako uczeń czułem taką potrzebę zdobywania wiedzy i chęć do nauki – wykazując postęp w tym zakresie, że po trzech miesiącach nauki, czyli w pierwszym trymestrze w pierwszej klasie, nasz wychowawca klasy, profesor Sawicki (imienia już dziś nie pomnę), polonista, zaproponował mi przejście do klasy drugiej z obowiązkiem uzupełnienia materiału nauczania. W drugiej klasie przyjęto mnie życzliwie. Wychowawcą klasy był inż. Bodnarowski. Tu również solidnie przykładałem się do nauki. Pod koniec roku szkolnego w drugiej klasie uzyskałem wyniki bardzo dobre ze wszystkich przedmiotów i jako jedyny w klasie otrzymałem „dyplom z wyróżnieniem”. Byłem z tego bardzo dumny i zadowolony, podobnie jak i moi przełożeni w Seminarium. Podczas wakacji szkolnych zrewidowałem swoje plany życiowe, dochodząc do wniosku, że większe szanse i perspektywę rozwoju daje jednak szkoła ogólnokształcąca. Dlatego postanowiłem, idąc za radą innych życzliwych mi osób, przenieść się do Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego dla Pracujących w Krakowie, stanowiącego część słynnego Liceum im. Bartłomieja Nowodworskiego przy ulicy Grobla 9. Tu już nie byłem, jak to się mówi, orłem, gdyż wiele przedmiotów musiałem uzupełniać, szczególnie języki obce: łacinę, niemiecki, angielski, a także chemię, której w naszej szkole uczyła adiunkt czy docent UJ, wykładając ten przedmiot tak jak dla studentów chemii, co sprawiało nam wiele trudności.

Języka niemieckiego dodatkowo uczyła mnie emerytowana nauczycielka tego przedmiotu (przy ul. Augustiańskiej), natomiast korepetycji z łaciny udzielał mi prof. Ludwik Klepaczewski, znany poliglota, który uczył także kleryków w Seminarium. W łacinie pomagali mi również koledzy z Małego Seminarium, którzy chodzili do tej samej klasy. Mimo tych ograniczeń w niektórych przedmiotach na koniec roku przyznano mi jednak nagrodę

w zakresie języka i literatury polskiej. Nagrodę tę, w postaci książki *Placówka* Bolesława Prusa, wręczył mi uroczyście w szacownej auli Gimnazjum im. B. Nowodworskiego dyrektor naszej szkoły³.

Wychowawcą naszej klasy była polonistka, pani profesor Augustynowicz, niegdyś asystentka prof. Stanisława Pignonia, byłego rektora Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. Po wojnie pracowała w Krakowie, a pochodziła z Drohiczyzna nad Bugiem. Wspominam ją jako osobę ciepłą i empatyczną. Utrzymywałem z nią kontakt telefoniczny przez kilka lat, do spotkania jednak nigdy nie doszło bądź to z powodu jej choroby, bądź też wyjazdu do córki w Budapeszcie. Przez telefon wszakże odbywaliśmy długie i interesujące rozmowy.

W szkole średniej miałem wielu przyjaciół. Jeden z nich – Józef Bołdys – został księdzem i był proboszczem w Kozięłowach koło Częstochowy, z drugim zaś kolegą – Henrykiem Marcelą – pracowałem później w Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Krakowie w Wydziale Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, obaj na stanowisku podreferendarza⁴. Razem też studiowaliśmy potem na KUL-u i przez jakiś czas mieszkaliśmy wspólnie przy ulicy Kochanowskiego u pani A. Dziubińskiej ze Lwowa. Ta przyjaźń trwa do dziś mimo odległości, jaka nas na co dzień dzieli (on mieszka w Alwerni, ja w Lublinie). Nasza koleżanka z klasy – Klara Wośko – wstąpiła do klasztoru w Starej Wsi koło Brzozowa. Odwiedziłem ją kiedyś w domu zakonnym w Jarosławiu.

Tak się złożyło, że miałem szczęście do wspaniałych polonistów. Nową polonistkę, bardzo zasadniczą panią profesor Irenę Lewicką⁵, lwowiankę, o postawie wyraźnie patriotycznej, mimo panującego reżimu socjalistycznego, dostaliśmy w ostatnim roku przed maturą. Trzeba powiedzieć, że to dzięki niej i jej życzliwości zostałem studentem Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. To ona napisała list w mojej sprawie do prof. Stefana Świeżawskiego, swojego kolegi ze studiów we Lwowie, a wówczas profesora filozofii w KUL. Po akceptacji Rady Wydziału i rektora uniwersytetu zostałem przyjęty na studia w czasie trwania roku akademickiego. W tym

³ Mówię o tym, ale nie chcę, by to brzmiało jakoś pompatycznie, gdyż jestem przeciętnym i skromnym człowiekiem. To, że ukończyłem studia, zawdzięczam wielu życzliwym ludziom.

⁴ Kierownikiem Oddziału był Kazimierz Olesiński z Bochni, a naczelnikiem Wydziału inż. Aleksander Kirczyński.

⁵ Jak wspomniałem, z panią profesor I. Lewicką, jako wdzięczny student, a później absolwent, utrzymywałem serdeczny kontakt przez wiele lat. Spotkałem się z nią w Krakowie, gdzie wręczyłem jej swoje teksty dotyczące rozwoju psychicznego i patologii dzieci i młodzieży opublikowane w książce pod red. prof. dr med. Antoniego Gębali. Profesor Lewicka była osobą wybitną.

czasie obowiązki rektora pełnił ks. prof. Józef Pastuszka, który przyjął mnie bardzo ciepło, a również później darzył mnie życzliwym okiem i swoistą empatią. Dlatego też miałem dużą tremę, zdając pierwszy egzamin u tegoż profesora ze współczesnych kierunków filozoficznych.

STUDENCKIE WSPOMNIENIA

Do Lublina przyjechałem nocnym pociągiem z Krakowa i pierwsze, co mi się rzuciło w oczy, to spore różnice w infrastrukturze miasta w porównaniu z Krakowem. Z dworca kolejowego kursował autobus do Bramy Krakowskiej, a dalej do uniwersytetu szedłem pieszo. Na Placu Litewskim spotkałem studenta w białej czapce i zapytałem go o drogę na Uczelnię. Ten, zachwalając atmosferę Uczelni, bardzo życzliwie wskazał mi kierunek. Studentem tym był, jak się później okazało, Leszek Ireneusz Hofman, z Wydziału Prawa KUL, późniejszy dyrygent Chóru Akademickiego KUL, po studiach zaś ceniony adwokat. Na uniwersytet przyszedłem w godzinach rannych i po załatwieniu pewnych formalności administracyjnych w dziekanacie udałem się na wykłady. Podręczny bagaż, czyli walizkę z dobytkiem w postaci bielizny i innych drobiazgów oraz nowych butów, zostawiłem u tak zwanego pedla w pomieszczeniu w bramie Uczelni po prawej stronie od wejścia. W czasie przerwy w wykładach spotkałem na korytarzu kolegę Henryka Marcelę ze szkoły w Krakowie, który zaproponował mi nocleg. Moja walizka pozostała na noc na portierni. Kiedy następnego dnia zgłosiłem się po jej odbiór, okazało się, że została skradziona w dziwnych okolicznościach. Władze uniwersyteckie wszczęły nawet jakieś dochodzenie w sprawie kradzieży, ale bez efektów. I tak zostałem bez podstawowych rzeczy osobistych i bez mieszkania, czyli dachu nad głową. Na szczęście na kwaterę przygarnął mnie znowu Henryk Marcela i owo przygarnięcie trwało kilka miesięcy. Mieszkaliśmy u pani Albiny Dziubińskiej, nauczycielki muzyki, przy ulicy Jana Kochanowskiego. Mnie za mieszkanie służyła zimna kuchnia, z której korzystały trzy rodziny. Za ten przytułek rewanżowałem się noszeniem wody z pompy ulicznej, węgla z piwnicy, rąbaniem drewna i innymi drobnymi usługami. Na Uczelnię jeździliśmy czasem autobusem nr 4, ale częściej chodziliśmy pieszo, co w zimie nie było łatwe, zwłaszcza że lektoraty rozpoczynały się o siódmej rano. Później mieszkalem przy ulicy Ogródkowej w starym, parterowym domu, w którym wilgoć była tak duża, że odłożony na stole zeszyt z notatkami z wykładów pisanymi

atramentem na drugi dzień był trudny do odczytania. Następne moje mieszkanie było czyste i schludne, a znajdowało się w dzielnicy Poczekajka, gdzie mieszkałem z Janem Bardanem (uczniem Feliksa Wojciecha Bednarskiego OP, a potem Karola Wojtyły, u którego się doktoryzowałem) i Franciszkiem Podrazą.

Na drugim roku studiów funkcjonowałem jako student biednie, ale radośnie. Chociaż otrzymywałem stypendium żywnościowe (śniadania i obiady), to jednak na niewiele się to zdało, bo obiady musiałem sprzedawać, żeby podzelać jedyne swoje buty. W tym czasie mojej, że tak napiszę, istnej pauperii któregoś dnia podczas wykładu prof. Jana Dobrzańskiego, wówczas prorektora uczelni (potem przeszedł na UMCS), padło pytanie: „Czy jest tu pan Przybyłko?” Wstałem i odpowiedziałem, że jestem. Profesor mówi do mnie: „Pan zgłosi się do rektoratu”. Na sali zapanowała konsternacja, a u mnie narastał niepokój, o co chodzi, co się stało. Kiedy zgłosiłem się do rektoratu, pan prorektor zapytał mnie, skąd pochodzę, gdzie mieszkam, o warunki materialne i inne dane. Przyznano mi wówczas 500 złotych jako ekwiwalent za skradzione rzeczy, a pan profesor w mojej obecności przez telefon rozmawiał z kierownikiem Domu Akademickiego przy ulicy Wyszyńskiego (dzisiaj Niecała) w sprawie miejsca dla mnie w akademiku. I przyznano mi je. Zostałem zakwaterowany w pokoju, w którym mieszkało razem ze mną 12 osób. Łóżka były piętrowe typu wojskowego, sienniki ze słomą zmienianą dwa razy do roku, a mimo to był to dla mnie luksus, bo ciepło, czysto, kuchenka, umywalnia, prysznic, bliskość uczelni oraz wspaniali koledzy z różnych stron Polski i rozmaitych kierunków studiów.

W takich warunkach, z biegiem czasu coraz lepszych, mieszkałem z bardzo życzliwymi kolegami do końca studiów, czyli do 11 czerwca 1956 roku. Wspomnę tu niektórych spośród nich: Michał Mleczek, Edmund Markowicz, Andrzej Kładoczny, w następnych latach (byli to głównie historycy): Stanisław Lazar – późniejszy długoletni pracownik biblioteki uniwersyteckiej w Paryżu, Henryk Piszczek i Stanisław Litak – późniejszy profesor KUL, a także Henryk Piersa – fizyk, długoletni profesor KUL, wreszcie koledzy Spryszak i Józef Sosiński.

Na ostatnim roku studiów zostałem na krótko przeniesiony do akademika w Krężnicy Jarej, co okazało się dość uciążliwe ze względu na prowadzone wówczas przeze mnie badania psychologiczne dzieci z grupy oligofrenii, przeznaczone do pracy magisterskiej (opiekun prof. Natalia Reutt). Badania te prowadziłem w Lublinie w Zakładzie i Szkole Specjalnej, jak również poza Lublinem w Olbięcynie. Dojazd z Krężnicy Jarej na badania w określo-

nych godzinach był bardzo utrudniony. Dlatego na moją prośbę moi koledzy z poprzedniego akademika przyjęli mnie, przy cichej akceptacji kierownictwa, do dawnego pokoju przy ulicy Wyszyńskiego. Koledzy, że wymienię tu po raz wtóry Stanisława Litaka i Henryka Piersę, byli poza tym tak uczynni i życzliwi dla mnie, że przystali również na to, że swoją pracę magisterską będę pisał w godzinach nocnych, i za to jestem im do dzisiaj serdecznie wdzięczny. Okres ten wspominam jako bardzo twórczy, a jednocześnie radosny, zwłaszcza w związku z aktywnym udzielaniem się w Chórze Akademickim, uczestnictwem w jego wyjazdach szkoleniowych do Fromborka i Krynicy Zdroju, jak też licznych występach w Puławach, Kazimierzu nad Wisłą czy w Filharmonii Lubelskiej, a także w Polskim Radiu – w programie dla zagranicy.

Gdy mowa o trudnościach materialnych, to dotyczyły one wówczas większości studentów, a więc nie byłem jakimś wyjątkiem. Przy okazji chcę jednak wspomnieć, że od czasu do czasu otrzymywałem wsparcie finansowe od księży profesorów z Seminarium w Krakowie, w którym wcześniej pracowałem. Z wdzięcznością wymieniam tu księży: Stanisława Grzybka, Władysława Smerekę, Ludwika Klepaczewskiego, Stanisława Okamfera i Władysława Patykiewicza, którzy wspólnie przysyłali mi wsparcie finansowe, mające dla mnie znaczenie zarówno materialne, ale też uczuciowo-emocjonalne jako wyraz pamięci. Tę pomoc przeznaczałem na opłacenie miejsca w akademiku, drobne opłaty administracyjne i inne wydatki.

Jak już wcześniej wspominałem, w swoim otoczeniu miałem wielu życzliwych kolegów. Jednym z nich był Edmund Nawrocki z Ostrowa Wielkopolskiego, z którym zazwyczaj wspólnie przygotowywaliśmy się do egzaminów. Uczyliśmy się często na cmentarzu z dala od ulicznego zgiełku. Często dyskutowaliśmy na rozmaite tematy, a to naukowe, a to społeczne, a to te bardziej przyziemne, które żywo nas dotyczyły. Przyjaciel, wiedząc o moich brakach w odzieży, zwłaszcza tej bliższej ciała, szczególnie w dolnej jego części, w zimie dla komfortu nieodzownej, oddał mi część swojej, świeżo otrzymanej i nowiutkiej. Zrobił to zresztą w wyjątkowo dyskretny sposób tak, by nie urazić godności beneficjenta. A mówiono, że Poznaniacy są tacy oszczędni i na wyraz wyrachowani. Byłem Edmundowi ogromnie wdzięczny⁶.

Dziś takie fakty wydają się może dziwne czy śmieszne, tak że nie warto o nich mówić, a tym bardziej pisać, ale stawały się one udziałem niejednego studenta w tym okresie. To pokazuje, że student w tamtych latach oprócz

⁶ Po ukończeniu studiów pracował jako wykładowca w Studium Nauczycielskim w Świdnicy. Pisywaliśmy do siebie, ostatnio jednak nie odpowiada na listy.

troski o zdobywanie wiedzy na uczelni musiał się borykać również z wieloma trudnościami natury materialnej, by w ogóle jakoś funkcjonować. Część młodzieży podejmowała więc w miarę możliwości różne prace zarobkowe, nawet w godzinach nocnych, na przykład przy rozładunku na stacjach towarowych PKP.

Pod koniec studiów zaprzyjaźniłem się z kolegą Tadeuszem Gałkowskim, który miał dyżury w Zakładzie Psychologii KUL jako stypendysta. Dzięki jego życzliwości mogłem korzystać z nowszej literatury potrzebnej mi do opracowania tematu pracy magisterskiej. Przedyskutowaliśmy też wspólnie wiele tematów, myśli i koncepcji merytorycznych. W tym czasie zajmowaliśmy się obaj problemami patologii mowy. Korzystaliśmy z konsultacji prof. med. Benedykta Dylewskiego, kierownika Kliniki Laryngologicznej AM w Lublinie, oraz doc. dr. Leona Kaczmarka z UMCS. Po studiach Tadeusz Gałkowski zatrudnił się w Wojewódzkiej Poradni Foniatrycznej (jej kierownikiem była dr Wanda Paplińska) w ramach w Wojewódzkiej Przychodni Specjalistycznej (jej dyrektorem był dr Bronisław Włodarski). Tu przepracował rok, a później przeniósł się do Warszawy. Na jego miejsce zatrudniono mnie na stanowisku asystenta i przepracowałem tu ponad 20 lat, zdobywając drugi stopień specjalizacji i stanowisko starszego asystenta. Tadeusz Gałkowski w Warszawie pracował w Klinice Foniatrycznej pod kierunkiem prof. Aleksandry Mitrinowicz-Modrzewskiej, u której zdawałem egzamin z anatomii i fizjologii oraz patologii mowy i głosu, kończąc tam studia podyplomowe. Tadeusz Gałkowski przeszedł wszystkie stopnie kariery naukowej, uzyskując tytuł profesora zwyczajnego psychologii na Uniwersytecie Warszawskim (pracuje do dziś w Uniwersytecie SWPS). Do tej pory utrzymujemy z sobą kontakty koleżeńskie. Drugim tak utytułowanym kolegą jest prof. Jan Strelau, który po drugim roku studiów w KUL przeniósł się do Warszawy, gdzie na UW przeszedł kolejne stopnie kariery, osiągając duży sukces naukowy; został też doktorem honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego. Trzecim utytułowanym kolegą był Janusz Kostrzewski, który po kilku latach pracy na KUL-u przeniósł się do Warszawy, gdzie pracował w Wyższej Szkole Pedagogiki Specjalnej; był zatrudniony również na Uniwersytecie Łódzkim. Był to kolega ze studiów i wspólnego mieszkania w Domu Akademickim KUL.

To tyle o kolegach, oczywiście nie wszystkich, tylko tych najbardziej utytułowanych, ale było ich o wiele więcej, a wszystkich zachowuje we wdzięcznej pamięci.

Ukończenie studiów to finał, który kończy się uzyskaniem dyplomu i radością z osiągniętego celu. Mój egzamin magisterski z psychologii po pięciu latach studiów obroniłem 11 czerwca 1956 r. Tematem rozprawy była problematyka psychologiczna u dzieci i młodzieży o obniżonej sprawności umysłowej – oligofrenicznej. Komisja egzaminacyjna powołana przez Radę Wydziału była następująca: przewodniczył prof. dr Zdzisław Papierkowski, prawnik, prorektor KUL, członkami zaś byli prof. Natalia Reutt oraz prof. Józef Reutt, promotor. Egzamin składał się z obrony pracy, a następnie zestawu pytań z psychologii ogólnej oraz psychologii rozwojowej i wychowawczej. Pytanie przewodniczącego dotyczyło psychologii przestępstwa. Po egzaminie czułem się w miarę dowartościowany, choć bardzo starałem się tego nie okazywać. Byłem wówczas pierwszym ze swojego rocznika uniwersyteckim magistrem w mojej miejscowości. Później kolega uzyskał tytuł inżyniera na Politechnice Śląskiej w Gliwicach.

REKURS KRAKOWSKI

Wracając na chwilę do wcześniejszych lat, chciałbym przywołać jeszcze czas pracy w Częstochowskim Seminarium Duchownym przy ulicy Bernardyńskiej 3 w Krakowie, gdzie dane mi było pełnić rozmaite funkcje. Byłem tam przede wszystkim portierem, obsługującym między innymi centralę telefoniczną. Miałem swój pokój do pracy i mieszkanie. W godzinach 16-20 chodziłem do liceum razem z klerykami małego seminarium. Mając osiemnaście lat, ukończyłem kurs na prawo jazdy i byłem jednym z młodszych, a może i najmłodszym wówczas kierowcą w Krakowie. Jako młodego kierowcę przełożeni wysłali mnie kiedyś niemieckim samochodem osobowym z demobilu marki opel kadet do Kielc, dokąd miałem zawieźć francuskiego księdza z Paryża i aparaturę kinową do tamtejszego seminarium duchownego. Jadąc do Kielc, modliliśmy się z księdzem o szczęśliwą drogę. Ówczesne drogi w większości nie były jeszcze wyasfaltowane, poza tym często naszpikowane gwoźdźmi, które wypadły z końskich podków, ja zaś w samochodzie nie miałem zapasowego koła, a jedynie zapasową dętkę. Do Kielc dojechaliśmy jednak szczęśliwie. Była to dla mnie pierwsza tak daleka trasa, poza tym bez znajomości miasta. Na miejscu chciano mnie czymś częstować, ja jednak wolałem jak najszybciej wracać do Krakowa (170 km), by zdążyć na lekcje do szkoły. Przyjechałem pod szkołę nieco spóźniony, bez książek, a na lekcji języka polskiego poczułem ból oczu i zasłoniłem je

rękami. Kiedy to zobaczyła pani profesor, podeszła do mnie, pytając, co się dzieje. Gdy wytłumaczyłem, chciała mnie zwolnić do domu, ja jednak odpowiedziałem, że choć nie mogę pisać, to choć będę słuchał. Ta moja postawa zyskała bardzo pozytywną ocenę pani profesor.

Innym razem polecono mi, bym samochodem, tym z demobilu, bo tylko takie wtedy były, zawiózł księdza biskupa Stanisław Rosponda, sufragana krakowskiego, do sióstr miłosierdzia (sióstr magdalenek) do Łagiewnik, obecnie dzielnicy Krakowa, na uroczystość ślubów wieczystych. Przyjechałem pod dom biskupa przy ulicy Kanoniczej i zadzwoniłem do drzwi. Biskup wyszedł, ja szarmancko otworzyłem drzwi samochodu, wsiedliśmy, a wtedy biskup, widząc za kierownicą młodego chłopca o dość mikrej posturze. Zapytał: „Czy ty dobrze jeździsz?”. Skonsternowany, nie wiedziałem, co odpowiedzieć, bo każda odpowiedź wydawała się wątpliwa. W czasie jazdy wyjaśniły się obawy mojego świątobliwego pasażera, gdy powiedział, że gdzieś, chyba we Włocławku, biskup zginął w wypadku samochodowym. My wszelako dojechaliśmy szczęśliwie i później tenże biskup Rospond udzielał mi sakramentu bierzmowania w archikatedrze na Wawelu.

Pełniąc funkcję portiera w Częstochowskim Seminarium Duchownym w Krakowie, siłą rzeczy stawałem się niejako pośrednikiem między interesantami, w tym również tymi urzędowymi, a mieszkańcami. Odbierałem między innymi dostarczaną przez listonosza pocztę i przekazywałem ją do adresatów, w tym listy i paczki do kleryków, a przede wszystkim całą korespondencję do księdza rektora, którym w tym czasie był ks. dr Brunon Magott. Jako portier kilkakroć towarzyszyłem też, przede wszystkim jako tragarz bagażu, biskupowi częstochowskiemu dr. Teodorowi Kubinie w drodze do pokoju w Seminarium podczas jego wizytacji.

Do Seminarium przyjeżdżali też inni dostojnicy duchowni i świeccy. Za mojej tam bytności dwukrotnie Seminarium Częstochowskie odwiedził Jego Eminencja Książe Adam Kardynał Sapieha, Metropolita Krakowski, którego miałem zaszczyt prowadzić do Księdza Rektora. Bywał tu też arcybiskup Romuald Jałbrzykowski z Białegostoku, który pomieszkiwał w Seminarium Częstochowskim, gdy przyjeżdżał do Krakowa na leczenie.

OSOBLIWOŚCI MIASTA

Jak już wspomniałem, kiedy tylko przyjechałem na studia do Lublina, to od razu rzuciły mi się w oczy spore różnice w tutejszej infrastrukturze w po-

równaniu z Krakowem. Jediną przewagą Lublina nad Krakowem był wówczas z pewnością fakt, że miał dwa uniwersytety. Miasto w tym czasie liczyło około 95 tysięcy mieszkańców. W zabudowie przeważały budynki niskokondygnacyjne, skąpo wyposażone w instalację gazową i wodociągową. Trudno było wtedy mówić o jakichś większych udogodnieniach w mieście, na przykład komunikacyjnych. W zimie spotykało się chłopów przyjeżdżających do Lublina w długich kozuchach i baranich czapach, a konie miały obok chomąt półokrągłe kabłąki połączone z dwoma dyszlami. Można powiedzieć, że ówczesny Lublin miał cechy małego miasta jakby kresowego, wschodniego w postawach i zachowaniu ludzi. Wielkomiejski charakter miała tylko ulica Krakowskie Przedmieście i jej przecznice oraz ulica Narutowicza. Komunikacja miejska była ograniczona do dwóch linii autobusowych o numerach 1 i 4. Natomiast komunikacja kolejowa do innych miast, na przykład do Krakowa, to był zazwyczaj jeden pociąg na dobę, którym jechało się całą noc, czasem w zimnych wagonach.

Kiedy miałem wracać z domu rodzinnego do Lublina, szczególnie po świętach Bożego Narodzenia, to mama zwykle mówiła do mnie przed wyjazdem: „Współczuję ci, że musisz jechać na tę Ukrainę”. A mówiła to nie w znaczeniu jakiejś pejoratywnej oceny, ale z racji pewnego oddalenia, którego Ukraina była synonimem. To wszystko sprawiało, że początkowo czułem się w Lublinie trochę nieswojo, gdyż spotykałem tu wiele różnic w porównaniu z Krakowem. Owe różnice konotowałem w różnych sferach życia i zachowań, nawet w prostych, codziennych wypowiedziach, w akcentach i formie zdania. Moja gospodyni zwykła mówić na przykład: „Jutro musi będzie pogoda”, a tak sformułowane zdanie, jak i wiele innych podobnych budziły poczucie pewnej inności i odmienności, choć obiektywnie mówiąc, także mowa krakowska nie jest wolna od swoistych nieprawidłowości językowych i naleciałości gwarowych.

Mimo to obecność w środowisku studenckim niwelowało wszelkie takie różnice i osobliwości, integrowało młodzież i asymilowało ją nawet do spartańskich warunków życia. Należy jednak oczywiście dodać, że Lublin w tym czasie był diametralnie inny niż dzisiaj. Jego dawne dzielnice: Tatary, Rury Jezuickie czy Wrotków, dziś nowoczesne, wyglądały jak jakieś liche wioski na skrajach miasta.

SPECYFIKA KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO

Sam uniwersytet jako uczelnia w okresie powojennym był czynnikiem integrującym i stymulującym studentów, profesorów i administrację. Gmach uniwersytetu jako czworoboczny budynek mieścił w swych ścianach wszystkie agendy uniwersyteckie. Tu były sale wykładowe, zakłady naukowe poszczególnych sekcji (później przez pewien czas nazywanych instytutami) i biblioteki zakładowe, w których młodzież się uczyła, gdyż praktycznie przez cały dzień przebywała w gmachu uniwersyteckim, co było spowodowane zarówno wykładami i innymi zajęciami uniwersyteckimi (np. ćwiczeniami), jak też całodziennym wyżywieniem w stołówce akademickiej.

Gmach uniwersytetu był dość okazały. Składał się z wysokiego parteru i dwóch kondygnacji, w których mieściły się niemal wszystkie agendy uniwersyteckie, a więc sale wykładowe, rektorat, dziekanaty, biura pomocy studenckiej, stołówka akademicka, a także znajdowały lokum inne agendy i instytucje, takie jak Teatr Akademicki, Chór Akademicki czy koła naukowe itp. Organizowano tu liczne wystawy, a także prelekcje osób zapraszanych z innych uczelni, w tym z Krakowa, z Warszawy czy z Torunia... Ruch intelektualny na uniwersytecie był naprawdę duży, co dawało możliwość nieustannego poszerzenia wiedzy. Z tych możliwości korzystali zresztą także studenci innych uczelni.

Jak już wspomniano, był to czas bardzo licznego napływu studentów na Uczelnię. Szczególnie oblegane były takie kierunki, jak filozofia, historia czy polonistyka. Na pierwsze lata studiów przyjmowano na nie, o czym też już wspomniano, nawet ponad 300 osób. Inne kierunki były mniej liczne, ale liczba ich studentów też przekraczała często 100 osób. W czasie przerw korytarze były zatem tak przepełnione, że niekiedy trzeba było się wręcz przeciskać. Dość częstym widokiem na korytarzach była jakaś potężna grupa studentów wraz z profesorem idąca na wykład do określonej sali. Przepełnieniu korytarzy sprzyjały również tablice ogłoszeniowe i spisy wykładów umieszczane przez poszczególne dziekanaty oraz informacje o przyjazdach profesorów spoza Lublina – przed tymi tablicami zawsze gromadziły się tłumy studentów, aby zapoznać się z ich treścią. To wszystko sprawiało, że ruch na korytarzach był doprawdy spory. Ponieważ wszystkie zajęcia poszczególnych kierunków studiów odbywały się w tym jednym gmachu uniwersyteckim, można powiedzieć, że wszyscy się znali przynajmniej z widzenia. Czynnikiem integrującym młodzież były zwłaszcza wspólne zajęcia – wykłady ks. prof. Józefa Kellera z etyki ogólnej i szczegółowej, prof.

Stefana Świeżawskiego z historii filozofii, prof. Jerzego Kalinowskiego z logiki i inne. Wykłady te odbywały się w auli, ta jednak, choć dość obszerne, z trudem mieściła słuchaczy – bywał taki tłok, że studenci siedzieli nie tylko na ciasno ustawionych krzesłach, na schodkach wiodących na scenę, ale nawet na parapetach okiennych. Mimo tych niedogodności młodzież nawiązywała towarzyskie relacje, a panowie to nawet szarmancko ustępowali miejsca paniom... To wszystko zbliżało młodzież i tworzyło trwałe przyjaźnie. Ówczesna młodzież, pochodząca z różnych regionów Polski, była dla siebie nad wyraz życzliwa i bliska, a nade wszystko żądna wiedzy. Pozwolę sobie przypomnieć, że moja wypowiedź dotyczy okresu zapisanego w tytule, czyli lat 1951-1956. W tym czasie profil studentów, jeśli chodzi o pochodzenie społeczne, wiek czy geografie miejsca urodzenia, był mocno zróżnicowany. Na KUL-u studiowało wówczas, jak już wspomniano, wiele osób pochodzenia ziemiańskiego czy hrabiowskiego. Przypomnę tu nazwiska niektórych z nich: Urszula Czartoryska, Konrad von Eberhardt, Henryk Grocholski, Hubert Krzyżanowski i jego brat Józef, Andrzej Malewski, Ireneusz Opacki, Stanisław Rostworowski, Majka Zamoyska. Taką proveniencję mieli też niektórzy profesorowie: prof. Stanisław Łoś, Paweł Czartoryski, Stefan Świeżawski i inni. Katolicki Uniwersytet Lubelski – mimo ograniczeń i szykan administracyjnych ze strony władz PRL – w latach pięćdziesiątych XX wieku cieszył się tak wielkim napływem studentów z całej Polski jak nigdy dotąd. Przyjeżdżali na studia różni życiowi rozbitkowie, którym przypięto etykietkę „złego pochodzenia klasowego”, a więc mieli zamkniętą drogę na państwowe uczelnie, by – wedle władz – nie siali tam zamętu w głowach innych studentów.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA UNIWERSYTETU I JEGO PROFESOROWIE

Strukturę Uniwersytetu w chwili mojego przyjścia na studia w roku akademickim 1951/52 tworzyło pięć wydziałów: Wydział Teologiczny, Wydział Prawa Kanonicznego, na którym wykładano po łacinie, Wydział Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych, który był w likwidacji – ostatnie lata studiów, Wydział Filozofii Chrześcijańskiej oraz Wydział Nauk Humanistycznych.

Na każdym wydziale pracowali profesorowie i młodszy pracownicy naukowcy. Zasadne wydaje się przywołanie nazwisk niektórych spośród nich, zwłaszcza tych, którzy kierowali tymi jednostkami w sensie administra-

cyjnym i naukowym. Mimo że zawsze lubiłem obserwować ludzi ze swojego otoczenia, w tym profesorów i wykładowców, nie jestem dziś w stanie wymienić nazwisk wszystkich ówczesnych wykładowców na Wydziale Teologii i Prawa Kanonicznego. Z Wydziału Teologii pamiętam ks. prof. Bolesława Radomskiego, dziekana, i ks. prof. Stanisława Stysia, prodziekana, a z Wydziału Prawa Kanonicznego – ks. prof. Pawła Pałkę, prof. Leszka Winowskiego i bp. prof. Walentego Wójcika z Sandomierza. Z Wydziału Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych w stanie likwidacji przychodzą mi na myśl prof. Leon Halban, prof. Aleksander Kunicki i prof. Czesław Strzeszewski. Z oczywistych względów pamiętam nazwiska profesorów ze swojego Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej, a byli to: ks. prof. Józef Pastuszka (wówczas pełniący obowiązki rektora), prof. Stefan Swieżawski, ks. prof. Antoni Korcik, ks. prof. Stanisław Kamiński, o. prof. Mieczysław Albert Krapiec, ks. prof. Mieczysław Dybowski, prof. Natalia Reuttowa, prof. Józef Reutt, ks. prof. Józef Iwanicki, ks. prof. Józef Keller, prof. Jerzy Kalinowski, dr Jerzy Strojnowski, ks. prof. Piotr Chojnacki, o. prof. Feliks Bednarski. Wydział Nauk Humanistycznych dzielił się wówczas na sekcje. Były to sekcje: Filologii polskiej, Filologii angielskiej, Filologii francuskiej, Filologii germańskiej, Filologii klasycznej oraz Historii, Historii Sztuki i Pedagogiki. Na Filologii polskiej pierwsze skrzypce grali: prof. Feliks Araszkiewicz, Czesław Zgorzelski, Irena Sławińska, Tadeusz Brajerski. Filologią angielską sprawnie kierował dojeżdżający z Krakowa prof. Przemysław Mroczkowski. Filologią francuską zarządzali prof. Kalikst Morawski i jego żona Ludmiła, a Filologią germańską w latach 1951-1952 – prof. Ryszard Ligacz z Katowic, później zaś bardzo zasłużony prof. dr Bernard Stephan z Wrocławia. Filologią klasyczną kierowały z wdziękiem dwie panie: prof. Leokadia Małunowiczówna i prof. Janina Niemirska-Pliszczyńska. Sekcją historii kierowali: prof. Andrzej Wojtkowski, prof. Aleksander Kossowski, ks. prof. M. Żywczyński i Jerzy Kłoczowski. Historią sztuki zarządzali: prof. Rajmund Gostkowski, prof. Piotr Bohdziewicz, prof. Marian Morelowski i prof. Antoni Maśliński, a Sekcją pedagogiczną – prof. Jan Dobrzański i prof. Stefan Kunowski.

Nie moja rzecz oceniać profesorów pod względem formalnym, natomiast mogę nieco przybliżyć osobowości niektórych z nich. W czasie moich studiów na KUL mieliśmy profesorów miejscowych i przyjezdnych. Ci, którzy uważani byli za miejscowych, nie zawsze pochodzili z Lublina, po prostu tu się osiedlili po wojnie, a przyjechali najczęściej ze Lwowa czy z Wilna – prof. Rajmund Gostkowski, prof. Antoni Maśliński, prof. Irena Sławińska, prof. Czesław Zgorzelski, prof. Leokadia Małunowiczówna i inni. Natomiast

ci dojeżdżający to najczęściej profesorowie uczelni z Krakowa, Warszawy, Poznania, Łodzi, Katowic, Tarnowa, Torunia, Wrocławia. Trzeba też przypomnieć, że po wojnie wykładali na KUL-u wybitni przedstawiciele nauki i literatury, żeby wymienić tu takich koryfeuszy jak: Ferdynand A. Ossendowski, Jan Parandowski, Marian Plezia, Juliusz Kleiner, który na KUL-u wydał książkę o Mickiewiczu, czy Tadeusz Milewski, językoznawca z Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Moimi wykładowcami w okresie studiów na KUL prócz miejscowych profesorów, takich jak wspomniani już J. Pastuszka, M.A. Krąpiec, S. Kamiński, A. Korcik, S. Kunowski, J. Dobrzański, Z. Papierkowski, J. Kalinowski, J. i. N. Reuttowie, byli też profesorowie dojeżdżający – z Poznania: ks. prof. Mieczysław Dybowski (psychologia eksperymentalna, psychologia woli) i doc. Mieczysława Mielczarska (psychologia rozwojowa wychowawcza), z Warszawy: ks. prof. Piotr Chojnacki, z Łodzi: prof. Natalia Han-Ilgiewicz i dr Helena Radomska-Strzemecka, z Krakowa: prof. Stefan Swieżawski (historia filozofii) i dr Jerzy Strojnowski (anatomia i fizjologia człowieka). Jako student słuchałem ich wykładów, zdawałem u nich egzaminy i pod ich kierunkiem (profesorstwo Natalia i Józef Reuttowie) napisałem pracę dyplomową. Cenię sobie wysoko ich profesjonalizm, życzliwość i empatię do człowieka.

Przywołując z pamięci okres swoich studiów w KUL, uważam ten czas za jeden z najpiękniejszych etapów w moim młodzięcym życiu, mimo bardzo skromnych warunków materialnych. Był to czas szerokiej aktywności, zdobywania wiedzy, i to szeroko pojętej, jak też poznawania ludzi, ich postaw i zwyczajów, ludzi z różnych stron Polski. Z rozrzewnieniem wspominam też swoją działalność artystyczną w Chórze Akademickim...

Czując potrzebę poznawania ludzi, zaszczepioną mi przez moich profesorów, jak też wynikającą z własnych inklinacji, starałem się to czynić w każdej rozmowie z nowopoznanym kolegą czy koleżanką. Niejednokrotnie były to rozmowy oparte na przesłankach psychologicznych, dających szerszy ogląd drugiego człowieka. Jak już kilkakroć pisałem, Katolicki Uniwersytet Lubelski w tamtych czasach wpływał znacząco na integrację młodzieży poprzez swoją specyfikę. Tu wszyscy się znali, można też powiedzieć, że wyznawali podobne wartości, a po studiach, choć rozjechali się do różnych miejscowości, to tam też tworzą swoje grupy towarzyskie, a dotyczy to tak większych miast, takich jak Warszawa, Gdańsk, Kraków, Wrocław, Szczecin, jak też tych mniejszych, gdzie ludzie ci znają się, często spotykają, po prostu są sobie bliscy – bo są z KUL-u.

INFRASTRUKTURA UNIWERSYTETU

KUL w czasach moich na nim studiów sprawiał wrażenie pewnej twierdzy tak ze względu na sam budynek, jak też na przepisy prawne, ustanowione jeszcze w okresie międzywojennym, a dające uniwersytetowi pełną autonomię. Upoważniały one rektora uczelni do rozwiązywania wszelkich sporów studenckich bez interwencji z zewnątrz. Sam gmach uniwersytetu (dawny klasztor Dominikanów, a następnie koszary austriackie) to był wówczas budynek w kształcie czworoboku, dwupiętrowy, wewnątrz którego mieścił się duży prostokątny dziedziniec z rabatami kwiatów i krzewów (podobnie jak na uniwersytecie w Wiedniu). Wejście główne było tak duże jak Brama Krakowska. Z prawej i lewej strony usytuowano wejścia na piętro. W bramie po prawej stronie znajdowało się pomieszczenie dla portiera, zwanego tu pedlem. Dalej było wejście na obszerny dziedziniec. Na piętrze frontonu mieściły się dziekanaty oraz biura pomocy studentom, czyli Komisja Stypendialna. Dalej, już w nowej części gmachu, był długi korytarz z tablicami ogłoszeń, w tym spisem wykładów, oraz wejściami do sal wykładowych. Niemal każda sala miała swojego patrona, fundatora, o czym zazwyczaj informowała marmurowa tablica pamiątkowa z łacińską sentencją. Niektóre z nich zapisywałem kiedyś w zeszycie, ale tylko jedna z nich pozostała mi w pamięci: *In necessariis unitas – In dubiis libertas – In omnibus caritas* („W potrzebie jedność – w wątpliwościach wolność – we wszystkim miłość”). Sale wykładowe były różnej wielkości, a w każdej z nich znajdowała się oczywiście katedra dla profesora, krzesła dla studentów i piec kaflowy w kącie sali. Już o godzinie szóstej rano obsługa nosiła węgiel w metalowych kubłach i rozpałała ogień w piecach. Mimo to temperatura w salach była zazwyczaj dość niska. Profesorowie wykładali często w paltach narzuconych na plecy, podobnie jak słuchający ich studenci. Młodzież jednak znosiła ten chłód pogodnie i bez szemrania. Może dlatego, że u młodzieży fizjologicznie krążenie krwi jest szybsze, a więc wyższa jest też temperatura młodzieńczego ciała...

W pobliżu gmachu uniwersyteckiego po prawej stronie jego stronie stał murowany barak, a po lewej barak drewniany, który służył wówczas jako mały dom akademicki dla dziewcząt. Naprzeciw pobliskiego kościoła Akademickiego mieścił się jednopiętrowy konwikt dla księży studentów. Miasto Lublin w tym czasie kończyło się w zasadzie tuż za uniwersytetem, to znaczy kilkaset metrów za nim przy drodze na Warszawę był widoczny jeszcze kościół Garnizonowy, a kawałek dalej Liceum im. Stanisław Staszica, przy którym zlokalizowano początkowy czy końcowy przystanek autobusu nr 4,

kursującego na trasie od ulicy Godebskiego do ulicy Kunickiego w dzielnicy Dziesiąta.

Mimo swej dość skromnej infrastruktury uniwersytet w latach pięćdziesiątych ubiegłego wieku zyskał ogólnopolski charakter, znacznie zwiększając przy tym liczbę swoich studentów. Złożyły się na to różne czynniki. Działania władz państwowych i partyjnych PRL spowodowały, że ideowo nastawiona młodzież z całej Polski ciągnęła właśnie na KUL, gdyż na innych uczelniach nie miała szans na studiowanie. Decydowały o tym rozmaite względy, między innymi tak zwane złe pochodzenie społeczne, a zwłaszcza poglądy polityczne czy wartości religijne wyznawane tak przez młodych ludzi, jak i ich rodziców albo na przykład fakt przebywania kogoś z rodziny za granicą. Młodzież więc w tym czasie masowo zgłaszała się na studia oferowane przez KUL, który stał się dla niej istną ostoją. W odwecie za tę popularność katolickiej uczelni Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego (minister Eugenia Krassowska), widząc szybki przyrost liczby studentów, wprowadziła ograniczenia – limity przyjęć na poszczególne kierunki studiów w KUL. W związku z tym Episkopat Polski otoczył KUL wzmożoną opieką. Powstała Komisja ds. KUL, na której czele stanął Prymas Stefan Kardynał Wyszyński, ponieważ postrzegał KUL jako kuźnię katolickich kadr intelektualnych w Polsce. Na inaugurację roku akademickiego oprócz Księdza Prymasa, który zawsze był obecny, zapraszano też ambasadorów krajów zachodnich, a ci chętnie w tej uroczystości uczestniczyli, co powodowało, że tak zwana władza ludowa miała ograniczone możliwości blokowania funkcjonowania uniwersytetu.

Dopowiem jeszcze, że po latach (za rektoratu ks. prof. Stanisława Wielgusa) wróciłem na pewien czas na Uniwersytet jako wykładowca, prowadząc w Katedrze Psychologii Ogólnej zajęcia dydaktyczne (fakultatywne) dla III i IV roku psychologii dotyczące zaburzeń mowy u dzieci i młodzieży oraz ich leczenia. Potem prowadziłem też ćwiczenia i konwersatorium z psychologii rozwojowej.

ZAKOŃCZENIE

Na zakończenie chcę powiedzieć, że niniejsza wypowiedź jest tylko małym fragmentem wspomnień i refleksji o moim Uniwersytecie, któremu tak wiele zawdzięczam. Pomijam wiele negatywnych zdarzeń, drażliwych lub kontrowersyjnych, które występują w każdym ludzkim życiu. Z przekonaniem chcę potwierdzić, że Uniwersytet w czasach, gdy na nim studio-

wałem, mimo że działał w tak trudnych warunkach ideologicznych i politycznych, pozostał wierny swojej dewizie *Deo et Patriae* – „Bogu i Ojczyźnie”. Myślę, że jest to zasługa przede wszystkim roztropnych i mądrych władz uniwersyteckich z Jego Magnificencją rektorem – ks. prof. Józefem Iwanickim oraz prorektorem prof. Zdzisławem Papierkowskim na czele. Nie można też pominąć wielkich zasług dla uniwersytetu ks. prof. Antoniego Słomkowskiego, który jako rektor był odnowicielem uniwersytetu po wojnie.

Wreszcie, jak mówią Anglicy *last not least*, muszę powiedzieć, że zawsze kierowałem się zasadą wyniesioną z domu rodzinnego: *Omnis cum Deo nihil sine Eo*, czyli „Wszystko z Bogiem, nic bez Niego”. Mimo wielu trudności w życiu nigdy nie uważałem się za cierpiętnika, bo wielu miało podobne sytuacje życiowe. Były w życiu radości i smutki, które są udziałem każdego człowieka. Mimo to byłem świadom, że wszystko mogę zrobić i pokonać trudności w tym, który mnie umacnia (por. Flp 4,13).

SYLWETKI UCZONYCH

L A U R E A C I N A G R O D Y IM. KSIĘDZA IDZIEGO RADZISZEWSKIEGO

S u m m a r i u m
48 (68) – 2019

STANISŁAW SAREK

NAGRODA IM. KSIĘDZA IDZIEGO RADZISZEWSKIEGO DLA KS. PROF. STANISŁAWA WILKA SDB

27 marca 2019 r. Towarzystwo Naukowe KUL już po raz 44 wręczyło Nagrodę im. Księdza Idziego Radziszewskiego, przyznawaną przez Zarząd TN KUL corocznie (od 1974 r.) „za wybitne osiągnięcia naukowe w duchu humanizmu chrześcijańskiego”. Jej Laureatem za rok 2018 został ks. prof. dr hab. Stanisław Wilk SDB, profesor nauk teologicznych, historyk Kościoła, rektor KUL w latach 2004-2012.

W uroczystości wzięli udział Wielki Kanclerz KUL abp Stanisław Budzik, bp senior Ryszard Karpiński, Rektor KUL ks. prof. Antoni Dębiński, przedstawiciele władz samorządowych, współpracownicy z polskich inspektorii salezjańskich oraz licznie zgromadzeni współpracownicy, studenci oraz przyjaciele Laureata.

Zgodnie ze zwyczajem uroczystość stanowiła główną część dorocznego publicznego zebrania TN KUL, któremu przewodniczył jego Prezes, ks. prof. dr hab. Augustyn Eckmann. Po przywitaniu Laureata i pozostałych Gości, licznie zgromadzonych w auli 1031 Collegium Joannis Pauli II KUL, Ksiądz Prezes przekazał głos prof. Ewie Ziótek, Sekretarzowi Generalnemu TN KUL, która przedstawiła (skrócone) sprawozdanie z działalności Towarzystwa w 2018 r. Po załatwieniu formalności przystąpiono do sedna spotkania, prosząc najpierw o wygłoszenie laudacji bpa prof. Jana Kopca.

Laudator szczegółowo zaprezentował życie i karierę naukową Laureata, podkreślając Jego rozliczne zasługi. Szczególną uwagę zwrócił na Jego dokonania naukowe, skupiające się wokół dziejów zakonów w czasach nowożytnych i Kościoła w II Rzeczypospolitej, ze szczególnym uwzględnieniem znamienitych postaci tamtego czasu – Augusta Hlonda, prymasa Polski w latach 1926-1948, oraz Achillesa Rattiego, pierwszego nuncjusza w od-

rodzonej Polsce, późniejszego papieża Piusa XI, i w ogóle ówczesnej nuncjatury papieskiej w Polsce. Dorobek ks. prof. Wilka obejmuje ok. 150 artykułów i rozpraw naukowych, w tym 7 (z 41) tomów źródeł do dziejów nuncjatury Achillesa Rattiego. W podsumowaniu biskup gliwicki powiedział, że nazwisko Wilk na stałe wpisało się nie tylko w historię czcigodnej Uczelni, ale i całego Kościoła w Polsce. Łącząc w swoim działaniu teorię i praktykę, dał przykład gorliwej i rozważnej służby całej społeczności.

Po wręczeniu dyplomu i statuetki Nagrody Laureat podziękował zgromadzonym, a wręczoną Nagrodę zadedykował wszystkim, których spotkał na swojej drodze zakonnej, naukowej i uniwersyteckiej. Następnie przedstawił odczyt pt. „Wizytator apostolski Achilles Ratti w Lublinie w 1918 roku”. Jak zauważył prelegent, przyszły papież, przybywając do Polski, nie miał żadnego doświadczenia dyplomatycznego. Został jednak bardzo ciepło przyjęty. Wizytując świątynie i placówki oświatowe w Lublinie i okolicach, spotykał się z wielką życzliwością, szacunkiem i miłością lublinian. Samo miasto określił jako miłe i mające szanse stać się jednym z najważniejszych ośrodków w odradzającej się Polsce.

Pełny tekst wykładu ks. prof. S. Wilka, poprzedzony laudacją bpa prof. Jana Kopca, ukaże się niebawem nakładem TN KUL w serii „Wykłady i przemówienia”.

BP JAN KOPIEC

KS. PROF. DR HAB. STANISŁAW WILK SDB

Tekst laudacji ogłoszonej 27 marca 2019 roku
na dorocznym publicznym zebraniu TN KUL
z okazji wręczenia ks. prof. dr. hab. Stanisławowi Wilkowi SDB
Nagrody im. Księdza Idziego Radziszewskiego

Zwykle przy nagradzaniu stajemy wobec niełatwego zadania określenia i wyważenia właściwego miejsca Laureata w przestrzeni, będącej punktem odniesienia do szczytów osiągnięć, za jakie pragniemy Go uhonorować. Zatrzymujemy się przy jednostkowej, niepowtarzalnej osobie, którą filozofia czy socjologia potrafi bardzo szczegółowo wydobyć ze zbioru jakże często anonimowych bohaterów; ich udziałem są przekraczane progi własnych uświadomionych sobie braków czy przeszkód. To towarzyszy każdemu z nas, a dzieje wszystkich grup społecznych stanowią potwierdzenie tego nastawienia. Tworzą jednak także motyw niepoddawania się trudnościom i kłopotom, towarzyszącym naszemu zabieganiu o właściwe spoglądanie na nas i nasze zaangażowanie się w służbie społeczeństwa, niezależnie, w jakiej dziedzinie znaleźliśmy nasze miejsce.

Nazwisko dzisiejszego Laureata jest już stabilnie wpisane do annałów nie tylko Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II i jego Towarzystwa Naukowego, które dzisiaj honoruje Go w sposób podniosły, ale też i zgromadzenia zakonnego (salezianie) Laureata, i nauki polskiej. Zgromadziliśmy się jednak, by umocnić w nas obraz Człowieka, który po prostu jest nam bliski (sięgam do odświeżonego opracowania Arkadiusza Smagacza OCD *In hominis et universitatis servitium. Rys biograficzny Księdza Profesora Stanisława Wilka SDB*¹).

Bp prof. dr hab. JAN MARIAN KOPIEC – członek Sekcji Nauk Historycznych Komisji Nauki Wiary, członek Rady Naukowej oraz Rady ds. Kultury i Ochrony Dziedzictwa Kulturowego KEP, Delegat KEP ds. Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych, biskup diecezjalny gliwicki, członek czynny Wydziału Teologii TN KUL.

¹ Zamieszczonego w: *Universitati serviens. Księga pamiątkowa ku czci Księdza Profesora Stanisława Wilka SDB*, red. J. Walkusz, M. Krupa, Lublin 2014, s. 27-48.

Dzisiejszy Laureat, ksiądz rektor profesor Stanisław Wilk, znalazł swoje miejsce w Kościele i w nauce – w zgromadzeniu zakonnym, czyli Towarzystwie Salezjańskim, i godnym najwyższego szacunku Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Te dwie drogi wyznaczyły kierunek życia, które w maju wypełni się liczbą osiągniętych 75 lat. Urodzony 18 maja 1944 r. w Straszowej Woli (powiat Opoczno), w rodzinie pracowitych rolników, wniósł w swoje osobiste bogactwo i doświadczenia spuściznę życiowych zmagania mieszkańców tej ziemi w dzisiejszej diecezji radomskiej, związanych długą historią z rozwijaniem duchowego kształtu, wyznaczanego trwaniem we wspólnocie wierzących w Chrystusa. Ta wspólnotowa siła, zaczerpnięta z rodziny, zakotwiczyła się w rodzinnej parafii i w szkole podstawowej w rodzinnej wiosce, a potem wycisnęła trwałe piętno i sposób patrzenia na swoje otwierające się możliwości krótko w Liceum Ogólnokształcącym w Opocznie. Natomiast od 1957 r. zaczęła się przyjaźń młodego Stanisława z Boskim Przyjacielem przez przyłgnięcie do charyzmatu św. Jana Bosko, co skierowało go do ich wspólnoty w Sokołowie Podlaskim, a w 1959 r. do nowicjatu w Czerwińsku i złożenia tamże pierwszych ślubów zakonnych 2 sierpnia 1960 r. Jak zwykle powtarza się to w każdym indywidualnym przypadku: nie brakowało przy tym ustawicznego zastanawiania się nad sobą, oceniania własnych sił i przymierzania się do podjęcia wyzwań. Przechodził czasy próby także przyszły salezjanin oraz rektor Uniwersytetu; poznawał katolicką Polskę poprzez Kutno, Łódź, Szczecin – tutaj w 1962 r. uzyskał świadectwo dojrzałości – i dalsze cyzelowanie charakteru i duszy w Kobylnicy koło Słupska. Wreszcie w latach 1965-1969 przypadł czas studiów teologicznych w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie. I daty, przecinające bieg życia bardzo wyraźnie: 2 sierpnia 1966 r. śluby wieczyste, a 3 czerwca 1969 r. w Łądzie prezbiterat, czyli sakrament kapłaństwa z rąk biskupa włocławskiego Jana Zaręby w Towarzystwie św. Franciszka Salezego, znanego nam po prostu jako Salezjanin. Ten mistyczny moment związał dzisiejszego Laureata najściślej z Kościołem, a aktualnie odliczany złoty Jubileusz służby kapłańskiej wpisuje się także w dzisiejszy nasz życzliwy krąg, wydobywający najlepsze życzenia i gratulacje.

Od tego momentu rozpoczęła się dla ks. Stanisława dalsza droga ku zdobywaniu upragnionej dojrzałości poprzez włączenie się w przygodę z nauką. Po święceniach kapłańskich decyzją swych przełożonych zakonnych został skierowany na studia specjalistyczne w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Rozmówiony, dzięki ks. Stanisławowi Kosińskiemu, zakonnemu współbratu (1923-1991), w studiowaniu dokumentów i badaniu dziejowych dróg narodu, Kościoła i własnego Zgromadzenia, wybrał historię Kościoła. Dokładnie 50 lat temu zaczęła się więc jego przygoda z nauką historyczną w dostojnym Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Ten Uniwersytet powstał niemal równo z odzyskaniem przez Polskę niepodległości w 1918 r. Wraz z budową bytu nowego państwa na drodze militarnej i politycznej rozpoczęła się i toczyła nierzadko zacięta walka o ideowy kształt odrodzonej Rzeczypospolitej. Heroiczne i bogate dziedzictwo narodu i dawnej Rzeczypospolitej zobowiązywało, chociaż kłopotów było niemało, a ideologie rewolucyjne wypierały dziedzictwo chrześcijańskie, wizje filozoficzne zaś podsuwały liczne, często utopijne koncepcje. Należało znaleźć wypróbowany sposób, pomagający pomyślnie zmagać się o kształt kultury i życia społecznego. Znaczące lekarstwo znaleziono w powoływaniu katolickich uniwersytetów. Było to inspirowane nauczaniem papieża, szczególnie encykliką *Aeterni Patris* Leona XIII, odwołującą się do myśli św. Tomasza z Akwinu. Tym sposobem stawiana była zapora trendom ateistycznym, jak również – z początkiem XX stulecia – postawom modernistycznym². Nie trzeba dowodzić, jak bardzo w te nadzieje dla odrodzonej Ojczyzny wpisała się przed stu laty lubelska katolicka *Alma Mater*, której jubileusz radośnie świętujemy. Jej wysiłki i owoce, wypracowane przez minione stulecie są nie do przecenienia.

W te wspomniane owoce wpisuje się nasz dzisiejszy Laureat, związany z tą katolicką Uczelnią od 1974 r., a wcześniej – w latach 1969-1972 – przygotowujący się w ramach studiów specjalistycznych do pogłębienia wiedzy w dziedzinie historii Kościoła właśnie w Instytucie Historii naszej zacnej Uczelni. W arkana solidnej formacji historyka wprowadzany był pod wprawnym okiem jeszcze przez takie autorytety, jak księża profesorowie M. Żywczyński, S. Librowski, B. Kumor czy Z. Zieliński, czego zwieńczeniem było magisterium, uzyskane w 1972 r. na podstawie pracy pt. *Kardynał August Hlond w latach II wojny światowej*, napisanej pod kierunkiem ks. prof. M. Żywczyńskiego. Tak wdrożone dojrzewanie naukowe zaowocowało stopniowo kolejnymi osiągnięciami: doktorat pod kierunkiem ks. prof.

² M. RYBA, *Katolicki Uniwersytet Lubelski. Korzenie, początki, źródła tożsamości*, Warszawa–Radzymin 2018, s. 97-99)

Z. Zielińskiego w 1982 r. (*Administracja archidiecezji gnieźnieńskiej w latach 1918-1939*, druk: Lublin 1987), habilitację uzyskał 10 lat później w 1992 r. (*Episkopat Kościoła katolickiego w Polsce w latach 1918-1939*, druk: Warszawa 1992), tytuł profesora w 2001 r., zaś stanowisko profesora zwyczajnego – 2003 r. Za takim krótkim wyliczeniem kryje się jednak niezwykła determinacja i ustalony harmonogram działań, by rozsądnie kreślić swe *itinerarium*, a równocześnie mierzyć siły na zamiary. Ta naukowa kariera wzbudzała impulsy wyzwajające niezbywalną chęć rozwijania zainteresowań, skupionych na wieku XX. Wiadomo, że to stulecie trudnych wyzwań, dla którego znalezienie dojrzałych interpretacji wymaga nie lada wczuwania się w wymowę źródeł, będących pokłosem określonych wartościowań i podejmowanych decyzji przez osoby na różnorodnych stanowiskach w zakresie życia politycznego, w gremiach pracujących nad kształtem ustrojowym społeczeństwa, także w ramach posługiwania Kościoła. Ks. Stanisław skoncentrował się na badaniu struktur Kościoła katolickiego tego czasu: episkopatu polskiego okresu międzywojennego pod kątem jego roli – szczególnie wiele uwagi przyciągnął August Hlond, a z biegiem czasu nuncjatura papieska w Polsce, a w sposób szczegółowy i drobiazgowy pierwszy nuncjusz w odrodzonej Polsce – Achille Ratti, późniejszy papież Pius XI. Zwłaszcza ta kwestia zasługuje na szersze słowo.

Dzięki otwartości Polskiego Instytutu Historycznego w Rzymie (Institutum Historicum Polonicum Romae) i stojącej na jego czele pani prof. dr. hab. Karolinie Lanckorońskiej, przy zaangażowaniu ks. prof. dr. hab. Henryka Damiana Wojtyśki, w atmosferze spodziewanego odnowienia relacji dyplomatycznych Polski ze Stolicą Apostolską, powstała myśl edycji akt nuncjatury papieskiej w Polsce od początków jej funkcjonowania w XVI wieku. Zaplecze finansowe stanowić miały środki Fundacji Lanckorońskich z Brzezia, zarejestrowanej we Fryburgu Szwajcarskim³. Dzisiaj ta inicjatywa ma już swoje trwałe miejsce w nauce polskiej, a jej dorobek wskazuje niewątpliwie na wielki format tej inicjatywy, której efektem – skrótowo rzecz ujmując – jest już 41 woluminów tej serii, rozpoczętej w Rzymie, a po śmierci K. Lanckorońskiej kontynuowanej przez Polską Akademię Umiejętności w Krakowie. W tym przedsięwzięciu czołowe miejsce zajmuje ks. S. Wilk edycją akt nuncjusza, rówieśnika na urzędzie naszemu Uniwersytetowi – wspomnianego Achillesa Rattiego, którego siedem bogatych woluminów

³ J. WYROZUMSKI, *Historia publikacji akt Nuncjatury Apostolskiej w Polsce*, w: *Nuncjatura Apostolska w Rzeczypospolitej*, red. T. Chynczewska-Hennel, K. Wiszowata-Walczak, Białystok 2012, s. 49-56.

w opracowaniu naszego Laureata wchodzi w skład tych osiągnięć; pragnę dodać, że dotychczas opublikowane materiały obejmują okres od 25 kwietnia 1918 r. do 31 stycznia 1920 r. Niezależnie od dzisiejszego podniosłego momentu laudacji ks. Rektor i Profesor jest świadomy, że nauka polska czeka na kolejne woluminy!

Nie sposób drobiazgowo prezentować naukowych osiągnięć ks. prof. S. Wilka. Zgodnie z wytyczonymi kierunkami zaangażowania badawczego ks. Stanisław jest wierny „wielkim” tematom. Na czoło wysuwa się wspomniana już edycja materiałów A. Rattiego, ale też podejmowanie różnych aspektów tej nuncjatury. Wiele uwagi poświęcił systematyzowaniu naszej wiedzy o ustroju i organizacji Kościoła katolickiego w II Rzeczypospolitej, a także aktywności polskiego episkopatu, wśród których na poczesne miejsce wysuwa się prymas kardynał August Hlond, z coraz bardziej wzmocnionym akcentem na jego losy wojenne i krystalizowanie się jego pozycji, ale też skomplikowanej oceny po 1945 r. Jako członek zakonnej formacji salezjanów na warsztat często brał zagadnienia z tej ważnej dziedziny życia kościelnego, w której bardzo wiele problemów ciągle czeka na włączenie ich w coraz dojrzsalszą wizję posługiwania Kościoła nawet przez najmniejsze poszerzenie naszej wiedzy.

Nie będzie zaskoczeniem fakt, że tak przygotowany i aktywny uczony był zauważony na swojej uczelni i z biegiem czasu powierzane mu były coraz liczniejsze zadania w macierzystym Uniwersytecie. Już w 1993 r. ks. Wilk został drugim prodziekanem Wydziału Teologii, był także sekretarzem Senatu Akademickiego oraz zasiadał w kilku komisjach ogólnouniwersyteckich. W 1995 r. został kierownikiem Katedry Historii Zakonów. W 1998 r., za rządów rektora Andrzeja Szostka, został wybrany na prorektora ds. studenckich.

Uwieńczeniem tej drogi i życia oddanego Uniwersytetowi była posługa jako rektora w latach 2004-2012. Nie tutaj miejsce i czas, a poza tym nie mnie rozprawiać o zaszczytnym, ale i wymagającym urzędzie – to zadanie dla najbliższych współpracowników, tworzących na co dzień odpowiedzialne grono przy ówczesnym rektorze. Jesteśmy świadomi, że wspaniałe grono staje nie zasłonią nigdy pełnego napięcia zatroskania o uczelnię, tworzącą wyjątkowo niejednorodną wspólnotę – od studentów do profesorów w pionie naukowym, do jakże ważnego personelu administracyjnego. Temu gronu trzeba otworzyć serce i wsłuchiwać się w potrzeby wcale niemałej społeczności, zgłaszającej swoje priorytety. Musi też być połączona z duchem współodpowiedzialności i niewyczerpanej promocji najwspanialszych war-

tości ludzkiego wewnętrznego odczuwania, czemu warto życie poświęcić. Nie można także zapominać, że na takim uniwersytecie nie mogło ani przez moment zabraknąć światła wiary i ducha, otwartego na działanie z Wysoka. To piękny rys osobowości, ale też dojrzałości ks. rektora S. Wilka i dzięki temu wpisał się on w annały KUL, stając się jednym z filarów całego środowiska, emanującego na naszą Ojczyznę, ale też i poza jej granice. Przemawia za tym niewygasająca troska o sprawne funkcjonowanie uczelni i dostosowanie do ustawicznie zmieniających się zasad prawnych, włączona w zaszczyt i ciężar funkcji rektora.

Nie tylko z obowiązku prezentacji sylwetki naszego Laureata, ale ze szczerego podziwu i uznania dla osiągnięć, którymi znaczone jest dotychczasowe życie ks. Stanisława, dodam, że zasiada – czy zasiadał – w licznych naukowych gremiach, i to zarówno w kraju, jak i za granicą. Wyliczmy je tylko: od 1995 r. zasiada w Associazione Cultori di Storia Salesiana w Rzymie, w latach 1998-2005 był członkiem Wissenschaftliche Rat des Instituts für Vergleichende Staats-Kirche-Forschung w Berlinie, w latach 2004-2012 – konsultorem w Radzie Naukowej KEP, w latach 2007-2010 – członkiem Rady ds. Edukacji i Badań Naukowych przy Prezydencie RP, w latach 1998-2004 uczestniczył w Komitecie Nagrody im. Franciszka Skowry. Jest członkiem Towarzystwa Naukowego KUL, Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, Komisji Teologicznej PAN Oddział w Lublinie, Towarzystwa Naukowego św. Franciszka Salezego oraz Honorowego Komitetu Rozwoju Centrum Onkologii Ziemi Lubelskiej im. św. Jana z Dukli.

Nie mogło też zabraknąć takiej osoby w komitetach redakcyjnych oraz radach naukowych wydawnictw i czasopism naukowych – wyliczę tylko: w *Encyklopedii katolickiej*, „Rocznikach Teologicznych”, „Zeszytach Naukowych KUL”, „Przeglądzie Uniwersyteckim KUL”, salezjańskim „Seminare. Poszukiwania Naukowo-Pastoralne”, „Studiach Prymasowskich”, roczniku „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” (ABMK). Zasiada w Komitecie Doradczym Wydawnictwa Akt Nuncjatury Apostolskiej w Polsce przy PAU w Krakowie, współpracuje z czasopismem „Revue d’histoire ecclésiastique” w Louvain w Belgii. Wyróżniony został zespołową nagrodą im. Franciszka Skowry (1983), nagrodą Rektora KUL za pracę habilitacyjną (1993), Nagrodą im. Włodzimierza Pietrzaka (2004), indywidualną Nagrodą Rektora KUL I stopnia w 2001 r. za działalność społeczno-organizacyjną. Wykaz ten wzbogacają jeszcze: Medal za Zasługi dla Policji (2005), Medal KEN (2007), Nagroda Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego I stopnia za osiągnięcia organizacyjne (2007), Order Krzyża Terra Mariana III klasy przyznany przez

Prezydenta Estonii (2007), Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (2008), francuski Narodowy Order Zasługi (2012).

Włączony do dzisiejszego zacnego grona nie mogę pominąć też funkcjonowania Laureata w kontekście dostrzegania jego wkładu w życie naukowe Profesorów i Wykładowców Historii Kościoła na Wydziałach Teologicznych i w Seminariach Duchownych. Każdego roku regularnie spotykamy się w tygodniu po Wielkanocy na „branżowym” spotkaniu z referatami i dyskusjami. Tych spotkań ks. Stanisław nie odtrąca, lecz włącza się w nie aktywnie, za co dziękuję Mu szczególnie jako przewodniczący temu gremium od 14 lat⁴.

Dziś niniejszą Nagrodą im. ks. Idziego Radziszewskiego nie zamyka się uznanie dla pierwszej decyzji, dokładnie sprzed 50 lat, gdy młody ksiądz Stanisław Wilk związał się z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim. W ciągu tego ważnego okresu Panteon wybitnych Postaci wzbogacał się, a w osobie dzisiejszego Laureata charyzmat zmysłu historycznego rozumowania odcisnęła piętno znaczące, które nie zostało zmarnowane. To też powód do wyrażenia wdzięczności. A stare sformułowanie *ad multos annos* niech będzie znakiem naszej szczerzej radości i bliskości.

⁴ J. WALKUSZ, *Sekcja Historii Kościoła w Polsce 1964-2014*, Pelplin 2016, s. 78.

KS. EDWARD WALEWANDER

NAGRODA DLA WIELKIEGO KANCLERZA KUL

10 października 2019 r. w Sali Reprezentacyjnej Trybunału Koronnego w Lublinie została wręczona Wielka Międzynarodowa Nagroda Literacka im. Józefa Łobodowskiego Księdzu Arcybiskupowi Prof. Stanisławowi Budzikowi, Metropolicie Lubelskiemu i Wielkiemu Kanclerzowi KUL. Jury Nagrody w międzynarodowym składzie tak uzasadniło swoją decyzję:

Jego Ekscelencji
Najprzewielebniejszemu Księdzu Arcybiskupowi
Prof. dr. hab. Stanisławowi Budzikowi
Wielkiemu Kanclerzowi KUL

z uznaniem dla Jego twórczych inicjatyw podejmowanych w dziedzinie naukowej oraz kościelnej w celu zbliżenia Kościoła w Polsce z chrześcijanami żyjącymi za naszą wschodnią granicą i ludźmi dobrej woli.

Werdykt jury Nagrody odczytuje red. Zbigniew Włodzimierz Fronczek. Fot. za: lublin.gosc.pl

Laudację na cześć Nagrodzonego, zatytułowaną *Przypadki ciekawego życia*, wygłosił przewodniczący jury Nagrody, ks. prof. dr hab. Edward Walewander. Poniżej publikujemy jej treść.

PRZYPADKI CIEKAWEGO ŻYCIA

Laudacja

I. „Czy serce nie pałało w nas, kiedy rozmawiał z nami w drodze i Pisma nam wyjaśniał?” (Łk 24, 32) – pytali siebie nawzajem dwaj uczniowie idący do Emaus, kiedy otworzyły się im oczy i w towarzystwie drogi rozpoznali Zmartwychwstałego. Z przygodnie spotkanym przechodniem prowadzili ożywiony dialog intelektualny na temat Pisma. Dyskutowali z nim, zafascynowani jego mądrością, a na koniec zaprosili go do siebie: „Zostań z nami, gdyż ma się ku wieczorowi i dzień się już nachylił”. Przygodnie spotkany człowiek „wszedł więc, aby zostać z nimi [...], zajął z nimi miejsce u stołu [...]. Wtedy oczy się im otworzyły i poznali Go” (Łk 24, 29).

Czyż rzeczywiście nie pałało ich serce? Naturalnie, że pałało! Inaczej nie wypowiedzieliby tych znaczących słów: „Zostań z nami!”. *Μεῖνον μεθ' ἡμῶν* [*Meínon meth' hemón*]. *Mane nobiscum*.

Jak potężne jest to naturalne i niezwykle zaproszenie. Miało się ku wieczorowi – *πρὸς ἑσπέραν ἐστίν* [*pros esperan estín*] – *advesperascit*. Było już dość późno – „dzień się już nachylił” – *κέκλιεν ἤδη ἡ ἡμέρα* [*kéklinen héde he heméra*] – *inclinata est iam dies*. Ciemniało. W ciemności zaś podróż bywa niebezpieczna. Jedno takie wezwanie jest w stanie zapalić ludzkie serce, nawet gdy człowiek nie wierzy w zmartwychwstanie.

Należę do grona tych osób, które od lat idą przez życie z Księdzem Arcybiskupem Stanisławem Budzikiem, Laureatem Międzynarodowej Nagrody Literackiej im. Józefa Łobodowskiego. Jesteśmy razem jakby w drodze do Emaus. Często wymieniamy poglądy. Dyskutujemy na różne tematy.

Z naszych licznych spotkań zapamiętałem cztery pryncypia obecne w bogatym życiu Księdza Arcybiskupa. Niniejsze wystąpienie oprę zatem na owych czterech jakby filarach.

II. Pierwszy to *RELIGIO* – przywiązanie do spraw Bożych i do Kościoła. Stanisław Budzik wzrastał w bardzo religijnej rodzinie wiejskiej, w której na co dzień żyło się Kościołem i jego nauką w powiązaniu z polską tradycją katolicką. Mówimy tu o duchowych korzeniach. Korzeń zaś znaczy po-

czątek, miejsce stabilne, bo właśnie ukorzenione. Korzenie to także pochodzenie, genealogia przeniesiona na losy człowieka. Miejsce urodzenia Księdza Arcybiskupa, Łękawica koło Tarnowa, jest taką genealogią jego wiary i wszystkich tych, którzy z niej czerpali swą przynależność do Chrystusa przez Maryję. Jest jednym z miejsc, jakimi usiana jest nasza Ojczyzna. Za to nieustannie dziękujemy Bogu. Czynimy to także w tej uroczystej chwili.

Szczególnym wyrazem więzi z Kościołem są powołania kapłańskie i zakonne z parafii i całego regionu pochodzenia Księdza Arcybiskupa. Może dlatego w jego nauczaniu znajdujemy odniesienia zachęcające do tego, ażeby kapłani w spełnianiu swej misji nie ograniczali się tylko do zakrystii, ale żeby śledzili wszelkie ruchy, różne nastroje społeczne i byli katalizatorami dla całego życia narodu, by dobre kierunki aprobowali, a wszelkie zło odrzucali.

„Naturalnym miejscem życia i posługi duszpasterza jest zawsze Kościół” – napisał Ksiądz Arcybiskup we *Wprowadzeniu* do wydanej w dużym nakładzie pracy zbiorowej pt. *Rysopis kapłana. Wizerunek księdza w kulturze polskiej w XXI wieku* (red. Ł. Janicki, Lublin 2019, s. 11). W tym samym miejscu dodał też inne warte przypomnienia słowa, że Kościół jest „dla ludzi kalendarzem życia, lampą na splątanych ścieżkach oraz jasnym drogowskazem wśród ciemności”.

III. *PATRIA* – Ksiądz Prymas Stefan Wyszyński uczył, że druga po Bogu wartość to umiłowanie Ojczyzny, a także stron rodzinnych. Laureat urodził się i wzrastał, jak powiedziałem, w podtarnowskiej wsi Łękawica. Duch tego miejsca, czyli *genius loci*, jest wyjątkowy. Jest ono jakościowym i całościowym fenomenem. Nie da się go zredukować do żadnej pojedynczej właściwości.

Tradycja religijna oraz korzenie patriotyczne – to wszystko było tam zawsze na pierwszym miejscu i pozostaje takim do dzisiaj, prawie tak jak chleb powszedni. Wystarczy że wspomnę, iż z Łękawicy ze środowiska bardzo bliskiego naszemu Laureatowi pochodził Józef Budzik, kapitan piechoty Wojska Polskiego, zamordowany między 23 a 24 kwietnia 1940 r. przez NKWD w lesie katyńskim. Wielką sławę zyskał także łękawiczaniec Kazimierz Budzik, pilot myśliwski, kapitan Polskich Sił Powietrznych i brytyjskich Królewskich Sił Powietrznych, uczestnik m.in. tak zwanej bitwy o Anglię – walczył wówczas w Dywizjonie 308 oraz sławnym Dywizjonie 303. Został odznaczony Orderem *Virtuti Militari*, czterokrotnie Krzyżem *Walecznych*, a także czterokrotnie *Medalem Lotniczym*. Zmarł w 2014 r. w Wielkiej Brytanii.

Łękawica to środowisko nietypowe, uspołecznione, prawe, zaangażowane w życiu patriotycznym, kulturalnym, społecznym. Gwoli przykładu powiem, że wójt gminy Łękawica Filip Włodek był znanym działaczem ludowym i posłem do Sejmu Krajowego we Lwowie w latach 1903-1908. Z Łękawicy pochodził też zmarły w 1983 r. Karol Halski, pedagog, polonista, historyk, żołnierz Związku Walki Zbrojnej i Armii Krajowej.

To wszystko miało wpływ na osobowość Laureata. Dorastał wśród ludzi, których trzeba było szanować, poważać, bo zasługiwali na to ze względu na swoją wiedzę, postawę moralną, codzienne zachowanie, bohaterską wojenną przeszłość. Wszyscy oni uczyli młodych i wychowywali do aktywności, wspierali ich w wyborach życiowych.

Wiele nauczył się w domu rodzinnym, ale też miał szczęście spotykać wokół siebie ludzi podobnie myślących. Miało to znaczący wpływ na jego stosunek do pracy i wszelkich wynikających z niej obowiązków. Wciągało go to do działalności społecznej, nie tylko eklezjalnej, realizowanej w różnych środowiskach, głównie jednak w dziedzinie szeroko rozumianej kultury i nauki. Dzięki temu miał okazję poznać twórczo zaangażowanych wybitnych ludzi. Nauczył się blisko i twórczo współpracować z ludźmi różnych wyznań i przekonań.

IV. To, co zostało już wyżej nakreślone, prowadzi do trzeciego paradygmatu, którym jest *SCIENTIA*, a więc nauka i kształcenie, a przez to dążenie do prawdy. Laureat ukończył w 1971 r. renomowane I Liceum Ogólnokształcące w Tarnowie, którego patronem jest dawny jego uczeń Kazimierz Brodziński, poeta, historyk, znawca literatury polskiej. Od dzieciństwa spędzonego niedaleko Bochni Brodziński zachował bliski kontakt z ludem wiejskim, a ze szkoły w Tarnowie wyniósł oprócz wszystkiego innego znajomość języka i literatury niemieckiej.

Czy młody Stanisław Budzik nie przyglądał się przypadkiem z nadzwyczajną uwagą patronowi szkoły? Czyż wspomniane cechy patrona tarnowskiego liceum nie odbijają się wyraźnie, jakby na kalce, w życiu i działalności najpierw księdza profesora, a potem arcybiskupa Budzika? Laureat pisze, publikuje i przemawia w kilku językach. Oprócz ojczystego polskiego najlepiej czuje się w niemieckim. Z łatwością wszakże porusza się też w meandrach języka hiszpańskiego, co zresztą czyni go bliskim patronowi Nagrody, który – jak wiadomo – żył w Hiszpanii od 1941 r. aż do śmierci w 1988 r.

Wróćmy wszelako do biografii Laureata. W latach 1971-1977 studiował filozofię i teologię oraz nauki pokrewne w tarnowskim Wyższym Semina-

rium Duchownym. W 1977 r. uzyskał magisterium z teologii na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim i przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Jerzego Ablewicza. Po pięciu latach pracy duszpasterskiej (w latach 1977-1980 był wikariuszem w parafii Matki Boskiej Bolesnej w Limanowej, a następnie w latach 1980-1982 w parafii katedralnej Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Tarnowie) został skierowany na dalsze studia, specjalistyczne z teologii dogmatycznej, na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu w Innsbrucku. Zakończył je napisaniem rozprawy doktorskiej o teologii pokoju u św. Augustyna, zatytułowanej wymownie *Doctor pacis. Theologie des Friedens bei Augustinus*. Za tę rozprawę otrzymał w 1989 r. nagrodę prezydenta miasta Innsbrucka. Dodajmy, że rozprawa ukazała się drukiem, oczywiście po niemiecku, i to w znanym wydawnictwie naukowym Tyrolia-Verlag jako 24 tom znamienitej serii Innsbrucker Theologische Studien. Studia w mieście nad Innem miały dla ks. Budzika znaczenie szczególne, o czym chętnie wspomina. Mieszkał w międzynarodowym Collegium Cansianum (nazwa nawiązuje do św. Piotra Kanizjusza, jezuickiego teologa i kaznodziei, doktora Kościoła), w którym studiowali studenci z prawie wszystkich krajów świata. Lata spędzone w Innsbrucku to dla Laureata z pewnością, jak mówią Niemcy i oczywiście Austriacy, *Sternstunde* [wielkie chwile – szczęśliwy czas].

Po powrocie w 1989 r. do Polski w rodzimej diecezji tarnowskiej zdobywał przede wszystkim doświadczenie jako wykładowca Wyższego Seminarium Duchownego w Tarnowie i Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Niebawem został samodzielnym pracownikiem naukowym – w 1997 r. habilitował się w dziedzinie teologii na Wydziale Teologicznym Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie na podstawie rozprawy *Dramat odkupienia. Kategoria dramatyczna w teologii na przykładzie René Girarda, Hansa Ursa von Balthasara i Raymunda Schwagera*. Pięć lat później uzyskał stanowisko profesora nadzwyczajnego Papieskiej Akademii Teologicznej (obecnie, od 2009 r., Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie).

W latach 1998-2004 pełnił obowiązki rektora tarnowskiego Seminarium Duchownego. Ponadto był założycielem i pierwszym dyrektorem diecezjalnego Wydawnictwa „Biblos”, a zwornikiem jego polityki wydawniczej był dialog z kulturą współczesną. Książd dr hab. Stanisław Budzik kładł też podwaliny pod działalność charytatywną Caritas diecezji tarnowskiej.

W lutym 2004 r. Jan Paweł II mianował ks. rektora Budzika biskupem pomocniczym diecezji tarnowskiej. Niedługo po tym został wybrany na sekretarza generalnego Konferencji Episkopatu Polski. W tej funkcji przy-

czynił się do podpisania porozumień z Telewizją Polską i Polskim Radiem oraz doprowadził do zawarcia ugody w spornych sprawach własnościowych między Polskim Autokefalicznym Kościołem Prawosławnym a Kościołem Greckokatolickim w Polsce. Przez kilka lat pracował w Zespole ds. Rozmów z Rosyjskim Kościołem Prawosławnym. Rezultatem tych negocjacji było opracowanie wspólnego przesłania do narodów Polski i Rosji, które zostało podpisane 17 sierpnia 2012 r. na Zamku Królewskim w Warszawie przez patriarchę Cyryla I oraz ówczesnego przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski abpa Józefa Michalika. Była to pierwsza wizyta i pierwszy wspólny dokument podpisany wspólnie w ponad tysiącletnich dziejach obu narodów i Kościołów.

26 września 2011 r. papież Benedykt XVI mianował ks. bpa Stanisława Budzika arcybiskupem lubelskim. W tym samym roku został wybrany na członka, a następnie na przewodniczącego Rady Programowej Katolickiej Agencji Informacyjnej oraz przewodniczącego Rady Fundacji na rzecz Wymiany Informacji Katolickiej.

Jako arcybiskup metropolita lubelski obok pracy *stricte* pastoralnej zajmuje się także działalnością popularyzatorską. Prowadzi wykłady, odczyty i organizuje różnego rodzaju spotkania. Uczestniczy czynnie w wielu ogólnopolskich i międzynarodowych konferencjach. Inicjuje i z powodzeniem realizuje międzynarodowe kongresy naukowe. 8 października 2019 r. został wybrany na nowego przewodniczącego Komisji Nauki Wiary Konferencji Episkopatu Polski.

Jest autorem licznych publikacji naukowych i popularnonaukowych. W Katalogu Biblioteki Narodowej w Warszawie jego nazwisko pojawia się, bagatela, 538 razy. Jego książki są też obecne w zasobach Deutsche Nationalbibliothek, czyli Niemieckiej Biblioteki Narodowej, w Lipsku, a także w Bibliotece Kongresu USA. Sprawdziłem to.

V. Czwartym ważnym pradygmatem życia Księdza Arcybiskupa jest *AMICITIA* – szczerą przyjaźń, trwająca niezależnie od okoliczności i układów. Laureat jest znany jako człowiek życzliwy i oddany ludziom. Zawsze można na niego liczyć. Można rzec: *amicitiam colit* – pielęgnuje przyjaźń. Pięknym jej wyrazem była m.in. jego szczerą troska o zdrowie i warunki życia emerytowanego arcybiskupa lubelskiego Bolesława Pylaka. Troszczy się też o chorych kapłanów. Zawsze ma dla nich czas i otwartą dłoń. Obecność tylu gości na tym spotkaniu mówi sama za siebie. Przede wszystkim to, że *AMICITIA* w życiu Księdza Arcybiskupa jest pisana wyraźnie dużymi literami.

W duchu przyjaźni odbywa częste podróże na Wschód. Był już w większości krajów dawnego ZSRS. Bywa tam, bo jako Wielki Kanclerz KUL sięga do korzeni życia twórcy naszej Uczelni ks. Idziego Radziszewskiego. Najczęściej jednak chodzi śladami pracujących tam lubelskich księży. Podobnie jak jego poprzednicy umacnia ich w wierze i służbie Ludowi Bożemu.

Ma z owych podróży na Wschód wiele ciekawych obserwacji i wspomnień. Wspomnienia Rufina Piotrowskiego, sybiraka, oddają z pewnością doświadczenia nie tylko Księdza Arcybiskupa, ale także wielu z nas podróżujących na Wschód. Warto je zacytować. Są doprawdy nader pouczające.

„Religia katolicka tak jest narodową polską [...] – napisał Piotrowski – że Polacy nawet niekatolicy [...] z chęcią przychodzili na naszą mszę świętą i szczerze się modlili; a gdym się zapytał, dlaczego tam chodzili, odpowiedzieli: bo ten ksiądz i ta msza katolicka tak przypominają Polskę i jej narodowość [...]. I ja ich bardzo dobrze rozumiałem. [...]. Przybycie księdza [...] było dla nas pewnym rodzajem uroczystości, jak to zapewne w Syberii wszędzie się dzieje, gdzie ksiądz polski do Polaków przybędzie, już to dlatego, że przybywa do nich do spełnienia aktu tak ważnego, tak świętego dla każdego katolika, jakim jest spowiedź; już to dlatego, że ksiądz polski dla Polaka zawsze jest miłym, i pożądanym gościem: bo i obrokiem duchownym gospodarza nakarmi, i rad pocziwych udziela, a przy tym takie u niego serce polskie!”¹

Obroku duchownego nasz Laureat udziela na Wschodzie często. Na przykład w Berdiańsku na Ukrainie, nad Morzem Azowskim sprawował liturgię i nawet konsekrował w języku rosyjskim nowo wybudowany kościół. Ma dłonie otwarte dla potrzebujących wszelkiego wsparcia, zwłaszcza duchowego, którego tam dzisiaj bardziej potrzeba niż kiedykolwiek wcześniej.

W tym miejscu wypada dopuścić do głosu przynajmniej jednego z kolegów ze szkoły Laureata, chociaż zdecydowanie odeń starszego, którego wszelako Ksiądz Arcybiskup bardzo cenił. Wszystkim nam z pewnością będzie miło, gdy wspomnę Romana Brandstaettera, tarnowianina z urodzenia i z miłości, który na początku lat 20. ubiegłego stulecia także ukończył to samo co Laureat, wspomniane już tarnowskie Liceum im. Kazimierza Brodzińskiego. Wielki pisarz, tłumacz i uznany biblista w swej bardzo ciekawej autobiografii snuł ciekawe wspomnienia. Przytoczę je z lubością w tym szacownym gronie.

¹ R. PIOTROWSKI, *Pamiętniki z pobytu na Syberii*, t. III, Poznań 1861, s. 16.

Roman Brandstaetter opowiada ze wzruszeniem: „Ojciec Jan siedzi naprzeciw mnie i opowiada o swoich rodzinnych stronach w Tarnowskim, które są również moimi stronami rodzinnymi. Padają nazwy, które brzmią dla mnie pełnią poezji i wspomnień: Melsztyn, Zakliczyn, Tuchów, Lisia Góra, Dąbrowa, Żabno, Brzesko, Dunajec, Biała, Zgłobice [kilka kilometrów od Łękawicy]... Słucham z zapartym tchem, a potem już wcale nie słucham, i tylko powtarzam w myślach te nazwy miasteczek, wsi i rzek, a potem i nazwy się zacierają i tylko kojarzę je ze zdarzeniami z czasów mojego dzieciństwa i młodości, z barwami i zapachami pól, łąk, ogrodów, po których pozostała tylko gorzka wiedza o straconym i nie odzyskanym raju, strzeżonym zazdrośnie przez cienie dawno zmarłych archaniołów”².

Czyż laudacja nie może zawierać także takich wspomnieniowych treści?

VI. Drogi Księżę Arcybiskupie! Wróćmy do początku naszego dyskursu. Cieszy nas wszystkich, że Twoje serce od zawsze pała do prawdy, sprawiedliwości, krzewienia dobra w życiu codziennym, wszędzie tam, gdzie przychodzi Ci realizować Twoje powołanie życiowe.

Zilustrujmy krótko tę myśl. Arcybiskup lubelski był i wciąż jest gorącym zwolennikiem międzynarodowej współpracy zarówno naukowej, jak też kulturalnej i gospodarczej. Dał temu wyraz między innymi w kazaniu wygłoszonym 1 maja 2019 r. w 15. rocznicę wejście Polski do Unii Europejskiej. Jego kazanie zrobiło wielkie wrażenie na jurorach wręczanej teraz Nagrody. Pierwszy pasterz Kościoła lubelskiego przypomniał wówczas, że za przystąpieniem Polski do Unii były wszystkie znaczące siły polityczne, wsparte autorytetem Jana Pawła II. Ojciec Święty jako pierwszy wypowiedział to ważne zdanie „Od Unii Lubelskiej do Unii Europejskiej”, które zyskało niezwykłą popularność, a szczególnie mocno i donośnie brzmi w 2019 r., kiedy obchodzimy 450-lecie Unii Lubelskiej. Arcybiskup Budzik wskazał także na wartości, które Polska wnosi do wspólnoty europejskiej: doświadczenie walki z systemami totalitarnymi, wielki ruch społeczny „Solidarność”, umiłowanie wolności, czego dowodzi także historia naszych powstań narodowych i pierwsza w Europie konstytucja. Polska jest również wierna wartościom tworzącym Europę. Metropolita lubelski zaapelował wówczas bardzo mocno, byśmy nie podcinali chrześcijańskich korzeni, z których wyrastamy.

² R. BRANDSTAETTER, *Przypadki mojego życia*, Poznań 1988, s. 143.

Wraz ze szczerymi wyrazami uznania, wdzięczności i szacunku składam, Księżę Arcybiskupie, serdeczne gratulacje z racji dzisiejszego wyróżnienia. Dokonując wyboru, szacowne Jury kierowało się kryterium wkładu w kulturę polską. Wzięło pod uwagę postawę kapłana i hierarchy Kościoła katolickiego, który prezentuje otwartość i gotowość do dialogu z drugim człowiekiem. Dowodem tego są między innymi często padające z ust Księdza Arcybiskupa słowa, że Kościół opowiada się zawsze za tym, by jednoczyć ludzi różnych narodów, kontynentów, języków czy przekonań.

Jury Międzynarodowej Nagrody Literackiej im. Józefa Łobodowskiego³ zdecydowało zatem z pełnym przekonaniem, aby uhonorować człowieka o pałającym sercu, szukającego zawsze prawdy, dobra i piękna.

³ Józef Łobodowski (1909-1988), polski poeta związany z Lublinem, student KUL, przyjaciel Ukrainy, niestrudzony i niezastąpiony tłumacz literatury ukraińskiej, został patronem nagrody przyznawanej tłumaczom literatury krajów Europy Środkowej i Wschodniej oraz popularyzatorom idei pojednania między narodami. Dorobek translatorski piewcy pojednania polsko-ukraińskiego to poezja, proza, krytyka literacka, artykuły o charakterze naukowo-publicystycznym od epoki Rusi Kijowskiej do czasów najnowszych.

Nagroda Literacka im. Józefa Łobodowskiego, której laureatami są i Polacy, i Ukraińcy, może stać się kolejnym pomostem między narodami, które niejednokrotnie dzieliły trudne karty historii. Być może taka właśnie jest jej funkcja – mówić o tych, którzy łączą nas w teraźniejszości.

Ks. prof. dr hab. EDWARD WALEWANDER – były kierownik Katedry Pedagogiki Porównawczej i Filozofii Wychowania w Instytucie Pedagogiki na Wydziale Nauk Społecznych KUL; członek czynny i przewodniczący Wydziału Nauk Społecznych KUL.

ANDRZEJ PODRAZA, WOJCIECH GIZICKI

PROF. JERZY REBETA (1932-2018) –
HISTORYK POLSKIEJ MYŚLI SPOŁECZNO-POLITYCZNEJ
I PREKURSOR POLITOLOGII W KUL

Jerzy Rebeta urodził się 14 kwietnia 1932 r. w Częstochowie jako syn Stanisława i Marii z domu Jagoda. Maturę uzyskał w 1951 r. w Gimnazjum im. Henryka Sienkiewicza w Częstochowie. Następnie rozpoczął studia na Sekcji Filozofii Praktycznej na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, gdzie w 1957 r. uzyskał stopień magistra. Promotorem pracy, zatytułowanej *Problem niewolnictwa w pismach Sebastiana Petrycego z Pilzna*, był prof. Paweł Czartoryski, a recenzentką dr Hanna Waśkiewicz.

ASYSTENT, ADIUNKT, DOCENT,
PROFESOR NADZWYCZAJNY

Pod kierunkiem prof. Pawła Czartoryskiego Jerzy Rebeta przygotowywał również rozprawę doktorską. Po przejściu prof. Czartoryskiego do PAN promotorem doktoratu zgodziła się zostać prof. Hanna Waśkiewicz, kierownik Katedry Filozofii Prawa, w której J. Rebeta został początkowo zatrudniony. Od października 1957 r. pracował w Katedrze Socjologii, działającej wówczas na Wydziale Filozoficznym.

16 stycznia 1968 r. uchwałą Rady Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej KUL Jerzy Rebeta uzyskał stopień doktora na podstawie rozprawy pt.

Dr hab. ANDRZEJ PODRAZA, prof. KUL – Katedra Stosunków Międzynarodowych w Instytucie Nauk o Polityce i Administracji na Wydziale Nauk Społecznych KUL.

Dr hab. WOJCIECH GIZICKI, prof. KUL – Katedra Stosunków Międzynarodowych w Instytucie Nauk o Polityce i Administracji na Wydziale Nauk Społecznych KUL.

Komentarz Pawła z Worczyna do „Etyki Nikomachejskiej” Arystotelesa z 1424 r. Zarys problematyki filozoficzno-społecznej (wydanej w 1970 r. we Wrocławiu w Ossolineum). Publikacja ta oparta była na wynikach badań kilkuset rękopisów zachowanych w bibliotekach polskich i zagranicznych. Autor wykazał się w niej ogromną erudycją historyczną oraz zapleczem teoretyczno-metodologicznym i ogólnofilozoficznym.

Stopień naukowy doktora habilitowanego Jerzy Rebeta uzyskał 29 marca 1984 r. decyzją Rady Wydziału Nauk Społecznych KUL. Podstawą tego wniosku był dorobek naukowy oraz rozprawa habilitacyjna pt. *Początki nauk społecznych w Polsce. Podstawy metodologiczne* (wydana w 1988 r. we Wrocławiu w Ossolineum). Recenzentami byli: prof. Hanna Waśkiewicz, prof. Paweł Czartoryski i prof. Juliusz Domański. Na podstawie oceny dorobku naukowego dra hab. Jerzego Rebety Senat Akademicki KUL 28 marca 1992 r. awansował go na stanowisko profesora nadzwyczajnego. W Katolickim Uniwersytecie Lubelskim prof. Rebeta przepracował 49 lat jako asystent, adiunkt, docent i profesor nadzwyczajny.

WYMAGAJĄCY NAUCZYCIEL AKADEMICKI

Aktywność dydaktyczna Profesora obejmowała różne przedmioty. Prowadził zajęcia z zakresu historii filozofii społecznej, filozofii prawa, elementów nauk politycznych, historii myśli politycznej i społecznej, wstępu do nauk politycznych. Zajęcia te cechował wysoki poziom merytoryczny, a erudycja prowadzącego budziły prawdziwy szacunek i podziw.

Profesor był przyjaznym, choć bardzo wymagającym wykładowcą. Z niezwykłą energią, wręcz pasją potrafił prezentować i wyjaśniać zawile nieraz problemy społeczno-polityczne. Uczył i wymagał od studentów twórczego myślenia, konkretnego formułowania i rozwiązywania naukowych problemów. Jego nieustępliwość w egzekwowaniu „umiejętności myślenia” przydała się wielu zarówno podczas studiów, jak i potem w życiu zawodowym. Odpowiedzi na stawiane pytania musiała cechować konkretność i precyzja sformułowań. Do słynnych i zawsze obecnych w kanonie zajęć i egzaminów Profesora należało pytanie o różnicę między partią a grupą nacisku; nie oczekiwał wyszukanej i rozbudowanej odpowiedzi, wystarczyło konkretne stwierdzenie, że inny jest cel w obu przypadkach. Zajęcia Profesora nie były również pozbawione jego słynnego i subtelnie uszczypliwego humoru. Charakterystyczną cechą za każdym razem była inteligentna ironia i piętnowanie wszelkiego nierozsądku.

W ramach seminarium z politologii Profesor wypromował siedmiu doktorów. Był też promotorem wielu prac magisterskich. W części z nich, w tym w kilkudziesięciu napisanych w filii Wydziału Nauk Społecznych w Stalowej Woli, seminarzyści Profesora podejmowali istotne i nowatorskie analizy związane z problematyką grup nacisku.

CENIONY BADACZ

Od samego początku pracy naukowej Jerzy Rebeta był ceniony jako nauczyciel akademicki i zarazem badacz. Wykazywał się rzetelnym, twórczym podejściem do problematyki filozoficznej, społecznej i politycznej, zarówno w perspektywie historycznej, jak i współczesnej. Był jednym z pierwszych, którzy w oryginalny i nowatorski sposób podjęli badania nad wspomnianymi już kilkakrotnie grupami nacisku. Według jego typologii grupy nacisku (interesu, lobby) dzielą się na instytucjonalne (m.in. związki zawodowe, Kościoły) i okazjonalne (strajki, manifestacje).

W dorobku naukowym prof. J. Rebety przeważają publikacje poświęcone najślabiej zbadanej najwcześniejszej polskiej myśli społecznej i politycznej, która rodziła się i była głoszona na odnowionej w 1400 r. wszechnicy krakowskiej w pierwszych dziesięcioleciach XV wieku. Nawiązując do własnych badań, Profesor bardzo często podkreślał, że biorąc pod uwagę doświadczenia historyczne, Polska nie miała i nie ma się czego wstydić, wręcz przeciwnie, była i jest wzorem dla innych, zwłaszcza w kwestii tolerancji religijnej.

Prof. Jerzy Rebeta był ceniony zarówno na KUL, jak i poza nim. Brał czynny udział w ogólnopolskim i zagranicznym życiu naukowym. Uczestniczył w krajowych i zagranicznych konferencjach naukowych. Ścisłe współpracował z Polską Akademią Nauk. Należał do Towarzystwa Naukowego KUL, był członkiem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych. Wielokrotnie, nie bez trudu związanego z problemami paszportowymi, wyjeżdżał na staże, stypendia i badania zagraniczne. Szczególnie bliskie relacje łączyły go z uniwersytetami katolickimi w Belgii i Holandii, zwłaszcza z Katholieke Universiteit Leuven i Université Catholique de Louvain. Korzystał też ze stypendiów w Watykanie i Londynie, wyjeżdżał z wykładami do Trnavy na Słowacji.

Prof. Rebeta jest prekursorem badań politologicznych w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Był długoletnim pracownikiem Instytutu Socjologii

KUL, którym przez pewien czas również kierował (wtedy była to Sekcja Społeczna, a jej kierownik był odpowiednikiem dzisiejszego dyrektora). Rozwój badań politologicznych na KUL stał się z czasem możliwy dzięki szerokiej formule studiów, z czasem na Sekcji Społecznej, w ramach powstałego w 1980 r. Wydziału Nauk Społecznych. Z uwagi na uwarunkowania polityczne czasów PRL niemożliwe było formalne kształcenie politologów na KUL, dlatego odnośne dyscypliny wykładano w ramach Sekcji Społecznej (przedtem na filozofii – specjalizacji filozoficzno-społecznej), po której ukończeniu uzyskiwało się tytuł zawodowy magistra socjologii. Wynikało to też ze sporego pokrewieństwa między socjologią a politologią; nauki te w różny sposób próbują wyjaśnić skomplikowaną rzeczywistość społeczno-polityczną. Nawiązując do sytuacji KUL w czasach PRL, dodajmy, że młody J. Rebeta był bardzo aktywny w życiu Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Z właściwym sobie zaangażowaniem i swadą potrafił dyskutować z atakującymi uniwersytet marksistami.

Prof. Jerzy Rebeta był przez kilka lat członkiem i sekretarzem redakcji czasopism wydawanych na KUL. Skutecznie wywiązywał się z zadań, zwłaszcza tych bardzo trudnych, związanych z ingerencjami cenzury. Przez kilka lat wchodził w skład Redakcji Naukowej „Acta Mediaevalia”.

SPRAWNY ORGANIZATOR

Prof. Jerzy Rebeta angażował się w prace organizacyjne na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Szczególnie ważne, wymagające odpowiednich zabiegów, były działania związane z ogólnopolską sesją kopernikowską, zorganizowaną przez władze Uniwersytetu z okazji 500. rocznicy urodzin astronoma, oraz z wyjazdami społeczności uniwersyteckiej na spotkania z Janem Pawłem II w Częstochowie i Warszawie.

W 1989 r. Profesor został mianowany kierownikiem powstałej z jego inspiracji Katedry Historii Myśli Społecznej i Politycznej, która decyzją Senatu Akademickiego KUL z 30 czerwca 1993 r. została przemianowana na Katedrę Politologii. Badania prowadzone w Katedrze Politologii miały niezwykle istotne znaczenie w wyjaśnieniu zjawisk występujących w wymiarze globalnym, regionalnym i w odniesieniu do Polski. Były one odpowiedzią na dynamiczną transformację porządku międzynarodowego, w której znalazła się Polska. Od samego początku istnienia Katedry Politologii jej pracownicy mieli za zadanie rozwijanie badań z zakresu socjologii polityki oraz dopro-

wadzenie do powołania odrębnego kierunku studiów – politologii. W związku z powstaniem 1 września 2009 r. Instytutu Politologii Katedra zmieniła nazwę na Katedrę Stosunków Międzynarodowych i stała się częścią nowego Instytutu.

Prof. Rebeta wniósł także znaczący wkład w rozwój specjalizacji menedżersko-związkowej, funkcjonującej na Wydziale Nauk Społecznych. Przewodził również przez wiele lat wykłady, proseminarium i seminarium magisterskie w filii WNS KUL w Stalowej Woli.

Profesor umiejętnie załatwiał zawile sprawy z obszaru organizacyjno-administracyjnego. Wykazywał się przy tym wielkim taktem, jak i opiekuńczością wobec pracowników i studentów. Potwierdza to w całej rozciągłości opinia prof. Hanny Waśkiewicz z 1992 r., pełna uznania dla pracy organizacyjnej prof. Jerzego Rebety, w której podkreśla jego pełną wyrozumiałości postawę i dyplomatyczny talent w przezwyciężaniu trudności.

ŻYCIE PRYWATNE

18 lipca 1959 r. Jerzy Rebeta zawarł związek małżeński z Alicją Romualdą Pabin. Miał z nią troje dzieci: córki Katarzynę (obecnie Cedro) i Magdalenę (obecnie Postępską) oraz syna Wojciecha, obecnie kapłana archidiecezji lubelskiej, doktora nauk teologicznych, ojca duchownego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Lublinie, delegata biskupa do spraw misji. Był dziadkiem dwóch wnuczek i sześciu wnuków. Był człowiekiem niezwykle rodzinnym. O swojej roli w rodzinie Profesor lubił opowiadać przyjaciółom. Czynił to z miłością do swych najbliższych i z subtelnym humorem.

Z pracą w Uniwersytecie, liczącą bez mała pół wieku, wiązały się działania i poglądy polityczne Profesora dotyczące różnych wydarzeń w kraju i zagranicą. Do nich należało podpisanie znanego „Memoriału 101”, wystosowanego w 1976 r. przez intelektualistów w sprawie zmian w konstytucji. Przede wszystkim zaś był to udział w najwcześniejszym okresie działalności NSZZ „Solidarność”.

Społeczność akademicka pożegnała serdecznie Profesora 16 listopada 2018 r. podczas Mszy św. pogrzebowej, sprawowanej w kościele Akademickim KUL, a następnie odprowadziła Go na cmentarz przy ul. Lipowej.

Prof. Jerzy Rebeta w pamięci swoich uczniów pozostanie jako wspomniały człowiek i Mistrz, wzór godny naśladowania.

KS. EDWARD WALEWANDER

DR HAB. ALICJA PUSZKA – OSTATNIE POŻEGNANIE*

I. W swoim Drugim Liście do Koryntian św. Paweł Apostoł, dokonując pewnego podsumowania swego życia, uczynił dość zaskakujące wyznanie: „Jeżeli już trzeba się chlubić, będę się chlubił z moich słabości” (2 Kor 11, 30). I przy tym oznajmił, że trzykrotnie prosił Pana, aby odszedł od niego dręczący oścień złego, lecz Zbawiciel mu odpowiedział: „Wystarczy ci mojej łaski. Moc bowiem w słabości się doskonali” (2 Kor 12, 9).

II. Spełniając, po ludzku patrząc, smutny obowiązek przedpogrzebowego pożegnania naszej siostry śp. ALICJI PUSZKI, trzeba i nam odnieść się do jej życia. Nasza droga Zmarła to polska uczona, historyk, nauczyciel akademicki, doktor habilitowany nauk humanistycznych, profesor KUL. Wydaje się wszelako, że i dla niej bardzo bliskie było zacytowane wyznanie Pawła Apostoła. Jakiej to zatem łaski doświadczyła w swoim życiu, mimo przynależnej wszystkim nam słabości?

Nigdy nadmiernie nie rzucała się w oczy, a przecież była zauważalna. Od 1987 r. swoje życie związała z Instytutem Historii na Wydziale Nauk Humanistycznych KUL. Rozwijała się naukowo, zdobywając kolejne stopnie i tytuły. Realizowała swoje zainteresowania nie tylko naukowe. Była zawsze blisko człowieka. Blisko Kościoła. I to w całkiem konkretnej świątyni, położonej na peryferiach Lublina, w Kazimierzówce. Potrafiła łączyć w sposób konsekwentny życie religijne z karierą naukową, zaznaczając swą obecność na tym polu poprzez badania rzeczywistości polskiej w okresie po potopie szwedzkim, niejako rekapitułując poniesione wówczas przez Polskę straty.

* Egzorta wygłoszona 5 sierpnia w kościele pw. Matki Boskiej Częstochowskiej w Kazimierzówce na Mszy św. żałobnej śp. Alicji Puszkas.

Fotografia za: <https://kurierlubelski.pl/zmarla-dr-hab-alicja-puszka-z-kul/ga/c5-14322565/zd/37676309>

Zajmowała się zwłaszcza dworem szlacheckim tamtego czasu, tą skarbnicą wartości narodowych i katolickich. Wartości narodowe i katolickie to była tematyka, w której czuła się szczególnie dobrze, dlatego może zwróciła uwagę na szkołę. Tutaj już chronologicznie obszar jej zainteresowań przesunął się na XIX i XX wiek. W ramach i niejako około tej tematyki zrodziło się zainteresowanie dobroczynnością. Gdyby chcieć jakoś syntetycznie zdefiniować nasycenie ideowe badań naukowych prowadzonych przez śp. prof. Alicję, to są to dwa obszary: tożsamość religijna, znajdująca w Polsce swój naturalny *Sitz im Leben* w katolicyzmie, i tożsamość narodowa, od której Zmarła nie stroniła, jak to się zdarza dziś niektórym osobom, szukającym owej tożsamości w europejskości, przy czym nie do końca zdającym sobie sprawę, co to właściwie oznacza.

W swoich badaniach wiele miejsca poświęciła szarytkom, siostron miłosierdzia. Czy nie wzięto się to stąd, że w swej rodzinnej miejscowości doświadczyła i poznała ich ofiarną wieloletnią działalność? Siostry szarytki służyły tu ubogim długo, od 1913 r. aż do początku lat 80. ubiegłego stulecia. Centrum ich posługi była kaplica pw. św. Kazimierza, patrona ubogich. Od Kazimierza zresztą niewątpliwie wywodzi się nazwa samej miejscowości.

W 2014 r. Alicja osiągnęła decydujący w życiu każdego człowieka nauki etap – habilitowała się, została samodzielnym pracownikiem naukowym. W jej przypadku było to coś więcej niż zadośćuczynienie wymogom stawianym po pewnym czasie wszystkim, którzy są zatrudnieni na uniwersytecie czy innej wyższej uczelni. Śp. Alicja – nic nie ujmując jej pracy badawczej – była w pierwszym rzędzie nauczycielem, pedagogiem. Nie każdy pracownik wyższej uczelni ma prawo tak o sobie mówić. Ona miała. I to ją wyróżniało, mimo skromności i chęci schodzenia z oczu chwalcom. Tak o niej mówiono i nie było w tym nawet cienia autoreklamy. Liczyła się dla niej wyłącznie praca ze studentami, która przynosiła dobre owoce. Nie dziwi, że dobrze została przez nich zapamiętana. Jednym z dawniejszych jej studentów jest ks. dr Szczepan Kowalik z Radomia, który łączy się z nami we wdzięcznej modlitwie za swoją dawną panią profesor.

Pamięć ludzka jest krótka. Wiele z tego, co człowiek uczynił, pozostaje już tylko we wspomnieniach niewielu, czasem tylko tych najbliższych. Ale uczynki nasze idą za nami, jak mówi Pismo. I one są naszym dorobkiem niesionym Stwórcy. „Beati mortui qui in Domino moriuntur, [...] opera enim illorum sequuntur ipsos” [„Błogosławieni, którzy w Panu umierają, bo idą wraz z nimi ich czyny”] (Ap 14, 13).

III. Wróćmy jeszcze raz do pism św. Pawła, który w swoim Pierwszym Liście do Koryntian napisał słowa także bardzo aktualne dzisiaj: „Przyszedłszy do was, bracia, nie przybyłem, by błyszczać słowem i mądrością głosić wam świadectwo Boże. Postanowiłem bowiem, będąc wśród was, nie znać niczego więcej, jak tylko Jezusa Chrystusa, i to ukrzyżowanego” (1 Kor 2, 1-3).

Czyż nasza Zmarła nie realizowała tego, o czym mówi św. Paweł? Chrystus był dla niej fundamentem z pewnością nie zawsze łatwego życia. Jak my potraktujemy to oświadczenie Apostoła? Co wyniesiemy z dzisiejszego pożegnania drogiej nam Zmarłej?

Mamy być nadal solą dla ziemi! Lecz jeśli sól utraci swój smak, czymże ją posolić? Mamy też być światłem świata, każdy z nas w swoim konkretnym środowisku życia! Chcemy, by ludzie widzieli nasze dobre uczynki i dzięki temu chwalili naszego Ojca, który jest w niebie (por. Mt 5, 13-16).

Jest wśród nas wielu ludzi uniwersytetu. Powiedzmy zatem jeszcze i tak: Sprowadzajmy nadal Chrystusa do naszego życia, do środowiska, w którym żyjemy i gdzie pracujemy. Pana Boga, zamkniętego przez człowieka w pięknie oprawionych mądrych księgach stojących na półkach bibliotek, opisanego w tomach, rozdziałach, paragrafach, punktach, przypisach, w załącznikach bibliograficznych, sprowadzajmy do swoich domów i miejsc pracy, gdzie posługujemy innym ludziom! Zaprośmy Go żywego do siebie. Ten, który awansował z betlejemskiej stajni na półki wielkich bibliotek o światowej renomie, chce wrócić do każdego człowieka. Pragnie być blisko niego. Potrzebuje dziś naszych rąk i naszego zaangażowania. Najwspanialsze prawdy Chrystus wypowiedział niezwykle prostymi słowami.

Tak zwyczajnie rozmawiała też z nami śp. Alicja. Była skromna, otwarta na innych, wrażliwa. Starła się kochać Boga i ludzi. To było dla niej najważniejsze.

Zakończmy ten nasz dialog słowami z Listu do Hebrajczyków, którego autor nadal usilnie prosi: pamiętajcie zawsze o tych, „którzy głosili wam słowo Boże i rozpamiętując koniec ich życia, naśladowajcie ich wiarę. Jezus Chrystus wczoraj i dziś, ten sam także na wieki. Nie dajcie się uwieść różnym i obcym naukom [...]” (Hbr 13, 7-9).

Pamiętajmy zawsze o tych, którzy byli naszymi przewodnikami, a wielu z nich nadal takimi pozostaje, i to nie tylko w wierze. Wspierajmy się nadal i módlmy się za siebie wzajemnie!

Wzrastajmy w łasce i poznaniu Pana naszego i Zbawiciela, Jezusa Chrystusa. Jemu chwała zarówno teraz, jak i do dnia wieczności (por. 1 P 3, 18).

DR FLORENTYN ZBIGNIEW PIWOSZ OFM

21 grudnia 2018 r. w Kalwarii Zebrzydowskiej zmarł o. dr Florentyn Zbigniew Piwosz, bernardyn, niegdyś minister prowincjalny (prowincjał) Prowincji Niepokalanego Poczęcia NMP Zakonu Braci Mniejszych w Polsce, później kustosz sanktuarium w Kalwarii Zebrzydowskiej, członek współpracownik Wydziału Nauk Społecznych TN KUL.

Zbigniew Piwosz urodził się ur. 21 stycznia 1929 r. w Poznaniu. 25 sierpnia 1948 wstąpił do Zakonu Braci Mniejszych Prowincji Niepokalanego Poczęcia NMP (OO. Bernardynów) i 26 sierpnia 1949 złożył pierwsze śluby, przyjmując imię zakonne Florentyn. Świecenia kapłańskie przyjął 19 lipca 1953 r., a 28 sierpnia 1953 r. złożył śluby wieczyste. W tym samym roku rozpoczął studia filozoficzne na Sekcji Filozofii Praktycznej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W 1959 r. uzyskał stopień naukowy doktora filozofii. W latach 1969–1975 piastował funkcję ministra prowincjonalnego swojego zakonu. W latach 1975-1981 był przełożonym wspólnoty klasztoru Matki Bożej Anielskiej oraz kustoszem sanktuarium w Kalwarii Zebrzydowskiej. Był również wieloletnim wychowawcą i profesorem (wykładowcą filozofii) oraz wicerektorem Wyższego Seminarium Duchownego OO. Bernardynów w Kalwarii Zebrzydowskiej. W ramach swojej prowincji był również wikariuszem oraz definitorem Prowincji, koordynatorem prowincjalnym ewangelizacji na Ukrainie oraz redaktorem naczelnym prowincjalnego periodyku „Vita Provinciae”. Zasiadał także w Radzie kapłańskiej archidiecezji krakowskiej.

Jako minister prowincjalny wraz z Zarządem wprowadzał w podległej sobie prowincji zmiany związane z odnową soborową. Był zatem zatem

„mężem odnowy Soboru Watykańskiego II”. Przede wszystkim przez kaznodziejstwo i wykłady w seminarium dał się poznać jako człowiek, który odczuwa z Kościołem. Wielu mogłoby zaświadczyć, że jego kazania były oparte głównie na dokumentach papieskich. Nie pisał ich, ale zabierał ze sobą na ambonę jakiś tekst nauczania Kościoła po to, by podeprzeć nim swoje przepowiadanie Ewangelii.

Pierwszą przestrzenią odnowy było samo życie zakonne. Prawdziwy klimat posłuszeństwa rozumianego teologicznie, tak jak chciał tego Sobór, nie mógł być mylony z rygorystycznym absolutyzmem przełożonych z jednej strony i z jakimś poddańczym infantyлизmem podwładnych z drugiej. Tak o. Florentyn miał udział w zapoczątkowaniu innego niż dotychczas patrzenia na relacje wyznaczone zakonnym posłuszeństwem, które bazuje na naturalnych pokładach człowieczeństwa.

Jedną z tych ważnych spraw Kościoła były misje. Wysłanie w 1971 r. pierwszych w powojennej rzeczywistości braci na misje do Konga było dla o. Florentyna i ówczesnego Zarządu najgłębszą próbą odczytania tej powszechności Kościoła i wejścia na żywo w logikę świętego prawa ewangelizowania narodów. Należy też wspomnieć o wsparciu przez o. Florentyna inicjatyw na rzecz odrodzenia życia zakonnego, a pośrednio i religijnego, na Ukrainie. Z uwagi na system totalitarny sowieckiej Rosji, wrogi religii, były to działania dostosowane do czasu i możliwości, a miały na celu przede wszystkim stworzenie warunków do przyjęcia przyszłych ewangelizatorów.

Z uwagi na wykształcenie w zakresie filozofii i katolickiej nauki społecznej poruszanie takich tematów, jak osoba ludzka, jej godność i niepowtarzalność, potrzeba Chrystusa przychodziło o. Florentynowi z łatwością. Osnową jego kaznodziejstwa i wykładów był wieczny cel, jeden dla wszystkich.

Sformułowany powyżej skrótowy opis posługi o. Florentyna został zaczerpnięty z homilii, jaką wygłosił o. dr hab. Romuald Kośla, wykładowca na Uniwersytecie Papieskim św. Jana Pawła II w Krakowie, podczas Mszy św. żałobnej odprawionej 27 grudnia 2019 r. w bazylice kalwaryjskiej. Po Mszy św. doczesne szczątki zmarłego zostały złożone w grobowcu zakonnym pod kaplicą św. Anny.

Na podstawie materiałów internetowych
opracował Stanisław Sarek*

* <http://kalwaria.eu/aktualnosc/21122018-sp-o-florentyn-zbigniew-piwosz-ofm>; https://pl.wikipedia.org/wiki/Florentyn_Piwosz<https://diecezja.pl/aktualnosci/uroczystosci-pogrzebowe-o-florentyna-piwosza-ofm>

DR HAB. KRZYSZTOF JEŻYNA, PROF. KUL

6 lutego 2019 r. w Lublinie zmarł ks. dr hab. Krzysztof Jeżyna, prof. KUL, teolog moralista, specjalizujący się w sakramentologii moralnej, kanonik honorowy Kapituły Lubelskiej, wieloletni członek Stowarzyszenia Teologów Moralistów, powiernik i przyjaciel młodzieży akademickiej, członek korespondent Wydziału Teologii TN KUL.

Krzysztof Grzegorz Jeżyna urodził się 30 września 1956 r. w Puławach. W 1975 r. rozpoczął studia filozoficzno-teologiczne w Metropolitalnego Seminarium Duchownym w Lublinie. 14 czerwca 1981 r. otrzymał święcenia prezbiteratu. W tym samym roku uzyskał tytuł magistra teologii na podstawie pracy *Czas historiozbawczy w ujęciu Oskara Cullmanna*, napisanej pod kierunkiem ks. prof. dr hab. Czesława S. Bartnika. Po święceniach rozpoczął pracę duszpasterską – od 15 czerwca 1981 do 2 września 1982 r. był wikariuszem w Zakrzówku, a następnie od 2 września do 28 października tego samego roku w parafii Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Chełmie. Później był diecezjalnym referentem ds. duszpasterstwa młodzieży (28 października 1982 do 1 lutego 1990 r.), jednocześnie od 30 czerwca 1987 r. pełniąc funkcję kapelana szpitala SPSK 1 w Lublinie. Następnie od 1 lutego 1990 r. do 6 listopada 1995 r. był kapelanem szpitala MSW w Lublinie. Był też referentem ds. duszpasterstwa nauczycieli.

W latach 1984-1987 odbył studia specjalistyczne na Sekcji Teologii Moralnej na Wydziale Teologii KUL, uzyskując w 1986 r. licencjat z teologii moralnej. W 1993 r. został doktorem teologii na podstawie rozprawy *Apostolstwo świeckich według Akcji Katolickiej w Polsce okresu międzywojennego*, napisanej pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Janusza Nagórnego. W 2003 r. otrzymał stopień doktora habilitowanego na podstawie dorobku naukowego i rozprawy *Moralne przesłanie nowej ewangelizacji. Wezwanie*

do odnowy Kościoła i świata. Od 1995 r. był pracownikiem naukowym KUL. Pełnił m.in. funkcję adiunkta Katedry Teologii Moralnej Społecznej. W 2004 r. otrzymał stanowisko profesora nadzwyczajnego KUL i 28 września 2004 r. Senat KUL powierzył mu kierownictwo Katedry Teologii Moralnej Szczegółowej w Instytucie Teologii Moralnej KUL (do 2014 r.). W latach 2006-2012 był tegoż Instytutu dyrektorem. W KUL pracował do 8 listopada 2018 r.

Był też dyrektorem programowym Radia Plus (25 sierpnia 1998 do 1 lipca 2000 r. oraz moderatorem duszpasterstwa pracowników nauki (13 września 2004 do 3 marca 2009 r.).

Jak podkreśla ks. prof. ks. prof. Tadeusz Zadykowicz, obecny dyrektor Instytutu Teologii Moralnej KUL, zainteresowania naukowe ks. Krzysztofa Jeżyny koncentrowały się wokół zagadnień z zakresu teologii moralnej szczegółowej. Choć dorobek śp. Księdza Profesora jest bogaty i różnorodny, to miał swoje tematy ulubione. W swoich publikacjach kładł szczególny nacisk na rolę świadectwa Kościoła w dzisiejszym świecie. Ksiądz Profesor był świadom istnienia we współczesnym świecie i w dzisiejszej kulturze wielu zagrożeń, które utrudniają podejmowanie wyborów moralnych zgodnych z powołaniem chrześcijańskim. Wnikliwie te zagrożenia analizował i traktował jako wyzwania, wskazując przy tym drogi przezwyciężania zła. Owocem jego pracy naukowej są także wypromowani doktorzy i magistry.

Był autorem dwu (*Akcja Katolicka w II Rzeczypospolitej*, Lublin 1996; *Moralne przesłanie nowej ewangelizacji. Wezwanie do odnowy Kościoła i świata*, Lublin 2002) i redaktorem kilkunastu książek, a także autorem kilkudziesięciu artykułów naukowych i popularnonaukowych, haseł encyklopedycznych oraz wprowadzeń do publikacji zbiorowych.

Msza św. pogrzebowa, której przewodniczył bp Józef Wróbel, w asyście prawie 200 kapłanów, została odprawiona 7 lutego 2019 r. o godz. 13.30 w kościele pw. MB Różańcowej w Puławach. Po Mszy św. trumna z ciałem zmarłego została złożona do grobu na Cmentarzu parafialnym pw. Miłosierdzia Bożego w Puławach przy ul. Piaskowej 61.

*Na podstawie materiałów internetowych**
opracował Stanisław Sarek

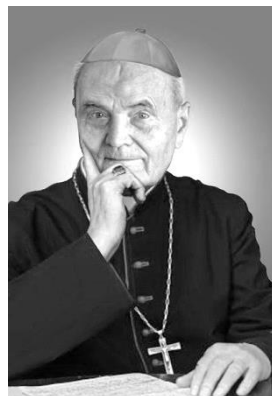
* <https://archidiecezjalubelska.pl/blog/zmarl-ks-prof-krzysztof-jezyna/> (z tej strony pochodzi też zdjęcie); <https://lublin.gosc.pl/doc/5328070.Zmarl-ks-prof-Krzysztof-Jezyna>; https://pl.wikipedia.org/wiki/Krzysztof_Je%C5%BCyna; http://www.bu.kul.pl/files/324/bibliografia/jez_k.pdf; T. ZADYKOWICZ, Ks. prof. Krzysztof Jeżyna (1956-2019), „Przegląd Uniwersytecki” 31 (2019), nr 2 (178), s. 52-53, https://www.kul.pl/files/1120/przeg_XXX_178__na_strone.pdf.

ABP PROF. DR HAB. BOLESŁAW PYLAK

6 czerwca 2019 r. w Lublinie zmarł abp prof. dr hab. Bolesław Pylak, teolog dogmatyk, arcybiskup senior archidiecezji lubelskiej, były Metropolita Lubelski i Wielki Kanclerz KUL, członek czynny Wydziału Teologii TN KUL.

Bolesław Pylak urodził się 20 sierpnia 1921 r. w Łopienniku (powiat krasnostawski), gdzie ukończył szkołę powszechną. Do gimnazjum i liceum uczęszczał w Tarnowskich Górach. Lata okupacji niemieckiej spędził w domu rodzinnym, pracując w gospodarstwie rolnym swego ojca, który był plantatorem tytoniu, co uchroniło go przed przymusową wywózką na roboty do Niemiec. Potem pracował w Urzędzie Gminy w Łopienniku. W 1941 r. został żołnierzem Batalionów Chłopskich (pseudonim „Kalina”).

W listopadzie 1943 r. wstąpił do Lubelskiego Seminarium Duchownego, które ukończył w 1948 r., przyjmując 29 czerwca tegoż roku święcenia kapłańskie z rąk bpa Stefana Wyszyńskiego, ówczesnego biskupa lubelskiego. W 1949 r. został skierowany na studia specjalistyczne z teologii dogmatycznej w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, gdzie też od 1952 r. został zatrudniony jako asystent w Katedrze Teologii Dogmatycznej. W 1953 r. obronił doktorat z teologii dogmatycznej na podstawie rozprawy *Kościół – Mistyczne Ciało Chrystusa. Projekt konstytucji dogmatycznej na Soborze Watykańskim I* (publikacja: Lublin 1959). W latach 1959-1960 przebywał na studiach zagranicznych we Francji, Belgii i Włoszech. Habilitację, również z zakresu teologii dogmatycznej, uzyskał w 1969 r. na podstawie rozprawy *Eucharystia – sakramentem jedności Mistycznego Ciała Chrystusa. Koncepcja teologiczna św. Tomasza z Akwinu* (publikacja: Warszawa 1972). W latach 1970-1978 pełnił funkcję kierownika II Katedry Teologii Dogmatycznej. W 1988 r. otrzymał tytuł naukowy profesora.

Jego zainteresowania naukowe koncentrowały się wokół teologii dogmatycznej, eklezjologii, mariologii, teologii Eucharystii oraz teologii pastoralnej. Prowadził wykłady z teologii dogmatycznej i pastoralnej. W 1989 r. przeszedł na emeryturę, ale nadal prowadził zajęcia zleczone na Wydziale Teologicznym do 1997 r.

14 marca 1966 został mianowany biskupem pomocniczym w diecezji lubelskiej. Sakrę biskupią otrzymał 29 maja 1966 r. z rąk bpa Piotra Kałwy. 27 czerwca 1975 objął diecezję lubelską jako biskup ordynariusz, a po reorganizacji struktur Kościoła katolickiego w Polsce i podniesieniu rangi diecezji lubelskiej do archidiecezji w 1992 r. został jej pierwszym arcybiskupem. Paliusz metropolity otrzymał 29 czerwca z rąk Ojca Świętego Jana Pawła II. Po przejściu na emeryturę posługę pełnił jako biskup senior.

Jako ordynariusz lubelski był Wielkim Kanclerzem KUL, sprawował także funkcję wiceprzewodniczącego Komisji Episkopatu Polski ds. KUL. Czuwał nad autentycznym obliczem katolickim uniwersytetu, odrzucając naciski władz państwowych, usiłujących wprowadzić na uczelnię ateistyczne organizacje młodzieżowe. Troszczył się też o materialne potrzeby uniwersytetu, który w tamtym czasie przeżywał okres znacznej rozbudowy.

W 1988 r. ukazała się praca zbiorowa *W służbie Kościołowi Lubelskiemu 1975-1997. Księga upamiętniająca posługę Pasterza Diecezji* (red. ks. D. Pietrusiński, Lublin 1998), ukazująca duszpasterski obraz diecezji w czasie przekazania jej w ręce następcy (abpa Józefa Życińskiego). Ponadto ukazały się dalsze prace, m.in.: *Czy znasz Maryję? Rozważania mariologiczne* (Lublin, wyd. II, 1999), *Stefan Wyszyński Biskup Lubelski 1946-1949* (Lublin 2000), *Poznawać w świetle wiary* (Warszawa 2003), *Sakrament bierzmowania* (Warszawa 2004), *Poznać prawdę, a prawda was wyzwoli (J 8,32). Apostolski skład wiary* (Warszawa 2004), *Życie zmienia się, ale nie kończy. U progu wieczności. Rozważania* (wyd. II, Lublin 2005), *Z Chrystusem poprzez rok liturgiczny*" (Lublin 2006).

W 1997 r. Rada Miasta Lublin przyznała abpowi Bolesławowi Pylakowi tytuł honorowego obywatela miasta. 7 grudnia 2006 r., na wniosek Wydziału Teologii KUL, odbyła się uroczystość odnowienia jego doktoratu, najwyższa forma uhonorowania absolwentów przez własną uczelnię. W 2007 r. otrzymał Medal za zasługi dla KUL.

*Na podstawie materiałów internetowych**
opracował Stanisław Sarek

* https://www.kul.pl/abp-boleslaw-pylak,art_9135.html

MGR ADAM CHRUSZCZEWSKI

16 czerwca 2019 r. w Lublinie zmarł mgr Adam Chruszczewski, historyk, pracownik naukowy Instytutu Geografii Historycznej Kościoła w Polsce i wykładowca na Wydziale Nauk Humanistycznych KUL, członek współpracownik Wydziału Historyczno-Filologicznego TN KUL.

Adam Chruszczewski urodził się 19 września 1932 r. w Przyszowie koło Niska. W 1951 r. ukończył Liceum Ogólnokształcące w Myślenicach koło Krakowa. W latach 1951-1955 studiował historię na Wydziale Nauk Humanistycznych KUL w Lublinie, uzyskując w 1956 r. tytuł magistra nauk humanistycznych na podstawie pracy *Kupcy zbożowi i handel zbożem w Kazimierzu Dolnym w drugiej połowie XVI w.* (publikacja: „Roczniki Humanistyczne” 6 (1958), z. 5, s. 87-191), napisanej pod kierunkiem prof. Jerzego Kłoczowskiego. Podczas studiów w latach 1953-54 pełnił funkcję prezesa Koła Naukowego Historyków Studentów KUL. Od marca 1956 r. do 15 października 1957 r. wykonywał prace zleczone nad Atlasem Historii Kościoła w Polsce, a od 15 października 1957 r. został zatrudniony jako etatowy pracownik w Instytucie Geografii Historycznej Kościoła w Polsce Towarzystwa Naukowego KUL. Tego samego roku został członkiem Wydziału Historyczno-Filologicznego TN KUL. Od 1958 r. był członkiem Związku Nauczycielstwa Polskiego. W 1959 r. został asystentem, a od 1962 r. starszym asystentem w Katedrze Dziejów Średniowiecznych i Nauk Pomocniczych na Sekcji Historii KUL. Prowadził zajęcia ze wstępu do badań historycznych, historii średniowiecznej Polski, historii średniowiecznej powszechnej, elementów statystyki i demografii historycznej, teorii informatyki i informacji, ogólnej historii Polski i z historii powszechnej. W 1972 r. został awansowany na stanowisko adiunkta. Od 1968 r. pełnił także obowiązki instruktora teatralnego (w latach 1973-1979 kuratora) Teatru Akademickiego KUL.

W 1975 r. złożył egzamin przed działającą przy PAN Komisją Egzaminacyjną dla Dyplomowanych Pracowników Dokumentacji Naukowej, co dało mu kwalifikacje do pracy na stanowisku dyplomowanego adiunkta dokumentacji naukowej. W latach 1976-1996 prowadził zajęcia na Kursie Języka i Kultury Polskiej dla Studentów Zagranicznych, gdzie wykładał historię Polski, historię filmu i teatru polskiego oraz prowadził konwersatorium z historii Polski na tle Słowiańszczyzny. Uczestniczył w pracach nad dziejami żeńskich zgromadzeń zakonnych w czasie II wojny światowej, organizował szkolenia (kilkanaście spotkań w Krakowie, Wrocławiu, Warszawie) i udzielał konsultacji siostronom zakonnym współpracującym z Instytutem. Nawiązywał liczne kontakty z zagranicznymi ośrodkami naukowymi. Przebywał na zagranicznych stypendiach i stażach naukowych w pracowniach kartografii, m.in. w 1977 r. w pracowni Jacques'a Bertina w Paryżu, w 1981 r. w Laboratoire de Graphique w Paryżu, w 1986 r. w École des Hautes Études w Paryżu, a także w pracowniach belgijskich.

Od 1 marca 1994 r. kierował Pracownią Instytutu Geografii Historycznej Kościoła w Polsce, a od 1 lutego 1995 r. był zastępcą jej kierownika. Zarządzał Ośrodkiem Wypoczynkowym Związku Nauczycielstwa Polskiego KUL w Rogóźnie oraz był organizatorem wczasów pracowniczych.

Współpracował z *Encyklopedią katolicką*, dla której napisał 81 haseł. Jest autorem publikacji: *Zakony w Polsce w XVI-XVIII wieku* („Znak” 17 (1966), nr 137-138, s. 1563-1609), *Zakonnicy diecezji lubelskiej w świetle spisu z 1835 roku* (w: *Spółczesność Królestwa Polskiego*, red. W. Kula, t. III, Warszawa 1968, s. 167-199), *Zestawienie chronologiczne* (w: *Zarys dziejów Kościoła katolickiego w Polsce*, red. J. Kłoczowski, L. Müllerowa, J. Skarbek, Kraków 1986, s. 414-450), *Zestawienie chronologiczne* (w: *Chrześcijaństwo w Polsce. Zarys przemian 966-1979*, red. J. Kłoczowski, Lublin 1992, s. 659-734).

Msza żałobna za śp. Adama Chruszczewskiego została odprawiona 24 czerwca 2019 r. w kaplicy na cmentarzu przy ul. Lipowej w Lublinie, gdzie odbyły się później obrzędy pogrzebowe.

*Na podstawie materiałów internetowych**
opracował Stanisław Sarek

* J. KUMOR-MIELNIK, *Zmarł mgr Adam Chruszczewski*, https://www.kul.pl/zmarl-mgr-adam-chruszczewski,art_86314.html; https://www.kul.pl/odszedl-adam-chruszczewski,art_86321.html

PROF. DR HAB. ZBIGNIEW ZALESKI

31 sierpnia 2019 r. w Rogoźnie koło Łęcznej zmarł prof. dr hab. Zbigniew Zaleski, psycholog, wieloletni pracownik Wydziału Nauk Społecznych KUL i były jego Dziekan, przez dwie kadencje eurodeputowany, członek czynny Wydziału Nauk Społecznych TN KUL.

Zbigniew Zaleski urodził się 29 kwietnia 1947 r. w Rogoźniku (pow. świebodziński). W 1972 r. ukończył studia z zakresu psychologii na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. W 1978 r. uzyskał stopień doktora, a dziesięć lat później stopień doktora habilitowanego. W 1994 r. otrzymał tytuł profesora nauk humanistycznych. Był wykładowcą na Uniwersytecie Jagiellońskim oraz na KUL, gdzie pracował w Instytucie Psychologii (w latach 1998-2017 był kierownikiem Katedry Psychologii Emocji i Motywacji). W latach 1999-2005 pełnił funkcję Dziekana Wydziału Nauk Społecznych KUL. Prowadził też wykłady na uczelniach zagranicznych, między innymi w Los Angeles (USA), Nancy (Francja) i Leuven (Belgia).

Zainteresowania naukowe prof. Zbigniewa Zaleskiego takie problemy jak: wartości, cele, przyszłościowa perspektywa czasowa, procesy atrybucji, procesy integracji europejskiej, własność i prywatność, wpływ społeczny, ludzkie emocje i motywacja, np. pokusa z pogranicza prawa i psychologii.

Najważniejsze publikacje: *Motywacyjna funkcja celów w działalności człowieka. Studium psychologiczne*, Lublin 1987 (rozprawa habilitacyjna); *Psychologia zachowań celowych*, Warszawa 1991; *Psychologia ekologicznego exodusu*, Wrocław 1991; *Psychology of future orientation*, Lublin 1994; *Od zawiści do zemsty. Społeczna psychologia kłopotliwych emocji*, Warszawa 1998; *Psychologia własności i prywatności*, Warszawa 2003; *Psychologia wsparcia dla nowej Europy. Polacy wobec referendum akcesyjnego 2003*, Lublin 2007; *Granica na Bugu pomostem rozwoju regionów, Zamość 2007; Psychologia lęku przed przyszłością*, Warszawa 2018.

Był członkiem Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów (2005-2009), Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, Towarzystwa Naukowego KUL, Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej, stypendystą Uniwersytetu w Leuven (Belgia) i Fundacji Fulbrighta (USA), założycielem Towarzystwa Współpracy Europejskiej.

Oprócz aktywności naukowej prowadził także działalność w strukturach samorządowych i politycznych. W latach 1991-1992 był doradcą Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego Sejmu RP. W latach 2002-2004 był radnym sejmiku lubelskiego. W 2001 r. bez powodzenia kandydował do Sejmu. W 2004 r. został wybrany do Parlamentu Europejskiego z list Platformy Obywatelskiej. Jako europoseł należał do frakcji Europejskiej Partii Ludowej – Europejskich Demokratów. Brał udział w pracach Komisji Rozwoju, Komisji Handlu Zagranicznego oraz delegacji ds. współpracy Unii Europejskiej z Izraelem. W 2009 r. nie uzyskał reelekcji. Mandat europosła VII kadencji objął jednak w 2013 r., zastępując Lenę Kolarską-Bobińską, i ponownie dołączył do grupy chadeckiej. W 2014 r. nie ubiegał się o wybór na kolejną kadencję.

Msza św. żałobna została odprawiona 6 września 2019 r. w kościele pw. św. Karola Boromeusza w Warszawie przy ul. Powązkowskiej 14. Uroczystości pogrzebowe odbyły się bezpośrednio po Mszy św. na cmentarzu Stare Powązki.

Na podstawie materiałów internetowych
opracował Stanisław Sarek*

* https://www.kul.pl/prof-dr-hab-zbigniew-zaleski,art_86781.html; https://www.kul.pl/odszedl-do-pana-prof-zbigniew-zaleski,art_86771.html; <https://lublin.onet.pl/zmarl-zbigniew-zaleski-prof-kul-i-byly-europosel-po/ww4pg4t>; https://pl.wikipedia.org/wiki/Zbigniew_Zaleski; http://www.bu.kul.pl/zbigniew-zaleski-1947-2019,art_87241.html

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO KUL
(2019)**

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI TOWARZYSTWA NAUKOWEGO KUL ZA OKRES OD 1 STYCZNIA DO 31 GRUDNIA 2019

Rok sprawozdawczy 2019 był 85. rokiem działalności Towarzystwa Naukowego KUL.

I. WŁADZE

W okresie sprawozdawczym Towarzystwem Naukowym KUL do 26 III 2019 r. kierował Zarząd w składzie:

prezes: członek czynny – ks. prof. dr hab. Augustyn Eckmann; wiceprezes: członek czynny – ks. prof. dr hab. Józef Krukowski; sekretarz generalny: członek korespondent – dr hab. Ewa M. Ziótek; skarbnik: członek czynny – ks. prof. dr hab. Czesław Krakowiak; referent ds. wydawniczych: członek czynny – prof. dr hab. Stanisław Kiczuk; członek Zarządu: członek czynny – ks. prof. dr hab. Tadeusz Guz; członek Zarządu: członek czynny – prof. dr hab. Jadwiga Kuczyńska.

W dniu 26 III 2019 r. odbyło się Walne Zebranie Towarzystwa Naukowego KUL, na którym wybrano Zarząd w składzie:

prezes: członek czynny – ks. prof. dr hab. Augustyn Eckmann; wiceprezes: członek czynny – ks. prof. dr hab. Józef Krukowski; sekretarz generalny: członek korespondent – dr hab. Ewa M. Ziótek; skarbnik: członek czynny – ks. prof. dr hab. Czesław Krakowiak; referent ds. wydawniczych: członek czynny – prof. dr hab. Stanisław Kiczuk; członek Zarządu: członek korespondent – prof. dr hab. Piotr Kulicki; członek Zarządu: członek korespondent – dr hab. Magdalena Charzyńska-Wójcik, prof. KUL.

W skład Zarządu wchodził także przewodniczący siedmiu Wydziałów: Teologii: członek korespondent – ks. dr hab. Kazimierz Pek, prof. KUL; Filozoficznego: członek korespondent – dr hab. Zbigniew Wróblewski, prof. KUL; Historyczno-Filologicznego: członek czynny – prof. dr hab. Urszula Paprocka-Piotrowska; Nauk Społecznych: członek czynny – ks. prof. dr hab. Edward Walewander;

Nauk Prawnych: członek czynny – ks. prof. dr hab. Józef Krukowski; Matematyczno-Przyrodniczego: członek korespondent – prof. dr hab. Ryszard Szyszka; Wydziału Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL: członek czynny – ks. prof. dr hab. Tadeusz Guz.

W skład Komisji Rewizyjnej wchodził:

do 26 III 2019 r.

członek czynny – ks. prof. dr hab. Piotr Moskał; członek czynny – prof. dr hab. Jerzy Flaga;

od 26 III 2019 r.

członek czynny – ks. prof. dr hab. Piotr Moskał; członek czynny – prof. dr hab. Jerzy Flaga; członek czynny – prof. dr hab. Jadwiga Kuczyńska.

Zarząd odbył 6 posiedzeń: 09 I 2019, 29 I 2019, 22 III 2019, 03 VII 2019, 27 VIII 2019, 27 XI 2019.

W posiedzeniach Zarządu brała udział mgr Alina Żuk – dyrektor administracyjny TN KUL.

II. CZŁONKOWIE

Liczba członków Towarzystwa Naukowego KUL na dzień 31 XII 2019 r. wynosiła 740, w tym: członków honorowych – 7, czynnych – 139, korespondentów – 240, współpracowników – 354.

W okresie sprawozdawczym przyjęto w poczet członków współpracowników 7 nowych członków Towarzystwa:

z Wydziału Historyczno-Filologicznego:

1. Dr hab. Magdalenę Charzyńską-Wójcik, prof. KUL
2. Dr. Grzegorza Misiurę
3. Dr. hab. Roberta Kozyrskiego

z Wydziału Nauk Społecznych:

1. Ks. dr. Szczepana Kowalika

z Wydziału Nauk Prawnych:

1. Dr Elżbietę Małecką

z Wydziału Filozoficznego

1. Dr Annę Dutkowską
2. Dr Annę Starościc

Awansowano 12 członków współpracowników na członków korespondentów:

z Wydziału Nauk Prawnych

1. Ks. dr. hab. Pawła Kaletę
2. Dr. hab. Witolda Misiudę-Rewerę
3. Dr. hab. Pawła Nowika
4. Dr. hab. Wojciecha Staszewskiego

z Wydziału Historyczno-Filologicznego:

1. Dr hab. Magdalenę Charzyńską-Wójcik, prof. KUL
2. Dr. hab. Dariusza Skórczewskiego, prof. KUL
3. Ks. dr. hab. Sławomira Zycha
4. Dr. hab. Arkadiusza Stasiaka, prof. KUL
5. Dr hab. Irenę Wodzianowską
6. Dr. hab. Andrzeja Niewińskiego, prof. KUL
7. Dr hab. Joannę Szady
8. Dr hab. Agnieszkę Januszek-Sieradzką

Awansowano 4 członków korespondentów na członków czynnych.

z Wydziału Nauk Prawnych:

1. Ks. prof. dr. hab. Artura Mezglewskiego
2. Ks. prof. dr. hab. Józefa Wrocęńskiego

z Wydziału Historyczno-Filologicznego:

3. Prof. dr hab. Urszulę Paprocką-Piotrowską
4. Prof. dr. hab. Leszka Wojciechowskiego

W okresie sprawozdawczym zmarło 4 członków Towarzystwa: ks. dr hab. Krzysztof Jeżyna – członek korespondent Wydziału Teologii, abp prof. dr hab.

Bolesław Pylak – członek czynny Wydziału Teologii, mgr Adam Chruszczewski – członek współpracownik Wydziału Historyczno-Filologicznego, prof. dr hab. Zbigniew Zaleski – członek czynny Wydziału Nauk Społecznych.

Proszę o uczczenie Ich pamięci powstaniem i chwilą skupienia!

III. DZIAŁALNOŚĆ WYDZIAŁÓW I KOMISJI

1. Wydział Teologii

Przewodniczącym Wydziału był dr hab. Kazimierz Pek MIC, prof. KUL, wiceprzewodniczącym – ks. dr hab. Andrzej Kiciński, prof. KUL, sekretarzem – dr hab. Michał Wyrostkiewicz. W dniu 31 XII 2019 r. Wydział liczył 166 członków, w tym: czynnych 31, korespondentów 43, współpracowników 92. W okresie sprawozdawczym Wydział odbył 3 posiedzenia administracyjne.

Wydział opublikował 12 książek, 1 numer „Studiów Liturgicznych” i 12 zeszytów „Roczników Teologicznych” oraz 4 numery „Roczników Teologicznych” English version, online.

2. Wydział Filozoficzny

Przewodniczącym Wydziału był dr hab. Zbigniew Wróblewski, prof. KUL, wiceprzewodniczącym – dr Stanisław Majdański, sekretarzem – ks. dr hab. Dariusz Dąbek. W dniu 31 XII 2019 r. Wydział liczył 113 członków, w tym: honorowych 3, czynnych 29, korespondentów 41, współpracowników 40. W okresie sprawozdawczym Wydział odbył 4 posiedzenia naukowe, 5 posiedzeń administracyjnych. W ramach Wydziału Filozoficznego działały cztery komisje: Komisja Filozofii Przyrody pod przewodnictwem dr. hab. Józefa Zona, prof. KUL, Komisja Badań nad Religią pod przewodnictwem s. prof. dr hab. Zofii Zdybickiej, Komisja Kulturoznawstwa pod przewodnictwem ks. prof. dr hab. Piotra Moskała i Komisja Naukoznawstwa pod przewodnictwem dr. hab. Pawła Kawalca, prof. KUL. W okresie sprawozdawczym opublikowano 4 książki, 4 numery „Roczników Filozoficznych” i 3 numery „Roczników Kulturoznawczych”.

3. Wydział Historyczno-Filologiczny

Przewodniczącym Wydziału była prof. dr hab. Urszula Paprocka-Piotrowska, wiceprzewodniczącą dr hab. Jolanta Klimek-Grądzka, sekretarzem dr Dagmara

Nowacka. W dniu 31 XII 2019 r. Wydział liczył 192 członków, w tym: honorowych 4, czynnych 31, korespondentów 61, współpracowników 96.

W ramach Wydziału Historyczno-Filologicznego działała Komisja Historyczna pod przewodnictwem prof. dr. hab. Zbigniewa E. Niebelskiego. Komisja wydaje czasopismo „Teki Komisji Historycznej”. W ramach Wydziału działała Komisja Badań nad Antykiem Chrześcijańskim, przewodniczący – ks. prof. dr hab. Mariusz Szram; wiceprzewodniczący – dr hab. Ewa Osek; sekretarz – dr Anna Głowa. Komisja odbyła 8 posiedzeń naukowych.

W okresie sprawozdawczym opublikowano 31 książek, 15 zeszytów „Roczników Humanistycznych”, 8 zeszytów „Roczników Humanistycznych” English version, online, 1 tom „Studiów Norwidianów”, 1 tom „Studiów Polonijnych” oraz 1 tom „Teki Komisji Historycznej”.

4. Wydział Nauk Społecznych

Przewodniczącym Wydziału był ks. prof. dr hab. Edward Walewander, wiceprzewodniczącym – prof. dr hab. Marian Surdacki, sekretarzem – dr hab. Piotr Paweł Gach, prof. KUL. W dniu 31 XII 2019 Wydział liczył 143 członków, w tym: czynnych 17, korespondentów 39, współpracowników 87. W okresie sprawozdawczym Wydział odbył 2 posiedzenia naukowe. W ramach Wydziału Nauk Społecznych istnieją: Komisja Pedagogiczna pod przewodnictwem dr hab. Aliny Rynio i Komisja Psychologiczna pod przewodnictwem dr hab. Małgorzaty Tatali, prof. KUL. W okresie sprawozdawczym Wydział opublikował 11 książek oraz 4 numery „Roczników Psychologicznych”, 5 numerów „Roczników Pedagogicznych”, 2 numery „Roczników Nauk Społecznych”, 2 numery „Roczników Ekonomii i Zarządzania”, 4 numery „Przeglądu Psychologicznego”, 2 numery czasopisma „Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration”.

5. Wydział Nauk Prawnych

Przewodniczącym Wydziału był ks. prof. dr hab. Józef Krukowski, wiceprzewodniczącym – abp prof. dr hab. Andrzej Dzięga, sekretarzem – ks. dr hab. Mirosław Sitarz, prof. KUL. W dniu 31 XII 2019 r. Wydział liczył 113 członków, w tym: czynnych 28, korespondentów 51, współpracowników 34. W okresie sprawozdawczym Wydział odbył 1 posiedzenie naukowo-administracyjne, współorganizował międzynarodową Konferencję Naukową „Bezpieczeństwo prawne dziecka w państwach demokratycznych w procesie integracji europejskiej: Polska, Słowacja, Ukraina, Niemcy”, ogólnopolską konferencję naukową: „Ko-

deks Prawa Kanonicznego w badaniach młodych naukowców” oraz Ogólnopolską Konferencję Naukową „Ochrona małżeństwa i rodziny w prawie kanonicznym i w prawie polskim”.

Opublikowano 8 książek, 2 numery „Roczników Nauk Prawnych”, 4 numery „Roczników Nauk Prawnych” English version, online, 1 numer czasopisma „Kościół i Prawo”.

6. Wydział Matematyczno-Przyrodniczy

Przewodniczącym Wydziału był prof. dr hab. Ryszard Szyszka, wiceprzewodniczącym – dr hab. Henryk Piersa, prof. KUL, sekretarzem – dr Agnieszka Ściabor. W dniu 31 XII 2019 r. Wydział liczył 6 członków, w tym: czynnych 2, korespondentów 3, współpracowników 1.

7. Wydział Zamiejscowy Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL

Przewodniczącym Wydziału był ks. prof. dr hab. Tadeusz Guz. W dniu 31 XII 2019 r. Wydział liczył 7 członków, w tym: 1 czynny, 2 korespondentów, 4 współpracowników.

IV. DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA TOWARZYSTWA

1. Wydział Nauk Prawnych Towarzystwa Naukowego KUL zorganizował **3 konferencje naukowe:**

– **III Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Bezpieczeństwo prawne dziecka w państwach demokratycznych w procesie integracji europejskiej: Polska, Słowacja, Ukraina, Niemcy”**, pod patronatem Wojewody Lubelskiego Przemysława Czarnka, zorganizowana wspólnie z Komisją Prawniczą Polskiej Akademii Nauk, Wydziałem Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, Wydziałem Prawa i Administracji UMCS w Lublinie, Wydziałem Prawa Uniwersytetu Trnavskiego, Wydziałem Prawa Państwowego Uniwersytetu Spraw Wewnętrznych we Lwowie, Fundacją Polskiej Akademii Nauk, Stowarzyszeniem Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Konferencja odbyła się w dniach 24-25 maja 2019 r. w Lublinie (KUL). Referaty wygłosili: prof. Przemysław Czarnek (KUL), *Bezpieczeństwo prawne dziecka w prawie polskim. Zagadnienia aktualne*, prof. Piotr Wawrzyk (UW), *Bezpieczeń-*

stwo prawne dziecka w prawie Unii Europejskiej, Mikołaj Pawlak (RPDz), *Kompetencje Rzecznika Praw Dziecka w prawie polskim. Zagadnienia aktualne*, prof. Anna Przyborowska-Klimczak (UMCS), *Ochrona praw dziecka w publicznym prawie międzynarodowym*, prof. Ryszard Maciejewski (UM w Lublinie), *Bezpieczeństwo zdrowotne dziecka*, ks. prof. Mirosław Sitarz (KUL), *Ochrona praw dziecka w prawie kanonicznym*, prof. Jadwiga Potrzeszcz (KUL), *Bezpieczeństwo prawne dziecka. Analiza pojęć*, mec. Stefan Hambura (Berlin), *Ochrona prawa dziecka do wychowania z poszanowaniem tożsamości kulturowej rodziców*, doc. dr Peter Varga (UT w Trnawie), *The Rights of Children as Family Members within the Free Movement of Person in EU*, dr Adriana Svecova (UT w Trnawie), *Legislative Efforts of Child Protection in the First Half of the 20th Century*, dr Michaela Moravcikova (UT w Trnawie), *Religion of Parents and Best Interest of the Child*, ks. prof. Krzysztof Orzeszyna (KUL), *Prawo dziecka do wychowania przez ojca i matkę*, prof. Paweł Sobczyk (UO), *Bezpieczeństwo prawne dziecka w zakresie edukacji w Polsce. Problemy aktualne*, doc. dr Olcha Turkot (PUSW we Lwowie), *Zasady prawa pracy osób niepełnoletnich w dziedzinie przedsiębiorczości na Ukrainie*, prof. Ewa Kruk (UMCS), *Ochrona prawna małoletnich w procesie karnym w Polsce. Uwagi na tle art.185a-c kodeksu postępowania karnego*, dr Małgorzata Makarska (Ministerstwo Sprawiedliwości), *Ochrona dziecka w polskim prawie karnym*.

– **Konferencja „Kodeks Prawa Kanonicznego w badaniach młodych naukowców”**, pod patronatem Jego Ekscelencji Biskupa Artura Mizińskiego, Sekretarza Generalnego Konferencji Episkopatu Polski, zorganizowana wspólnie z Katedrą Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego KUL, Komisją Prawniczą Oddział PAN w Lublinie, Stowarzyszeniem Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa KUL, Stowarzyszeniem Kanonistów Polskich. Konferencja odbyła się 01 czerwca 2019 r. w Lublinie. Referaty wygłosili: dr Monika Menke (UP), *Pozycja prawna katolickich wydziałów teologicznych na terytorium Republiki Czeskiej od 1950 r.*, ks. mgr lic. Jiri Konicek (Morawsko-Śląska Akademia Chrześcijańska), *Problem ratyfikacji konkordatu między Stolicą Apostolską a Republiką Czeską*, ks. mgr lic. Jerin Joseph Scaria (PUL), *Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich: rozwój i dzisiejsze znaczenie*, ks. dr Krzysztof Białowąg (PUG), *Obowiązek dążenia do świętości w adhortacji apostolskiej papieża Franciszka: Gaudete et exsultate*, dr Agnieszka Romanko (KUL), *Zebranie biskupów regionu kościelnego i zebranie biskupów prowincji kościelnej w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r.*, mgr lic. Agnieszka Smoluchowska (KUL), *Pojęcie przestępstwa w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r. oraz w Kodeksie Karnym*

z 1997 r., mgr lic. Kinga Cichawa (KUL), *Wpływ powrotu do przestępstwa na stopień winy sprawcy czynu w prawie kanonicznym i w prawie polskim*, ks. mgr lic. Krzysztof Kamiński (KUL), *Przestępstwa de sexto popełnione przez szafarza sakramentu pokuty według Kodeksu Prawa Kanonicznego Z 1983 r.*, mgr lic. Daniel Przygoda (UKSW), *Odpowiedzialność osób prawnych Kościoła katolickiego za czyny zabronione popełnione przeciwko małoletnim*, mgr lic. Daria Cicha (KUL), *Uzależnienie od pornografii a zdolność nupturientów do zawarcia związku małżeńskiego*, ks. mgr lic. Piotr Grzybek (KUL), *Problem redukcji zobowiązań mszalnych w Czechach*, ks. mgr lic. Adam Fabiańczyk (KUL), *Pozasądowe stwierdzenie nieważności małżeństwa w prawie kościelnym*, mgr Małgorzata Szemiel (UPJPII), *Wymogi prawa a podejście duszpasterskie w przedślubnym badaniu nupturientów*, mgr lic. Łukasz Sztolf (KUL), *Kompetencje obrońcy węzła małżeńskiego w kanonicznym procesie o stwierdzenie nieważności małżeństwa*, mgr lic. Malwina Kędracka (KUL), *Przyjęcie osób wyznania prawosławnego do pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim w kontekście zawarcia małżeństwa*, Paweł Wróbel (KUL), *Kanoniczny wymiar formacji zakonnej według dokumentu „Młode wino, nowe bukłaki”*, ks. mgr lic. Tomasz Jarząbek (KUL), *Status prawny zakonnika wyniesionego do godności biskupiej*, ks. mgr lic. Rafał Kaniecki (UKSW), *Obowiązek powstrzymania się od prac według kanonu 1247 Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.*, mgr lic. Emilia Brzęk (UMCS), *Funkcjonowanie Stolicy Apostolskiej w Republice Włoskiej na podstawie Traktatu Laterańskiego*, ks. dr Paweł Lewandowski (KUL), *Podatek na potrzeby diecezji według Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.*, mgr lic. Angelo Dąbrowski (UKSW), *Materiałne prawo małżeńskie Kościoła Polskokatolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz Kościoła katolickiego. Studium komparatystyczne*, mgr lic. Monika Górna (KUL), *Wpływ dochodzenia przedprocesowego na przebieg procesu o stwierdzenie nieważności małżeństwa*, mgr lic. Sabina Karp (KUL), *Środki dowodowe w procesie o stwierdzenie nieważności małżeństwa*, mgr lic. Roksana Czuba (KUL), *Podmioty zobligowane i uprawnione do wychowania dziecka na podstawie Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.*, ks. mgr lic. Radosław Wnuk (KUL), *Pojęcie i rodzaje seminarium duchownego*, dr Judyta Dworas-Kulik (KUL), *Koncepcje i konstrukcje projektów prawa małżeńskiego okresu międzywojennego na tle uregulowań Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1917 r.*, mgr lic. Dawid Lipiński (UKSW), *Przynależność do Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego*, mgr lic. Jakub Bąk (UKSW), *Głoszenie nauki Kościoła a wolać słowa*, mgr lic. Magdalena Tomaszewska (KUL), *Instytucja testamentu w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r.*

– **Konferencja „Ochrona małżeństwa i rodziny w prawie kanonicznym i w prawie polskim”**, pod patronatem Jego Ekscelencji Arcybiskupa Wacława Depo, zorganizowana wspólnie z Sądem Metropolitalnym w Częstochowie, Katedrą Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego KUL, Stowarzyszeniem Kanonistów Polskich. Konferencja odbyła się 9-10 września 2019 r. w Częstochowie. Referaty wygłosili: ks. dr hab. Lucjan Świto, prof. UWM, *Małżeństwo i rodzina wobec zagrożeń społeczno-cywilizacyjnych. Kontekst prawny*, Mikołaj Pawlak (Rzecznik Praw Dziecka), *Ochrona prawa dziecka do urodzenia i wychowania w rodzinie w prawie polskim*, Paweł Zwolak (Ministerstwo Sprawiedliwości), *Struktura organizacyjna sądownictwa rodzinnego w Polsce*, o. prof. dr hab. Zbigniew Suchecki (Papieski Uniwersytet Antonianum), *Ochrona dziecka w świetle Listu apostołskiego Ojca Świętego Franciszka motu proprio Vos estis lux mundi*, ks. prof. dr hab. Józef Krukowski (PAN), *Poszanowanie zasady autonomii i wzajemnej niezależności Państwa i Kościoła według Konstytucji RP i Konkordatu polskiego wobec zjawiska pedofilii i ideologii gender (LGBT)*, ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski (UKSW), *Pozytywny akt woli (kan. 1101 § 2 KPK) w świetle doktryny i orzecznictwa rotalnego*, ks. prof. dr Janusz Kowal (PUG), *Uzależnienie od pornografii a zdolność do zawarcia małżeństwa*, ks. dr hab. Mirosław Sitarz, prof. KUL, *Prawa dziecka w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 roku*, ks. dr hab. Leszek Adamowicz (KUL), *Status kanoniczno-prawny osoby małoletniej*, ks. prof. dr hab. Ryszard Sztuchmiller (UWM), *Aspekty finansowe spraw o nieważność małżeństwa*, o. prof. dr hab. Wiesław Bar (KUL), *Wpływ migracji z krajów islamskich na okcydentalną koncepcję małżeństwa i rodziny. Wybrane zagadnienia*, ks. dr hab. Piotr Majer, prof. UPJPII, *Małżeństwo kanoniczne osób po rozwodzie cywilnym*, ks. prof. dr hab. Ginter Dzierżon (UKSW), *Specyficzny status w kanonicznym porządku prawnym związków cywilnych zawieranych przez katolików z pominięciem formy kanonicznej*, ks. dr Krzysztof Nykiel (Penitencjaria Apostolska), *Nota Penitencjarii Apostolskiej: rola forum wewnętrznego i nienaruszalność tajemnicy spowiedzi*, ks. dr hab. Tomasz Rakoczy (Akademia Ignatianum w Krakowie), *Niewłaściwość wymogu aktu urodzenia jako podstawy sporządzenia metryki chrztu*, ks. dr Bartłomiej Pieron (UPJPII), *Odpowiedzialność duchownego za niewykonanie obowiązku z art. 10 ust. 2 Konkordatu*.

2. Projekty badawcze realizowane pod patronatem TN KUL

Towarzystwo Naukowe KUL realizuje projekty badawcze (granty) przyznane przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach zadań z zakresu Działalności Upowszechniającej Naukę, konkursu „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” oraz przez Narodowe Centrum Nauki w Krakowie.

a) W ramach Działalności Upowszechniającej Naukę Towarzystwo zrealizowało następujące granty:

1. Stworzenie anglojęzycznej wersji „Roczników Humanistycznych” – 8 zeszytów.
2. Zwiększenie udziału zagranicznych recenzentów w ocenie czasopisma „Roczniki Humanistyczne”.
3. Stworzenie anglojęzycznych wersji „Roczników Teologicznych” z. 7, 8, 9, 10.
4. Przygotowanie i opublikowanie w elektronicznych bazach anglojęzycznej wersji „Roczników Psychologicznych”.
5. Przygotowanie i opublikowanie w elektronicznych bazach danych anglojęzycznej wersji „Roczników Nauk Prawnych”.
6. Wydanie i upowszechnienie w bazach monografii *Dżuma w Toruniu w trakcie III wojny północnej*.
7. Wydanie i zamieszczenie w Internecie monografii *Atlas historyczny metropolii przemyskiej (Archidiecezja przemyska, diecezja rzeszowska, diecezja zamojsko-lubaczowska ok. 1340-2018)*.
8. Wydanie i zamieszczenie w Internecie monografii *Katalog prac plastycznych Norwida*, t. IV.
9. Wsparcie dla czasopism naukowych – „Studia Polonijne”.
10. Wsparcie dla czasopism naukowych – „Roczniki Pedagogiczne”.

b) W ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki:

11. „Źródła doktrynalne nauczania *ars vetus* na Uniwersytecie Krakowskim w I poł. XV wieku. Część I – kategorie”. Kierownik projektu – dr hab. Hanna Wojtczak. Termin realizacji: 14 VII 2014 – 13 VII 2019.
12. „Rozszerzona kontynuacja serii wydawniczej ‘Staropolski dramat religijny’: ‘Staropolski dramat i dialog religijny’”. Kierownik projektu – dr hab. Justyna Dąbkowska-Kujko. Termin realizacji: 9 X 2015 – 8 X 2020.
13. „Edycja krytyczna tomu I, XII, XIII, XIV, XVIII *Dzieł wszystkich C. Norwida*”. Kierownik projektu: prof. dr hab. Stefan Sawicki. Termin realizacji: 26 IX 2017 – 25 IX 2022.

c) w ramach Narodowego Centrum Nauki:

14. „Tajna policja polityczna w Prusach wobec mniejszości polskiej 1871-1932”. Kierownik projektu: dr hab. Witold Matwiejczyk. Termin realizacji: 17 VII 2015 – 16 VII 2019.

15. „Kongregacja Nadzwyczajnych Kościelnych Spraw wobec ewolucji polityki wyznaniowej w Europie 1814-1870”. Kierownik projektu: dr hab. Anna Barańska. Termin realizacji: 8 VI 2016 – 07 VI 2020.
16. „Eksperymenty myślowe w filozofii: geneza, struktura, funkcje”. Kierownik projektu: mgr Piotr Biłgorajski. Termin realizacji: 25 I 2018 – 24 I 2019.
17. „Infirmeria Szpitala Św. Ducha w Rzymie w VIII wieku”. Kierownik projektu: prof. dr hab. Marian Surdacki. Termin realizacji 24 I 2019 – 23 I 2022.
18. „Brentano, reprezentacjonizm i nowożytna problematyka intencjonalności”. Kierownik projektu – dr Piotr K. Szatek. Termin realizacji 24 VII 2019 – 23 VII 2022.

3. Promocje, targi

Towarzystwo Naukowe KUL zorganizowało :

- promocję książki *Ekumeniczna postylla* pod red. ks. Grzegorza Brudnego, ks. Andrzeja Konachowicza, Sławomira Pawłowskiego SAC oraz książki *O niepodległości ekumenicznie* pod red. Sabiny Bober, Sławomira Jacka Żurka. Promocja odbyła się w Trybunale Koronnym w Lublinie (27 II 2019);
- promocję książki *Konkordaty Polskie. Historia i terażniejszość* pod red. ks. Józefa Krukowskiego. Promocja odbyła się w siedzibie Sekretariatu Konferencji Episkopatu Polski w Warszawie (19 VI 2019);
- promocję książki *Prawda, dobro, sumienie* pod red. Andrzeja Derdziuka OFMCap w Centrum Medialnym KAI w Warszawie (06 XI 2019);
- promocję książki *Sylwetki Żydów Lubelskich. Leksykon* pod red. Adama Kopciowskiego, Andrzeja Trzczińskiego, Sławomira Jacka Żurka, Moniki Adamczyk-Garbowskiej w Trybunale Koronnym w Lublinie (28 XI 2019);
- promocję książki *Sztuka Jana Wałacha na tle działalności i piśmiennictwa Jerzego Warchałowskiego* pod red. Michała Kawuloka w Gminnym Ośrodku Kultury w Istebniej (28 XI 2019);
- promocję książek filozoficznych na XI Polskim Zjeździe Filozoficznym w Lublinie (9-14 IX 2019).
- promocję książek na XX Powszechnym Zjeździe Historyków Polskich w Lublinie (18-20 IX 2019)

Towarzystwo brało udział w:

- Targach Książki Katolickiej w Warszawie (4-07 IV 2019)
- Targach Wydawców Katolickich w Lublinie (19-21 XI 2019).

Towarzystwo Naukowe KUL, od roku 2019, promuje własne publikacje poprzez międzynarodową sieć dystrybucji, która odbywa się w ramach współpracy z międzynarodową platformą AMAZON Service Europe. Na platformie „Amazon” sprzedaż publikacji online prowadzona jest przez oddziały: angielski (164 tytuły), niemiecki (190 tytułów), francuski (184 tytuły), hiszpański (226 tytułów) i włoski (211 tytułów).

Towarzystwo Naukowe KUL korzysta z usług szeroko dostępnej ogólnopolskiej sieci internetowych księgarni m.in. Bonito, Azymut, Motyl, dzięki którym książki wydane w Towarzystwie od razu pojawiają się na wielu portalach księgarskich – są szeroko dostępne i pozycjonowane w Internecie.

4. Towarzystwo Naukowe KUL łącznie wydaje 60 woluminów czasopism.

Na podstawie umowy zawartej z Uniwersytetem, od roku 2019, Współwydawcą wydawanych od kilkadziesiąt lat przez Towarzystwo czasopism jest Katolicki Uniwersytet Lubelski. Zespoły redakcyjne działające w ramach Wydziałów Towarzystwa i Uniwersytetu przygotowały następujące czasopisma: „Roczniki Teologiczne” (z. 1-12: Praca socjalna, Teologia dogmatyczna, Teologia moralna, Historia Kościoła, Teologia duchowości, Teologia pastoralna, Teologia ekumeniczna, Liturgika, Teologia fundamentalna i religiologia, Nauki o rodzinie, Katechetyka, Homiletyka, „Roczniki Filozoficzne” (nr 1-4), „Roczniki Humanistyczne” (z. 1-12: Literatura polska, Historia, Filologia klasyczna, Historia sztuki, Neofilologia, Językoznawstwo, Słowianoznawstwo, Lingwistyka korpusowa i translatoryka, Sinologia, Glottodydaktyka, Anglica, Muzykologia), „Roczniki Nauk Społecznych” (nr 1-4), „Roczniki Pedagogiczne” (nr 1-4), „Roczniki Nauk Prawnych” (nr 1-4), „Roczniki Psychologiczne” (nr 1-4), „Roczniki Kulturoznawcze” (nr 1-4), „Kościół i Prawo” (nr 1-2), „Studia Norwidiana” i „Studia Polonijne”.

Ponadto Towarzystwo Naukowe KUL wydaje „Summarium Societatis Scientiarum Catholicae Universitatis Lublinensis Ioannis Pauli II”, czasopismo „Teki Komisji Historycznej”. Jest także wydawcą – wspólnie z Uniwersytetem Jagiellońskim – w języku angielskim czasopisma „Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration” (N° 1-2), a także – wspólnie z Polskim Towarzystwem Psychologicznym – wydawcą kwartalnika „Przegląd Psychologiczny” (nr 1-4).

Czasopisma wydawane przez Towarzystwo Naukowe KUL, zgodnie z komunikatem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, znajdują się w wykazie czasopism punktowanych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego z oceną od 20 do 70 punktów. „Roczniki Humanistyczne” z oceną 70 pkt, „Roczniki Filozoficzne”, „Roczniki Nauk Prawnych”, „Roczniki Psychologiczne”, „Studia Norwi-

diana” z oceną 40 pkt; „Roczniki Nauk Społecznych”, „Roczniki Pedagogiczne”, „Roczniki Kulturoznawcze”, „Roczniki Teologiczne”, „Przegląd Psychologiczny”, „Studia Polonijne”, „Kościół i Prawo” z oceną – 20 pkt.

Od 2015 r. Towarzystwo Naukowe jest członkiem organizacji CrossRef, której celem jest promowanie, rozwój oraz wykorzystywanie nowych i innowacyjnych technologii w celu przyspieszenia i ułatwienia badań naukowych. Dzięki przynależności do CrossRef Towarzystwo Naukowe otrzymało uprawnienia do nadawania artykułom publikowanym w wydawanych przez siebie czasopismach numerów DOI (cyfrowych identyfikatorów dokumentów elektronicznych – prefiks DOI TN KUL to 18290). Czasopisma wydawane przez Towarzystwo znajdują się w bazach m.in. CEEOL (Centraln and Easter European online Library), Clarivate Analytics – Emerging Sources Citation Index (Web of Science Core Collection), EBSCO, CEJSH, Scopus, JSTOR, znajdują się na liście ERIH⁺ (*European Reference Index for the Humanities*). Index Copernicus, Google Scholar, POL-index, BazHum, ProQuest, Norwegian Register for Scientific Journals, Series and Publishers, ATLA Religion Database.

Wszystkie czasopisma dostępne są on-line na zasadzie otwartego dostępu *Open access*. Wydawanie zarówno książek, jak i czasopism odbywa się terminowo, max. po upływie 4 miesięcy od złożenia kompletu materiałów publikacja ukazuje się drukiem.

VI. NAGRODY

Towarzystwo Naukowe w roku sprawozdawczym zdobyło następujące nagrody:

– Nagrodę Stowarzyszenia Wydawców Katolickich *Feniks* w kategorii „nauki kościelne” za publikację *Dzieje Kościoła w starożytności. Tom I Epoka wielkich prześladowań. Tom II Kościół w cesarstwie chrześcijańskim* autorstwa bpa Jana Śrutwy.

– Nagrodę Stowarzyszenia Wydawców Katolickich *Feniks* w kategorii „tłumacz” dla Roberta R. Chodkowskiego za przekład dzieł Eurypidesa *Tragedie. Tom I. Alkestis. Medea. Dzieci Heraklesa. Hipolit. Hekabe. Błagalnice. Andromacha. Oszalały Herakles. Trojanki* oraz *Tom II. Elektra. Ifigenia w kraju Taurów. Ijon. Helena. Fenicjanki. Orestes. Bachantki. Ifigenia w Aulidzie. Rezos.*

– Wyróżnienie *Feniks* w kategorii „tłumacz” dla ks. Tadeusza Gaci za przekład dzieła *Poezje. Wybór* Wenancjusza Fortunata.

– Wyróżnienie *Feniks* w kategorii „seria wydawnicza/dzieła zebrane” za publikację *Jeżeli Bóg istnieje... Wolność człowieka a hipoteza teistyczna. Wybór tekstów, studia i eseje* pod redakcją Andrzeja P. Stefańczyka.

– Wyróżnienie *Feniks* w kategorii „Kościoł wobec współczesności” za publikację *Młodzież zagrożona wykluczeniem. Prewencyjny potencjał pedagogii ks. Jana Bosko* autorstwa Andrzeja Łuczyńskiego.

VII. DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

Towarzystwo opublikowało następujące pozycje książkowe (66) i czasopisma (76):

1. *A Nemzetkozi Onkormanyzati Egyuttmukodes Lengyel-Magyar Modellje*, red. Marcin Szewczak, Dorota Bis, Małgorzata Ganczar, Anna Ostrowska, Katarzyna Kwiatosz, objętość 6 ark. wyd., nakład 70 egz.
2. Ajschylos, *Tragedie*, t. I: *Persowie, Siedmiu przeciw Tebom, Błagalnice, Prometeusz w okowach*. Przełożył, wstępem i przypisami opatrzył Robert R. Chodkowski, objętość 15,5 ark. wyd., nakład 100 egz. (dodruk).
3. Anna K. Badora, *Działalność twórcza młodzieży szkolnej w cyberprze-strzeni a jej osiągnięcia edukacyjne*, objętość 17 ark. wyd., nakład 150 egz.
4. *Beknopte Grammatica van het Nederlands voor studenten*, red. Beata Popławska, Bas Hamers, objętość 7,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
5. Hanna Bieniaszkiewicz, *Architektura secesyjna w Lublinie*, objętość 12 ark. wyd., nakład 80 egz.
6. Edyta Chlebowska, *Katalog prac plastycznych Norwida*, t. III, objętość 30 ark. wyd., nakład 500 egz.
7. Edyta Chlebowska, *Katalog prac plastycznych Norwida*, t. IV, objętość 30 ark. wyd., nakład 500 egz.
8. Barbara Cichy-Jasiocha, *Wybrane psychologiczne wyznaczniki poczucia jakości życia u osób dorosłych uzdolnionych plastycznie*, objętość 10 ark. wyd., nakład 150 egz.
9. Andrzej Derdziuk OFMCap, *Prawda, dobro, sumienie*, objętość 10 ark. wyd., nakład 270 egz.
10. *Doświadczenie rozwoju w życiu polskich migrantów w Wielkiej Brytanii*, red. Jadwiga Plewko, Wioletta Szymczak, Tomasz Adamczyk, objętość 14 ark. wyd., nakład 150 egz.
11. *Dyjalog o Zmartwychwstaniu Pańskim*, red. serii Justyna Dąbkowska-Kujko, red. t. III serii Agnieszka Czechowicz, objętość 12 ark. wyd., nakład 400 egz.
12. *Dzieła wszystkie*. T. VII. *Proza I*. Cypriana Norwida, objętość 18 ark. wyd., nakład 600 egz. (dodruk).

13. *Dziedzictwo językowe przeszłości – w stulecie Niepodległości*, red. Jolanta Klimek-Grądzka, Małgorzata Nowak, objętość 11 ark. wyd., nakład 150 egz.
14. *Ekumeniczna Postylla na pierwszy rok kościelny po obchodach 500-lecia Reformacji*, red. ks. Grzegorz Brudny, ks. Andrzej Konachowicz, Sławomir Pawłowski SAC, objętość 13 ark. wyd., nakład 400 egz.
15. *E-protokół w postępowaniu przed Krajową Izbą Odwoławczą. Korzyści i zagrożenia na przykładzie cywilnego postępowania sądowego*, red. Małgorzata Stręciwilk, Marzena Świstak, Sylwia Zaborowska, objętość 10 ark. wyd., nakład 200 egz.
16. Eurypides, *Tragedie*, t. I: *Alkestis, Medea, Dzieci Heraklesa, Hipolit, Hekabe, Błagalnice, Andromacha, Oszalały Herakles, Trojanki*. Przełożył, wstępem i przypisami opatrzył Robert R. Chodkowski, objętość 25 ark. wyd., nakład 300 egz. (dodruk).
17. Piotr P. Gach, *O cierpliwości*, objętość 7,5 ark. wyd., nakład 100 egz.
18. Małgorzata Gałązka, *Prawnokarne granice nowatorskiej interwencji medycznej*, objętość 61 ark. wyd., nakład 150 egz.
19. Henryk Gapski, *Atlas historyczny metropolii przemyskiej ok. 1340-2018*, objętość 28 ark. wyd., nakład 400 egz.
20. Lech Gienza, *Spotkanie jako sytuacja nieoczywista w literaturze*, objętość 7 ark. wyd., nakład 200 egz.
21. Wojciech Gizicki, Stanislav Konecny, *Socio-Political Perspectives on Regionalism in Modern World*, objętość 13 ark. wyd., nakład 150 egz.
22. Michał Jędrzejczyk, *Wieloletnia prognoza finansowa w jednostkach samorządu terytorialnego w latach 2010-2018*, objętość 21 ark. wyd., nakład 150 egz.
23. Michał Kawulok, *Sztuka Jana Wałacha na tle działalności i piśmiennictwa Jerzego Warchałowskiego*, objętość 15 ark. wyd., nakład 200 egz.
24. Kazimierz A. Kłosiński, *Porządki współczesnego świata*, objętość 8,5 ark. wyd., nakład 150 egz.
25. Piotr Kopiec, *Spółeczeństwo w teologicznej refleksji organizacji ekumenicznych. Panorama ujęć*, objętość 15 ark. wyd., nakład 200 egz.
26. Ks. Czesław Krakowiak, *Liturgia i pobożność ludowa*, objętość 7 ark. wyd., nakład 70 egz. (dodruk).
27. Ks. Czesław Krakowiak, *Sakrament święceń. Święcenia prezbiterów*, objętość 13 ark. wyd., nakład 200 egz.
28. Ks. Czesław Krakowiak, *Sakramenty uzdrowienia. Zagadnienia wybrane*, objętość 7,5 ark. wyd., nakład 70 egz. (dodruk).

29. Ks. Czesław Krakowiak, *Święcenia niższe, posługi i funkcje wiernych świeckich w liturgii*, objętość 9 ark. wyd., nakład 200 egz.
30. Ks. Józef Krukowski, *Konkordaty Polskie. Historia i teraźniejszość*, objętość 26 ark. wyd., nakład 400 egz.
31. Adela Kuik-Kalinowska, *Piórem i stylem. Norwidowskie topoty i techniki artystyczne*, objętość 14,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
32. Jadwiga M. Kupczewska SŁNS, *Zgromadzenie Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego w latach 1945-1989*, objętość 56 ark. wyd., nakład 595 egz.
33. Piotr Magier, *Metateoria pedagogiki chrześcijańskiej*, objętość 14 ark. wyd., nakład 200 egz.
34. *Metodologia teologii fundamentalnej*, red. ks. Jacenty Mastiej, ks. Krzysztof Kaucha, objętość 31 ark. wyd., nakład 250 egz.
35. Grzegorz Misiura, „*Nie tylko dla chleba, lecz najpierw dla nieba*”. *Środowisko organistów diecezji lubelskiej w latach 1918-1992*, objętość 21 ark. wyd., nakład 150 egz.
36. *Model polsko-węgierskiej samorządowej współpracy międzynarodowej*, red. Marcin Szewczak, Dorota Bis, Małgorzata Ganczar, Anna Ostrowska, Katarzyna Kwiatosz, objętość 6 ark. wyd., nakład 60 egz.
37. *Narzeczeństwo droga którą warto przejść*, red. Lidia Pietruszka, Magdalena Parzyszek, objętość 8 ark. wyd., nakład 200 egz.
38. Eugeniusz Niebelski, *A Bullet is Better than Such a Life*, objętość 13 ark. wyd., nakład 200 egz.
39. Tomasz Peciakowski, *Listy (nie)pokornych. Intelktualiści w polskiej przestrzeni publicznej*, objętość 22 ark. wyd., nakład 150 egz.
40. Katarzyna Pękacka-Falkowska, *Dżuma w Toruniu w trakcie III wojny północnej*, objętość 40 ark. wyd., nakład 400 egz.
41. Ks. Kazimierz Pierzchała, *Chrystologia starotestamentowa w ujęciu Corpus Paulinum i Listu do Hebrajczyków*, objętość 23 ark. wyd., nakład 150 egz.
42. *Po ciszy. Rozważania o modelu komunikacji opartej na kontekście*, red. Dorota Kuncewicz, Ewa Sokołowska, Jolanta Sobkowicz, Dariusz Kuncewicz, objętość 12,5 ark. wyd., nakład 150 egz.
43. *Polacy w Irkucku w wiekach XIX i XX*, red. Eugeniusz Niebelski, objętość 34 ark. wyd., nakład 250 egz.
44. *Prawo międzynarodowe publiczne. Studia i materiały*, t. II, red. Wojciech Sz. Staszewski, Anna Szarek-Zwijacz, Kinga Stasiak, objętość 17 ark. wyd., nakład 150 egz.

45. „*Quia fecit mihi magna...*” *Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Profesorowi Czesławowi Krakowiakowi z okazji złotego jubileuszu kapłaństwa*, red. ks. Zbigniew Głowacki, ks. Andrzej Megger, objętość 20 ark. wyd., nakład 200 egz.
46. Tomasz Rokosz, *Między mową a śpiewem. Słowo, muzyka i obrzęd w kontekście przemian*, objętość 13 ark. wyd., nakład 150 egz.
47. Irena Rolska, *Studia nad sztuką renesansu i baroku XIV*, objętość 24 ark. wyd., nakład 100 egz.
48. Marcin Składanowski, *Cywilizacja rosyjska według Aleksandra Dugina. Studia historiozoficzno-antropologiczne*, objętość 9 ark. wyd., nakład 150 egz.
49. Sofokles, *Tragedie*, t. I: *Ajas, Trachiniki, Filoklet, Edyp w Kolonos*. Przełożył, wstępem i przypisami opatrzył Robert R. Chodkowski, objętość 18 ark. wyd., nakład 289 egz. (dodruk).
50. *Studia liturgiczne*, t. XV, red. Waldemar Pałęcki MSF, ks. Andrzej Megger, objętość 11,75 ark. wyd., nakład 150 egz.
51. Ks. Tadeusz Syczewski, *Miejsca święte według KPK z 1983 r. i obowiązującego prawodawstwa Kościoła łacińskiego*, objętość 6 ark. wyd., nakład 100 egz.
52. Katarzyna Szuper, *Wpływ funduszy unijnych na rozwój powiatu biłgorajskiego*, objętość 6 ark. wyd., nakład 150 egz.
53. Simon Simonides Leopoliensis/ Szymon Szymonowic, *Castus Ioseph/ Niewinny Józef*, red. Izabela Bogumił, Zofia Głombiowska, objętość 22 ark. wyd., nakład 400 egz.
54. *Sylwetki Żydów Lubelskich. Leksykon* red. Adam Kopciowski, Andrzej Trzeciński, Sławomir J. Żurek, Monika Adamczyk-Garbowska, objętość 24,5 ark. wyd., nakład 350 egz.
55. Marcin Tkaczyk, *Jedność i wielość logik moralnych*, objętość 12 ark. wyd., nakład 200 egz.
56. *Tradycje ludowe w kulturze muzycznej: zachowanie dziedzictwa – inspiracje – przeobrażenia*, red. Tomasz Rokosz, Kinga Strycharz-Bogacz, Beata Bodzioch, objętość 14 ark. wyd., nakład 150 egz.
57. Wenancjusz Fortunat, *Poezje. Wybór. Z języka łacińskiego przełożył, wstępem poprzedził i objaśnieniami opatrzył ks. Tadeusz Gacia*, objętość 16 ark. wyd., nakład 100 egz. (dodruk).
58. *Wiara i niewiara. Literackie realizacje wobec doświadczenia Zagłady*, red. Agnieszka Karczewska, Piotr Kalwiński, objętość 23 ark. wyd., nakład 200 egz.

59. Ks. Wojciech Witowski, *Dzieje duszpasterstwa i duszpasterzy w Biegonicach od powstania parafii do wybuchu II wojny światowej (1269-1939)*, objętość 7 ark. wyd., nakład 150 egz.
60. Hanna J. Wojtczak, *Benedykta Hessego komentarz do Kategorii Arystotelesa. Część I*, objętość 17 ark. wyd., nakład 150 egz.
61. Hanna J. Wojtczak, *Paul of Pyskowice's. Commentary on Aristotle's „Categories”. Part 1*, objętość 19,75 ark. wyd., nakład 200 egz.
62. *Wybrane kierunki współczesnej profilaktyki i resocjalizacji*, red. Danuta Grzesiak-Witek, Magdalena Łuka, Paweł Witek, objętość 8 ark. wyd., nakład 200 egz.
63. *Wychowanie w rodzinie w wybranych zagadnieniach pedagogicznych*, red. Danuta Opozda, Magdalena Parzyszek, objętość 8 ark. wyd., nakład 150 egz.
64. Adam Zadroga, *Gospodarka, przedsiębiorczość, praca*, objętość 8 ark. wyd., nakład 150 egz.
65. Sławomir J. Żurek, *Pamięć o Zagładzie w polskojęzycznej i niemieckojęzycznej literaturze autorek i autorów drugiego oraz trzeciego pokolenia post-Szoah*, objętość 24 ark. wyd., nakład 250 egz.
66. Ks. Waldemar Żurek, *Zakład Salezjański im. Księdza Bosko w Oświęcimiu 1944-1945. Kronika tom 6*, objętość 15 ark. wyd., nakład 100 egz.
67. *Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration*, 25(2019), No 1, objętość 8 ark. wyd., nakład 100 egz.
68. *Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration*, 25(2019), No 2, objętość 8 ark. wyd., nakład 100 egz.
69. *Kościół i Prawo*, 8(21)2019, nr 1, objętość 15 ark. wyd., nakład 100 egz.
70. *Przegląd Psychologiczny*, 61(2018), nr 4, objętość 8 ark. wyd., nakład 130 egz.
71. *Przegląd Psychologiczny*, 62(2019), nr 1, objętość 9 ark. wyd., nakład 130 egz.
72. *Przegląd Psychologiczny*, 62(2019), nr 2, objętość 12 ark. wyd., nakład 130 egz.
73. *Przegląd Psychologiczny*, 62(2019), nr 3, objętość 10,5 ark. wyd., nakład 280 egz.
74. *Roczniki Ekonomii i Zarządzania*, 10(46)2018, nr 3, objętość 9 ark. wyd., nakład 180 egz.
75. *Roczniki Ekonomii i Zarządzania*, 10(46)2018, nr 4, objętość 9,75 ark. wyd., nakład 180 egz.

76. *Roczniki Filozoficzne*, 67(2019), nr 1, objętość 20 ark. wyd., nakład 200 egz.
77. *Roczniki Filozoficzne*, 67(2019), nr 2, objętość 15,25 ark. wyd., nakład 200 egz.
78. *Roczniki Filozoficzne*, 67(2019), nr 3, objętość 10,25 ark. wyd., nakład 200 egz.
79. *Roczniki Filozoficzne*, 67(2019), nr 4, objętość 11,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
80. *Roczniki Humanistyczne*, 66(2018), z. 5: Neofilologia – zeszyt specjalny, objętość 22 ark. wyd., nakład 200 egz.
81. *Roczniki Humanistyczne*, 66(2018), z. 11: Anglica – zeszyt specjalny, objętość 9,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
82. *Roczniki Humanistyczne*, 66(2018), z. 1: Literatura polska, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
83. *Roczniki Humanistyczne*, 66(2018), z. 2: Historia, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
84. *Roczniki Humanistyczne*, 66(2018), z. 3: Filologia klasyczna, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
85. *Roczniki Humanistyczne*, 66(2018), z. 4: Historia sztuki, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
86. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 1: Literatura polska, objętość 14 ark. wyd., nakład 200 egz.
87. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 1: Literatura polska, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
88. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 2: Historia, objętość 14,75 ark. wyd., nakład 200 egz.
89. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 2: Historia, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
90. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 3: Filologia klasyczna, objętość 11,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
91. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 3: Filologia klasyczna, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
92. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 4: Historia sztuki, objętość 12,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
93. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 4: Historia sztuki, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
94. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 5: Neofilologia, objętość 10,5 ark. wyd., nakład 200 egz.

95. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 6: Językoznawstwo, objętość 14 ark. wyd., nakład 150 egz.
96. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 7: Słowianoznawstwo, objętość 14,25 ark. wyd., nakład 200 egz.
97. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 8: Lingwistyka korpusowa i translatoryka, objętość 12 ark. wyd., nakład 200 egz.
98. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 9: Sinologia, objętość 9,5 ark. wyd., nakład 120 egz.
99. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 10: Glottodydaktyka, objętość 11 ark. wyd., nakład 150 egz.
100. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 11: Anglica, objętość 8,25 ark. wyd., nakład 150 egz.
101. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 12: Muzykologia, objętość 12 ark. wyd., nakład 170 egz.
102. *Roczniki Kulturoznawcze*, 9(2018), nr 4, objętość 8,5 ark. wyd., nakład 100 egz.
103. *Roczniki Kulturoznawcze*, 10(2019), nr 1, objętość 6,25 ark. wyd., nakład 70 egz.
104. *Roczniki Kulturoznawcze*, 10(2019), nr 2, objętość 5,5 ark. wyd., nakład 70 egz.
105. *Roczniki Nauk Prawnych*, 28(2018), nr 4, objętość 12,45 ark. wyd., nakład 200 egz.
106. *Roczniki Nauk Prawnych*, 28(2018), nr 1, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
107. *Roczniki Nauk Prawnych*, 28(2018), nr 2, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
108. *Roczniki Nauk Prawnych*, 28(2018), nr 3, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
109. *Roczniki Nauk Prawnych*, 28(2018), nr 4, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
110. *Roczniki Nauk Prawnych*, 29(2019), nr 1, objętość 12,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
111. *Roczniki Nauk Społecznych*, 11(47) (2019), nr 1, objętość 10,5 ark. wyd., nakład 130 egz.
112. *Roczniki Nauk Społecznych*, 11(47) (2019), nr 4, objętość 11,5 ark. wyd., nakład 130 egz.
113. *Roczniki Pedagogiczne*, 11(47)2019, nr 1, objętość 10 ark. wyd., nakład 200 egz.

114. *Roczniki Pedagogiczne*, 11(47)2019, nr 2, objętość 12 ark. wyd., nakład 200 egz.
115. *Roczniki Pedagogiczne*, 11(47)2019, nr 3, objętość 12 ark. wyd., nakład 150 egz.
116. *Roczniki Pedagogiczne*, 11(47)2019, nr 4, objętość 12 ark. wyd., nakład 140 egz.
117. *Roczniki Pedagogiczne*, 11(47)2019, nr specjalny, objętość 33 ark. wyd., nakład 200 egz.
118. *Roczniki Psychologiczne*, 21(2018), nr 3, objętość 7,25 ark. wyd., nakład 150 egz.
119. *Roczniki Psychologiczne*, 21(2018), nr 4, objętość 6 ark. wyd., nakład 150 egz.
120. *Roczniki Psychologiczne*, 22(2019), nr 1, objętość 7,25 ark. wyd., nakład 150 egz.
121. *Roczniki Psychologiczne*, 22(2019), nr 2, objętość 6,5 ark. wyd., nakład 150 egz.
122. *Roczniki Psychologiczne*, 22(2019), nr 3, objętość 7 ark. wyd., nakład 150 egz.
123. *Roczniki Teologiczne*, 65(2018), z. 12: Homiletyka, objętość 9,75 ark. wyd., nakład 200 egz.
124. *Roczniki Teologiczne*, 65(2018), z. 7: Teologia ekumeniczna, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
125. *Roczniki Teologiczne*, 65(2018), z. 8: Liturgika, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
126. *Roczniki Teologiczne*, 65(2018), z. 9: Teologia fundamentalna i religio-logia, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
127. *Roczniki Teologiczne*, 65(2018), z. 10: Nauki o rodzinie, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
128. *Roczniki Teologiczne*, 66(2019), z. 1: Praca socjalna, objętość 12 ark. wyd., nakład 200 egz.
129. *Roczniki Teologiczne*, 66(2019), z. 2: Teologia dogmatyczna, objętość 12,75 ark. wyd., nakład 180 egz.
130. *Roczniki Teologiczne*, 66(2019), z. 3: Teologia moralna, objętość 14,25 ark. wyd., nakład 170 egz.
131. *Roczniki Teologiczne*, 66(2019), z. 4: Historia Kościoła, objętość 12,25 ark. wyd., nakład 180 egz.
132. *Roczniki Teologiczne*, 66(2019), z. 6: Teologia pastoralna, objętość 13,75 ark. wyd., nakład 170 egz.

133. *Roczniki Teologiczne*, 66(2019), z. 7: Teologia ekumeniczna, objętość 14,5 ark. wyd., nakład 170 egz.
134. *Roczniki Teologiczne*, 66(2019), z. 8: Liturgika, objętość 11,5 ark. wyd., nakład 180 egz.
135. *Roczniki Teologiczne*, 66(2019), z. 9: Teologia fundamentalna i religiozo-
logia, objętość 10 ark. wyd., nakład 170 egz.
136. *Roczniki Teologiczne*, 66(2019), z. 10: Nauki o rodzinie, objętość 8 ark.
wyd., nakład 180 egz.
137. *Roczniki Teologiczne*, 66(2019), z. 11: Katechetyka, objętość 9,75 ark.
wyd., nakład 170 egz.
138. *Roczniki Teologiczne*, 66(2019), z. 12: Homiletyka, objętość 10 ark. wyd.,
nakład 170 egz.
139. *Studia Norwidiana*, 37(2019), objętość 18 ark. wyd., nakład 150 egz.
140. *Studia Polonijne*, 39(2018), objętość 30 ark. wyd., nakład 130 egz.
141. *Summarium Societatis Scientiarum Catholicae Universitatis Lublinensis
Ioannis Pauli II*, 47(67) 2018, objętość 12,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
142. *Teka Komisji Historycznej*, 16(2019), objętość 16 ark. wyd., nakład 100
egz.

W roku sprawozdawczym Towarzystwo Naukowe KUL opublikowało 142 pozycje wydawnicze o łącznej objętości 2026,7 ark. wyd. i nakładzie 23 934 egz. (w tym 66 książek o objętości 1117,5 ark. wyd. i nakładzie 14 004 egz. oraz 76 woluminów publikacji ciągłych o objętości 909,2 ark. wyd. i nakładzie 9 930 egz.). Ich autorami byli przedstawiciele wielu znaczących środowisk naukowych krajowych i zagranicznych. Łącznie w czasopismach opublikowano 740 artykułów, w tym pracownicy naukowcy KUL opublikowali 299 artykułów.

VIII. PRACOWNICY TN KUL

Towarzystwo Naukowe KUL dnia 31 XII 2019 roku zatrudniało 13 pracowników w ramach 12 i $\frac{1}{4}$ etatów, w tym: 1 etat dyrektor adm., 1 etat sekretariat, 2 etaty księgowość, 4 i $\frac{1}{4}$ etatu redakcja, 3 etaty dział marketingu i kolportażu (w tym: marketing internetowy, zaopatrzenie i transport oraz magazyn książek).

Lublin, 10 III 2020 r.

Dr hab. Ewa M. Ziółek
Sekretarz Generalny TN KUL

POSIEDZENIA WYDZIAŁÓW I KOMISJI

WYDZIAŁ FILOZOFICZNY

22 I 2019 r.

Prof. dr hab. Tadeusz Szubka wygłosił referat *Polscy Filozofowie w dwudziestowiecznym Cambridge*.

4 IV 2019 r.

Dr hab. Przemysław Gut wygłosił referat *Epistemologia Kartezjusza*.

28 V 2019 r.

Dr Stanisław Majdański wygłosił referat *Filozofować jako poznawać z odniesieniem do języka*.

11 XII 2019 r.

Dr Stanisław Majdański wygłosił referat *Z logiki symplecjów: o podziale dychotomicznym i odnośnych principiach*.

WYDZIAŁ NAUK SPOŁECZNYCH

22 III 2019 r.

Prezentacja książki *Ferdinand Foch. Marszałek trzech narodów* Prof. Wiesława Śladkowskiego.

8 X 2019 r.

Mgr Edward Balawejder wygłosił referat *Jerzy Kuncewicz jako działacz społecznym i polityk.*

WYDZIAŁ NAUK PRAWNYCH

12 III 2019 r.

Wykład ks. dra hab. Pawła Kalety *Status fundacji kościelnych w prawie kanonicznym i w prawie polskim.*

24-25 V 2019 r.

Wydział zorganizował III Międzynarodową Konferencję Naukową *Bezpieczeństwo prawne dziecka w państwach demokratycznych w procesie integracji europejskiej: Polska, Słowacja, Ukraina, Niemcy*, pod patronatem Wojewody Lubelskiego Przemysława Czarnka, konferencja zorganizowana wspólnie z Komisją Prawniczą Polskiej Akademii Nauk, Wydziałem Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, Wydziałem Prawa i Administracji UMCS w Lublinie, Wydziałem Prawa Uniwersytetu Trnavskiego, Wydziałem Prawa Państwowego Uniwersytetu Spraw Wewnętrznych we Lwowie, Fundacją Polskiej Akademii Nauk, Stowarzyszeniem Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

1 VI 2019 r.

Wydział zorganizował konferencję *Kodeks Prawa Kanonicznego w badaniach młodych naukowców*, pod patronatem Jego Ekscelencji Biskupa Artura Mizińskiego, Sekretarza Generalnego Konferencji Episkopatu Polski, wspólnie z Katedrą Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego KUL, Komisją Prawniczą Oddział PAN w Lublinie, Stowarzyszeniem Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa KUL, Stowarzyszeniem Kanonistów Polskich.

WYDZIAŁ HISTORYCZNO-FILOLOGICZNY

17 I 2019 r.

Dr Anna Zimnowodzka (UAM) wygłosiła odczyt *Kult św. Fruktuoza, Auguriusza i Eulogiusza w Tarragonie (IV-VIII w.)*.

21 II 2019 r.

Ks. prof. dr hab. Marek Starowieyski (UW) wygłosił odczyt *Po co nam wiedza o Kościele starożytnym?*

14 III 2019 r.

Ks. dr Janusz Lewandowicz (Łódź) wygłosił odczyt *Celibat w pierwotnym Kościele – mit czy rzeczywistość?*

11 IV 2019 r.

Dr Mateusz Byra (UMCS) wygłosił odczyt *Wrogowie Rzymu? Żydzi i chrześcijanie wobec wojny partyjskiej Trojana*.

16 V 2019 r.

Dr Daniel Próchniak (KUL) wygłosił odczyt *Eczmiadzyn. Do jakiego kościoła chodził Tirydates Wielki?*

13 VI 2019 r.

Ks. dr hab. Krzysztof Sordyla (Bielsko-Biała) wygłosił odczyt *Pryscylian – heretyk czy ofiara kościelnej nietolerancji?*

21 XI 2019 r.

Prof. dr hab. Marek Wilczyński (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie) wygłosił odczyt *Kręta droga galaecyjskich Swebów do Kościoła katolickiego*.

12 XII 2019 r.

Prof. dr hab. Piotr Kochanek (KUL) wygłosił odczyt „*Pharus*” w pismach *późnoantycznych i wczesnośredniowiecznych łacińskich autorów chrześcijańskich*.

KONFERENCJE NAUKOWE

1. Wydział Nauk Prawnych Towarzystwa Naukowego KUL zorganizował **3 konferencje naukowe:**

– **III Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Bezpieczeństwo prawne dziecka w państwach demokratycznych w procesie integracji europejskiej: Polska, Słowacja, Ukraina, Niemcy”**, pod patronatem Wojewody Lubelskiego Przemysława Czarnka, zorganizowana wspólnie z Komisją Prawniczą Polskiej Akademii Nauk, Wydziałem Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, Wydziałem Prawa i Administracji UMCS w Lublinie, Wydziałem Prawa Uniwersytetu Trnavskiego, Wydziałem Prawa Państwowego Uniwersytetu Spraw Wewnętrznych we Lwowie, Fundacją Polskiej Akademii Nauk, Stowarzyszeniem Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Konferencja odbyła się w dniach 24-25 maja 2019 r. w Lublinie (KUL). Referaty wygłosili: prof. Przemysław Czarnek (KUL), *Bezpieczeństwo prawne dziecka w prawie polskim. Zagadnienia aktualne*, prof. Piotr Wawrzyk (UW), *Bezpieczeństwo prawne dziecka w prawie Unii Europejskiej*, Mikołaj Pawlak (RPDz), *Kompetencje Rzecznika Praw Dziecka w prawie polskim. Zagadnienia aktualne*, prof. Anna Przyborowska-Klimczak (UMCS), *Ochrona praw dziecka w publicznym prawie międzynarodowym*, prof. Ryszard Maciejewski (UM w Lublinie), *Bezpieczeństwo zdrowotne dziecka*, ks. prof. Mirosław Sitarz (KUL), *Ochrona praw dziecka w prawie kanonicznym*, prof. Jadwiga Potrzeszcz (KUL), *Bezpieczeństwo prawne dziecka. Analiza pojęć*, mec. Stefan Hambura (Berlin), *Ochrona prawa dziecka do wychowania z poszanowaniem tożsamości kulturowej rodziców*, doc. dr Peter Varga (UT w Trnawie), *The Rights of Children as Family Members within the Free Movement of Person in EU*, dr Adriana Svecova (UT w Trnawie), *Legislative Efforts of Child Protection in the First Half of the 20th Century*, dr Michaela Moravcikova (UT w Trnawie), *Religion of Parents and Best Interest of the Child*, ks. prof. Krzysztof Orzeszyna (KUL), *Prawo dziecka do wychowania przez ojca i matkę*, prof. Paweł Sobczyk (UO), *Bezpieczeństwo prawne dziecka w zakresie edukacji w Polsce. Problemy aktualne*, doc. dr Olcha Turkot (PUSW we Lwowie), *Zasady prawa pracy osób niepełnoletnich w dziedzinie*

przedsiębiorczości na Ukrainie, prof. Ewa Kruk (UMCS), *Ochrona prawna małoletnich w procesie karnym w Polsce. Uwagi na tle art.185a-c kodeksu postępowania karnego*, dr Małgorzata Makarska (Ministerstwo Sprawiedliwości), *Ochrona dziecka w polskim prawie karnym*.

– **Konferencja „Kodeks Prawa Kanonicznego w badaniach młodych naukowców”**, pod patronatem Jego Ekscelencji Biskupa Artura Mizińskiego, Sekretarza Generalnego Konferencji Episkopatu Polski, zorganizowana wspólnie z Katedrą Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego KUL, Komisją Prawniczą Oddział PAN w Lublinie, Stowarzyszeniem Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa KUL, Stowarzyszeniem Kanonistów Polskich. Konferencja odbyła się 01 czerwca 2019 r. w Lublinie. Referaty wygłosili: dr Monika Menke (UP), *Pozycja prawna katolickich wydziałów teologicznych na terytorium Republiki Czeskiej od 1950 r.*, ks. mgr lic. Jiri Konicek (Morawsko-Śląska Akademia Chrześcijańska), *Problem ratyfikacji konkordatu między Stolicą Apostolską a Republiką Czeską*, ks. mgr lic. Jerin Joseph Scaria (PUL), *Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich: rozwój i dzisiejsze znaczenie*, ks. dr Krzysztof Białowas (PUG), *Obowiązek dążenia do świętości w adhortacji apostolskiej papieża Franciszka: Gaudete et exsultate*, dr Agnieszka Romanko (KUL), *Zebranie biskupów regionu kościelnego i zebranie biskupów prowincji kościelnej w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r.*, mgr lic. Agnieszka Smoluchowska (KUL), *Pojęcie przestępstwa w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r. oraz w Kodeksie Karnym z 1997 r.*, mgr lic. Kinga Cichawa (KUL), *Wpływ powrotu do przestępstwa na stopień winy sprawcy czynu w prawie kanonicznym i w prawie polskim*, ks. mgr lic. Krzysztof Kamiński (KUL), *Przestępstwa de sexto popełnione przez szafarza sakramentu pokuty według Kodeksu Prawa Kanonicznego Z 1983 r.*, mgr lic. Daniel Przygoda (UKSW), *Odpowiedzialność osób prawnych Kościoła katolickiego za czyny zabronione popełnione przeciwko małoletnim*, mgr lic. Daria Cicha (KUL), *Uzależnienie od pornografii a zdolność nupturientów do zawarcia związku małżeńskiego*, ks. mgr lic. Piotr Grzybek (KUL), *Problem redukcji zobowiązań mszalnych w Czechach*, ks. mgr lic. Adam Fabiańczyk (KUL), *Pozasądowe stwierdzenie nieważności małżeństwa w prawie kościelnym*, mgr Małgorzata Szemiel (UPJPII), *Wymogi prawa a podejście duszpasterskie w przedślubnym badaniu nupturientów*, mgr lic. Łukasz Sztolf (KUL), *Kompetencje obrońcy węzła małżeńskiego w kanonicznym procesie o stwierdzenie nieważności małżeństwa*, mgr lic. Malwina Kędracka (KUL), *Przyjęcie osób wyznania prawosławnego do pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim w kontekście zawarcia małżeństwa*, Paweł Wróbel (KUL), *Kanoniczny wymiar formacji zakonnej według*

dokumentu „*Młode wino, nowe bukłaki*”, ks. mgr lic. Tomasz Jarząbek (KUL), *Status prawny zakonnika wyniesionego do godności biskupiej*, ks. mgr lic. Rafał Kaniecki (UKSW), *Obowiązek powstrzymania się od prac według kanonu 1247 Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.*, mgr lic. Emilia Brzęk (UMCS), *Funkcjonowanie Stolicy Apostolskiej w Republice Włoskiej na podstawie Traktatu Laterańskiego*, ks. dr Paweł Lewandowski (KUL), *Podatek na potrzeby diecezji według Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.*, mgr lic. Angelo Dąbrowski (UKSW), *Materialne prawo małżeńskie Kościoła Polskokatolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz Kościoła katolickiego. Studium komparatystyczne*, mgr lic. Monika Górna (KUL), *Wpływ dochodzenia przedprocesowego na przebieg procesu o stwierdzenie nieważności małżeństwa*, mgr lic. Sabina Karp (KUL), *Środki dowodowe w procesie o stwierdzenie nieważności małżeństwa*, mgr lic. Rokšana Czuba (KUL), *Podmioty zobligowane i uprawnione do wychowania dziecka na podstawie Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.*, ks. mgr lic. Radosław Wnuk (KUL), *Pojęcie i rodzaje seminarium duchownego*, dr Judyta Dworas-Kulik (KUL), *Koncepcje i konstrukcje projektów prawa małżeńskiego okresu międzywojennego na tle uregulowań Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1917 r.*, mgr lic. Dawid Lipiński (UKSW), *Przynależność do Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego*, mgr lic. Jakub Bąk (UKSW), *Głoszenie nauki Kościoła a wolać słowa*, mgr lic. Magdalena Tomaszewska (KUL), *Instytucja testamentu w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r.*

– **Konferencja „Ochrona małżeństwa i rodziny w prawie kanonicznym i w prawie polskim”**, pod patronatem Jego Ekscelencji Arcybiskupa Wacława Depo, zorganizowana wspólnie z Sądem Metropolitalnym w Częstochowie, Katedrą Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego KUL, Stowarzyszeniem Kanonistów Polskich. Konferencja odbyła się 9-10 września 2019 r. w Częstochowie. Referaty wygłosili: ks. dr hab. Lucjan Świto, prof. UWM, *Małżeństwo i rodzina wobec zagrożeń społeczno-cywilizacyjnych. Kontekst prawny*, Mikołaj Pawlak (Rzecznik Praw Dziecka), *Ochrona prawa dziecka do urodzenia i wychowania w rodzinie w prawie polskim*, Paweł Zwolak (Ministerstwo Sprawiedliwości), *Struktura organizacyjna sądownictwa rodzinnego w Polsce*, o. prof. dr hab. Zbigniew Suchecki (Papieski Uniwersytet Antonianum), *Ochrona dziecka w świetle Listu apostolskiego Ojca Świętego Franciszka motu proprio Vos estis lux mundi*, ks. prof. dr hab. Józef Krukowski (PAN), *Poszanowanie zasady autonomii i wzajemnej niezależności Państwa i Kościoła według Konstytucji RP i Konkordatu polskiego wobec zjawiska pedofilii i ideologii gender (LGBT)*, ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski (UKSW), *Pozytywny akt woli (kan. 1101 § 2 KPK) w świetle doktryny i orzecznictwa rotalnego*, ks. prof. dr Janusz Kowal (PUG),

Uzależnienie od pornografii a zdolność do zawarcia małżeństwa, ks. dr hab. Mirosław Sitarz, prof. KUL, *Prawa dziecka w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 roku*, ks. dr hab. Leszek Adamowicz (KUL), *Status kanoniczno-prawny osoby małoletniej*, ks. prof. dr hab. Ryszard Sztuchmiller (UWM), *Aspekty finansowe spraw o nieważność małżeństwa*, o. prof. dr hab. Wiesław Bar (KUL), *Wpływ migracji z krajów islamskich na okcydentalną koncepcję małżeństwa i rodziny. Wybrane zagadnienia*, ks. dr hab. Piotr Majer, prof. UPJPII, *Małżeństwo kanoniczne osób po rozwodzie cywilnym*, ks. prof. dr hab. Ginter Dzierżon (UKSW), *Specyficzny status w kanonicznym porządku prawnym związków cywilnych zawieranych przez katolików z pominięciem formy kanonicznej*, ks. dr Krzysztof Nykiel (Penitencjaria Apostolska), *Nota Penitencjarii Apostolskiej: rola forum wewnętrznego i nienaruszalność tajemnicy spowiedzi*, ks. dr hab. Tomasz Rakoczy (Akademia Ignatianum w Krakowie), *Niewłaściwość wymogu aktu urodzenia jako podstawy sporządzenia metryki chrztu*, ks. dr Bartłomiej Pieron (UPJPII), *Odpowiedzialność duchownego za niewykonanie obowiązku z art. 10 ust. 2 Konkordatu*.

PROJEKTY BADAWCZE

Towarzystwo Naukowe KUL realizuje projekty badawcze (granty) przyznane przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach zadań z zakresu Działalności Upowszechniającej Naukę, konkursu „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” oraz przez Narodowe Centrum Nauki w Krakowie.

a) W ramach Działalności Upowszechniającej Naukę Towarzystwo zrealizowało następujące granty:

1. Stworzenie anglojęzycznej wersji „Roczników Humanistycznych” – 8 zeszytów.
2. Zwiększenie udziału zagranicznych recenzentów w ocenie czasopisma „Roczniki Humanistyczne”.
3. Stworzenie anglojęzycznych wersji „Roczników Teologicznych” z. 7, 8, 9, 10.
4. Przygotowanie i opublikowanie w elektronicznych bazach anglojęzycznej wersji „Roczników Psychologicznych”.
5. Przygotowanie i opublikowanie w elektronicznych bazach danych anglojęzycznej wersji „Roczników Nauk Prawnych”.
6. Wydanie i upowszechnienie w bazach monografii *Dżuma w Toruniu w trakcie III wojny północnej*.
7. Wydanie i zamieszczenie w Internecie monografii *Atlas historyczny metropolii przemyskiej (Archidiecezja przemyska, diecezja rzeszowska, diecezja zamojsko-lubaczowska ok. 1340-2018)*.
8. Wydanie i zamieszczenie w Internecie monografii *Katalog prac plastycznych Norwida*, t. IV.
9. Wsparcie dla czasopism naukowych – „Studia Polonijne”.
10. Wsparcie dla czasopism naukowych – „Roczniki Pedagogiczne”.

b) W ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki:

11. „Źródła doktrynalne nauczania *ars vetus* na Uniwersytecie Krakowskim w I poł. XV wieku. Część I – kategorie”. Kierownik projektu – dr hab. Hanna Wojtczak. Termin realizacji: 14 VII 2014 – 13 VII 2019.

12. „Rozszerzona kontynuacja serii wydawniczej ‘Staropolski dramat religijny’: ‘Staropolski dramat i dialog religijny’”. Kierownik projektu – dr hab. Justyna Dąbkowska-Kujko. Termin realizacji: 9 X 2015 – 8 X 2020.
13. „Edycja krytyczna tomu I, XII, XIII, XIV, XVIII *Dzieł wszystkich C. Norwida*”. Kierownik projektu: prof. dr hab. Stefan Sawicki. Termin realizacji: 26 IX 2017 – 25 IX 2022.

c) w ramach Narodowego Centrum Nauki:

14. „Tajna policja polityczna w Prusach wobec mniejszości polskiej 1871-1932”. Kierownik projektu: dr hab. Witold Matwiejczyk. Termin realizacji: 17 VII 2015 – 16 VII 2019.
15. „Kongregacja Nadzwyczajnych Kościelnych Spraw wobec ewolucji polityki wyznaniowej w Europie 1814-1870”. Kierownik projektu: dr hab. Anna Barańska. Termin realizacji: 8 VI 2016 – 07 VI 2020.
16. „Eksperymenty myślowe w filozofii: geneza, struktura, funkcje”. Kierownik projektu: mgr Piotr Biłgorajski. Termin realizacji: 25 I 2018 – 24 I 2019.
17. „Infirmeria Szpitala Św. Ducha w Rzymie w VIII wieku”. Kierownik projektu: prof. dr hab. Marian Surdacki. Termin realizacji 24 I 2019 – 23 I 2022.
18. „Brentano, reprezentacjonizm i nowożytna problematyka intencjonalności”. Kierownik projektu – dr Piotr K. Szatek. Termin realizacji 24 VII 2019 – 23 VII 2022.

SPIS PUBLIKACJI

Towarzystwo opublikowało następujące pozycje książkowe (66) i czasopisma (76):

1. *A Nemzetkozi Onkormanyzati Egyuttmukodes Lengyel-Magyar Modellje*, red. Marcin Szewczak, Dorota Bis, Małgorzata Ganczar, Anna Ostrowska, Katarzyna Kwiatosz, objętość 6 ark. wyd., nakład 70 egz.
2. Ajschylos, *Tragedie*, t. I: *Persowie, Siedmiu przeciw Tebom, Błagalnice, Prometeusz w okowach*. Przełożył, wstępem i przypisami opatrzył Robert R. Chodkowski, objętość 15,5 ark. wyd., nakład 100 egz. (dodruk).
3. Anna K. Badora, *Działalność twórcza młodzieży szkolnej w cyberprzestrzeni a jej osiągnięcia edukacyjne*, objętość 17 ark. wyd., nakład 150 egz.
4. *Beknopte Grammatica van het Nederlands voor studenten*, red. Beata Popławska, Bas Hamers, objętość 7,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
5. Hanna Bieniaszkiewicz, *Architektura secesyjna w Lublinie*, objętość 12ark. wyd., nakład 80 egz.
6. Edyta Chlebowska, *Katalog prac plastycznych Norwida*, t. III, objętość 30 ark. wyd., nakład 500 egz.
7. Edyta Chlebowska, *Katalog prac plastycznych Norwida*, t. IV, objętość 30 ark. wyd., nakład 500 egz.
8. Barbara Cichy-Jasiocha, *Wybrane psychologiczne wyznaczniki poczucia jakości życia u osób dorosłych uzdolnionych plastycznie*, objętość 10 ark. wyd., nakład 150 egz.
9. Andrzej Derdziuk OFMCap, *Prawda, dobro, sumienie*, objętość 10 ark. wyd., nakład 270 egz.
10. *Doświadczenie rozwoju w życiu polskich migrantów w Wielkiej Brytanii*, red. Jadwiga Plewko, Wioletta Szymczak, Tomasz Adamczyk, objętość 14 ark. wyd., nakład 150 egz.
11. *Dyalog o Zmartwychwstaniu Pańskim*, red. serii Justyna Dąbkowska-Kujko, red. t. III serii Agnieszka Czechowicz, objętość 12 ark. wyd., nakład 400 egz.

12. *Dziela wszystkie*. T. VII. *Proza I*. Cypriana Norwida, objętość 18 ark. wyd., nakład 600 egz. (dodruk).
13. *Dziedzictwo językowe przeszłości – w stulecie Niepodległości*, red. Jolanta Klimek-Grądzka, Małgorzata Nowak, objętość 11 ark. wyd., nakład 150 egz.
14. *Ekumeniczna Postylla na pierwszy rok kościelny po obchodach 500-lecia Reformacji*, red. ks. Grzegorz Brudny, ks. Andrzej Konachowicz, Sławomir Pawłowski SAC, objętość 13 ark. wyd., nakład 400 egz.
15. *E-protokół w postępowaniu przed Krajową Izbą Odwoławczą. Korzyści i zagrożenia na przykładzie cywilnego postępowania sądowego*, red. Małgorzata Stręciwilk, Marzena Świstak, Sylwia Zaborowska, objętość 10 ark. wyd., nakład 200 egz.
16. Eurypides, *Tragedie*, t. I: *Alkestis, Medea, Dzieci Heraklesa, Hipolit, Hekabe, Błagalnice, Andromacha, Oszalały Herakles, Trojanki*. Przełożył, wstępem i przypisami opatrzył Robert R. Chodkowski, objętość 25 ark. wyd., nakład 300 egz. (dodruk).
17. Piotr P. Gach, *O cierpliwości*, objętość 7,5 ark. wyd., nakład 100 egz.
18. Małgorzata Gałązka, *Prawnokarne granice nowatorskiej interwencji medycznej*, objętość 61 ark. wyd., nakład 150 egz.
19. Henryk Gapski, *Atlas historyczny metropolii przemyskiej ok. 1340-2018*, objętość 28 ark. wyd., nakład 400 egz.
20. Lech Giemza, *Spotkanie jako sytuacja nieoczywista w literaturze*, objętość 7 ark. wyd., nakład 200 egz.
21. Wojciech Gizicki, Stanisław Konecny, *Socio-Political Perspectives on Regionalism in Modern World*, objętość 13 ark. wyd., nakład 150 egz.
22. Michał Jędrzejczyk, *Wieloletnia prognoza finansowa w jednostkach samorządu terytorialnego w latach 2010-2018*, objętość 21 ark. wyd., nakład 150 egz.
23. Michał Kawulok, *Sztuka Jana Walacha na tle działalności i piśmiennictwa Jerzego Warchałowskiego*, objętość 15 ark. wyd., nakład 200 egz.
24. Kazimierz A. Kłosiński, *Porządki współczesnego świata*, objętość 8,5 ark. wyd., nakład 150 egz.
25. Piotr Kopiec, *Spoleczeństwo w teologicznej refleksji organizacji ekumenicznych. Panorama ujęć*, objętość 15 ark. wyd., nakład 200 egz.
26. Ks. Czesław Krakowiak, *Liturgia i pobożność ludowa*, objętość 7 ark. wyd., nakład 70 egz. (dodruk).
27. Ks. Czesław Krakowiak, *Sakrament święceń. Święcenia prezbiterów*, objętość 13 ark. wyd., nakład 200 egz.

28. Ks. Czesław Krakowiak, *Sakramenty uzdrowienia. Zagadnienia wybrane*, objętość 7,5 ark. wyd., nakład 70 egz. (dodruk).
29. Ks. Czesław Krakowiak, *Święcenia niższe, posługi i funkcje wiernych świeckich w liturgii*, objętość 9 ark. wyd., nakład 200 egz.
30. Ks. Józef Krukowski, *Konkordaty Polskie. Historia i terażniejszość*, objętość 26 ark. wyd., nakład 400 egz.
31. Adela Kuik-Kalinowska, *Piórem i stylem. Norwidowskie topoty i techniki artystyczne*, objętość 14,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
32. Jadwiga M. Kupczewska SŁNS, *Zgromadzenie Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego w latach 1945-1989*, objętość 56 ark. wyd., nakład 595 egz.
33. Piotr Magier, *Metateoria pedagogiki chrześcijańskiej*, objętość 14 ark. wyd., nakład 200 egz.
34. *Metodologia teologii fundamentalnej*, red. ks. Jacenty Mastey, ks. Krzysztof Kaucha, objętość 31 ark. wyd., nakład 250 egz.
35. Grzegorz Misiura, „*Nie tylko dla chleba, lecz najpierw dla nieba*”. *Środowisko organistów diecezji lubelskiej w latach 1918-1992*, objętość 21 ark. wyd., nakład 150 egz.
36. *Model polsko-węgierskiej samorządowej współpracy międzynarodowej*, red. Marcin Szewczak, Dorota Bis, Małgorzata Ganczar, Anna Ostrowska, Katarzyna Kwiatosz, objętość 6 ark. wyd., nakład 60 egz.
37. *Narzeczeństwo droga którą warto przejść*, red. Lidia Pietruszka, Magdalena Parzyszek, objętość 8 ark. wyd., nakład 200 egz.
38. Eugeniusz Niebelski, *A Bullet is Better than Such a Life*, objętość 13 ark. wyd., nakład 200 egz.
39. Tomasz Peciakowski, *Listy (nie)pokornych. Intelktualiści w polskiej przestrzeni publicznej*, objętość 22 ark. wyd., nakład 150 egz.
40. Katarzyna Pękacka-Falkowska, *Dżuma w Toruniu w trakcie III wojny północnej*, objętość 40 ark. wyd., nakład 400 egz.
41. Ks. Kazimierz Pierzchała, *Chrystologia starotestamentowa w ujęciu Corpus Paulinum i Listu do Hebrajczyków*, objętość 23 ark. wyd., nakład 150 egz.
42. *Po ciszy. Rozważania o modelu komunikacji opartej na kontekście*, red. Dorota Kuncewicz, Ewa Sokołowska, Jolanta Sobkowicz, Dariusz Kuncewicz, objętość 12,5 ark. wyd., nakład 150 egz.
43. *Polacy w Irkucku w wiekach XIX i XX*, red. Eugeniusz Niebelski, objętość 34 ark. wyd., nakład 250 egz.

44. *Prawo międzynarodowe publiczne. Studia i materiały*, t. II, red. Wojciech Sz. Staszewski, Anna Szarek-Zwijacz, Kinga Stasiak, objętość 17 ark. wyd., nakład 150 egz.
45. „*Quia fecit mihi magna...*” *Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Profesorowi Czesławowi Krakowiakowi z okazji złotego jubileuszu kapłaństwa*, red. ks. Zbigniew Głowacki, ks. Andrzej Megger, objętość 20 ark. wyd., nakład 200 egz.
46. Tomasz Rokosz, *Między mową a śpiewem. Słowo, muzyka i obrzęd w kontekście przemian*, objętość 13 ark. wyd., nakład 150 egz.
47. Irena Rolska, *Studia nad sztuką renesansu i baroku XIV*, objętość 24 ark. wyd., nakład 100 egz.
48. Marcin Składanowski, *Cywilizacja rosyjska według Aleksandra Dugina. Studia historiozoficzno-antropologiczne*, objętość 9 ark. wyd., nakład 150 egz.
49. Sofokles, *Tragedie*, t. I: *Ajas, Trachiniki, Filoklet, Edyp w Kolonos*. Przełożył, wstępem i przypisami opatrzył Robert R. Chodkowski, objętość 18 ark. wyd., nakład 289 egz. (dodruk).
50. *Studia liturgiczne*, t. XV, red. Waldemar Pałęcki MSF, ks. Andrzej Megger, objętość 11,75 ark. wyd., nakład 150 egz.
51. Ks. Tadeusz Syczewski, *Miejsca święte według KPK z 1983 r. i obowiązującego prawodawstwa Kościoła łacińskiego*, objętość 6 ark. wyd., nakład 100 egz.
52. Katarzyna Szuper, *Wpływ funduszy unijnych na rozwój powiatu biłgorajskiego*, objętość 6 ark. wyd., nakład 150 egz.
53. Simon Simonides Leopoliensis/ Szymon Szymonowic, *Castus Ioseph/ Niewinny Józef*, red. Izabela Bogumił, Zofia Głombiowska, objętość 22 ark. wyd., nakład 400 egz.
54. *Sylwetki Żydów Lubelskich. Leksykon* red. Adam Kopciowski, Andrzej Trzeciński, Sławomir J. Żurek, Monika Adamczyk-Garbowska, objętość 24,5 ark. wyd., nakład 350 egz.
55. Marcin Tkaczyk, *Jedność i wielość logik moralnych*, objętość 12 ark. wyd., nakład 200 egz.
56. *Tradycje ludowe w kulturze muzycznej: zachowanie dziedzictwa – inspiracje – przeobrażenia*, red. Tomasz Rokosz, Kinga Strycharz-Bogacz, Beata Bodzioch, objętość 14 ark. wyd., nakład 150 egz.
57. Wenancjusz Fortunat, *Poezje. Wybór*. Z języka łacińskiego przełożył, wstępem poprzedził i objaśnieniami opatrzył ks. Tadeusz Gacia, objętość 16 ark. wyd., nakład 100 egz. (dodruk).

-
58. *Wiara i niewiara. Literackie realizacje wobec doświadczenia Zagłady*, red. Agnieszka Karczewska, Piotr Kalwiński, objętość 23 ark. wyd., nakład 200 egz.
 59. Ks. Wojciech Witowski, *Dzieje duszpasterstwa i duszpasterzy w Biegonicach od powstania parafii do wybuchu II wojny światowej (1269-1939)*, objętość 7 ark. wyd., nakład 150 egz.
 60. Hanna J. Wojtczak, *Benedykta Hessego komentarz do Kategorii Arystotelesa. Część I*, objętość 17 ark. wyd., nakład 150 egz.
 61. Hanna J. Wojtczak, *Paul of Pyskowice's. Commentary on Aristotle's „Categories”. Part I*, objętość 19,75 ark. wyd., nakład 200 egz.
 62. *Wybrane kierunki współczesnej profilaktyki i resocjalizacji*, red. Danuta Grzesiak-Witek, Magdalena Łuka, Paweł Witek, objętość 8 ark. wyd., nakład 200 egz.
 63. *Wychowanie w rodzinie w wybranych zagadnieniach pedagogicznych*, red. Danuta Opozda, Magdalena Parzyszek, objętość 8 ark. wyd., nakład 150 egz.
 64. Adam Zadroga, *Gospodarka, przedsiębiorczość, praca*, objętość 8 ark. wyd., nakład 150 egz.
 65. Sławomir J. Żurek, *Pamięć o Zagładzie w polskojęzycznej i niemieckojęzycznej literaturze autorek i autorów drugiego oraz trzeciego pokolenia post-Szoah*, objętość 24 ark. wyd., nakład 250 egz.
 66. Ks. Waldemar Żurek, *Zakład Salezjański im. Księdza Bosko w Oświęcimiu 1944-1945. Kronika tom 6*, objętość 15 ark. wyd., nakład 100 egz.
 67. *Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration*, 25(2019), No 1, objętość 8 ark. wyd., nakład 100 egz.
 68. *Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration*, 25(2019), No 2, objętość 8 ark. wyd., nakład 100 egz..
 69. *Kościół i Prawo*, 8(21)2019, nr 1, objętość 15 ark. wyd., nakład 100 egz.
 70. *Przegląd Psychologiczny*, 61(2018), nr 4, objętość 8 ark. wyd., nakład 130 egz.
 71. *Przegląd Psychologiczny*, 62(2019), nr 1, objętość 9 ark. wyd., nakład 130 egz.
 72. *Przegląd Psychologiczny*, 62(2019), nr 2, objętość 12 ark. wyd., nakład 130 egz.
 73. *Przegląd Psychologiczny*, 62(2019), nr 3, objętość 10,5 ark. wyd., nakład 280 egz.
 74. *Roczniki Ekonomii i Zarządzania*, 10(46)2018, nr 3, objętość 9 ark. wyd., nakład 180 egz.

75. *Roczniki Ekonomii i Zarządzania*, 10(46)2018, nr 4, objętość 9,75 ark. wyd., nakład 180 egz.
76. *Roczniki Filozoficzne*, 67(2019), nr 1, objętość 20 ark. wyd., nakład 200 egz.
77. *Roczniki Filozoficzne*, 67(2019), nr 2, objętość 15,25 ark. wyd., nakład 200 egz.
78. *Roczniki Filozoficzne*, 67(2019), nr 3, objętość 10,25 ark. wyd., nakład 200 egz.
79. *Roczniki Filozoficzne*, 67(2019), nr 4, objętość 11,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
80. *Roczniki Humanistyczne*, 66(2018), z. 5: Neofilologia – zeszyt specjalny, objętość 22 ark. wyd., nakład 200 egz.
81. *Roczniki Humanistyczne*, 66(2018), z. 11: Anglica – zeszyt specjalny, objętość 9,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
82. *Roczniki Humanistyczne*, 66(2018), z. 1: Literatura polska, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
83. *Roczniki Humanistyczne*, 66(2018), z. 2: Historia, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
84. *Roczniki Humanistyczne*, 66(2018), z. 3: Filologia klasyczna, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
85. *Roczniki Humanistyczne*, 66(2018), z. 4: Historia sztuki, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
86. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 1: Literatura polska, objętość 14 ark. wyd., nakład 200 egz.
87. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 1: Literatura polska, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
88. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 2: Historia, objętość 14,75 ark. wyd., nakład 200 egz.
89. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 2: Historia, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
90. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 3: Filologia klasyczna, objętość 11,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
91. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 3: Filologia klasyczna, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
92. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 4: Historia sztuki, objętość 12,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
93. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 4: Historia sztuki, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.

94. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 5: Neofilologia, objętość 10,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
95. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 6: Językoznawstwo, objętość 14 ark. wyd., nakład 150 egz.
96. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 7: Słowianoznawstwo, objętość 14,25 ark. wyd., nakład 200 egz.
97. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 8: Lingwistyka korpusowa i translatoryka, objętość 12 ark. wyd., nakład 200 egz.
98. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 9: Sinologia, objętość 9,5 ark. wyd., nakład 120 egz.
99. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 10: Glottodydaktyka, objętość 11 ark. wyd., nakład 150 egz.
100. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 11: Anglica, objętość 8,25 ark. wyd., nakład 150 egz.
101. *Roczniki Humanistyczne*, 67(2019), z. 12: Muzykologia, objętość 12 ark. wyd., nakład 170 egz.
102. *Roczniki Kulturoznawcze*, 9(2018), nr 4, objętość 8,5 ark. wyd., nakład 100 egz.
103. *Roczniki Kulturoznawcze*, 10(2019), nr 1, objętość 6,25 ark. wyd., nakład 70 egz.
104. *Roczniki Kulturoznawcze*, 10(2019), nr 2, objętość 5,5 ark. wyd., nakład 70 egz.
105. *Roczniki Nauk Prawnych*, 28(2018), nr 4, objętość 12,45 ark. wyd., nakład 200 egz.
106. *Roczniki Nauk Prawnych*, 28(2018), nr 1, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
107. *Roczniki Nauk Prawnych*, 28(2018), nr 2, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
108. *Roczniki Nauk Prawnych*, 28(2018), nr 3, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
109. *Roczniki Nauk Prawnych*, 28(2018), nr 4, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
110. *Roczniki Nauk Prawnych*, 29(2019), nr 1, objętość 12,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
111. *Roczniki Nauk Społecznych*, 11(47) (2019), nr 1, objętość 10,5 ark. wyd., nakład 130 egz.
112. *Roczniki Nauk Społecznych*, 11(47) (2019), nr 4, objętość 11,5 ark. wyd., nakład 130 egz.

113. *Roczniki Pedagogiczne*, 11(47)2019, nr 1, objętość 10 ark. wyd., nakład 200 egz.
114. *Roczniki Pedagogiczne*, 11(47)2019, nr 2, objętość 12 ark. wyd., nakład 200 egz.
115. *Roczniki Pedagogiczne*, 11(47)2019, nr 3, objętość 12 ark. wyd., nakład 150 egz.
116. *Roczniki Pedagogiczne*, 11(47)2019, nr 4, objętość 12 ark. wyd., nakład 140 egz.
117. *Roczniki Pedagogiczne*, 11(47)2019, nr specjalny, objętość 33 ark. wyd., nakład 200 egz.
118. *Roczniki Psychologiczne*, 21(2018), nr 3, objętość 7,25 ark. wyd., nakład 150 egz.
119. *Roczniki Psychologiczne*, 21(2018), nr 4, objętość 6 ark. wyd., nakład 150 egz.
120. *Roczniki Psychologiczne*, 22(2019), nr 1, objętość 7,25 ark. wyd., nakład 150 egz.
121. *Roczniki Psychologiczne*, 22(2019), nr 2, objętość 6,5 ark. wyd., nakład 150 egz.
122. *Roczniki Psychologiczne*, 22(2019), nr 3, objętość 7 ark. wyd., nakład 150 egz.
123. *Roczniki Teologiczne*, 65(2018), z. 12: Homiletyka, objętość 9,75 ark. wyd., nakład 200 egz.
124. *Roczniki Teologiczne*, 65(2018), z. 7: Teologia ekumeniczna, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
125. *Roczniki Teologiczne*, 65(2018), z. 8: Liturgika, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
126. *Roczniki Teologiczne*, 65(2018), z. 9: Teologia fundamentalna i religio-logia, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
127. *Roczniki Teologiczne*, 65(2018), z. 10: Nauki o rodzinie, wersja angielska – online, objętość 12 ark. wyd.
128. *Roczniki Teologiczne*, 66(2019), z. 1: Praca socjalna, objętość 12 ark. wyd., nakład 200 egz.
129. *Roczniki Teologiczne*, 66(2019), z. 2: Teologia dogmatyczna, objętość 12,75 ark. wyd., nakład 180 egz.
130. *Roczniki Teologiczne*, 66(2019), z. 3: Teologia moralna, objętość 14,25 ark. wyd., nakład 170 egz.
131. *Roczniki Teologiczne*, 66(2019), z. 4: Historia Kościoła, objętość 12,25 ark. wyd., nakład 180 egz.

132. *Roczniki Teologiczne*, 66(2019), z. 6: Teologia pastoralna, objętość 13,75 ark. wyd., nakład 170 egz.
133. *Roczniki Teologiczne*, 66(2019), z. 7: Teologia ekumeniczna, objętość 14,5 ark. wyd., nakład 170 egz.
134. *Roczniki Teologiczne*, 66(2019), z. 8: Liturgika, objętość 11,5 ark. wyd., nakład 180 egz.
135. *Roczniki Teologiczne*, 66(2019), z. 9: Teologia fundamentalna i religiologia, objętość 10 ark. wyd., nakład 170 egz.
136. *Roczniki Teologiczne*, 66(2019), z. 10: Nauki o rodzinie, objętość 8 ark. wyd., nakład 180 egz.
137. *Roczniki Teologiczne*, 66(2019), z. 11: Katechetyka, objętość 9,75 ark. wyd., nakład 170 egz.
138. *Roczniki Teologiczne*, 66(2019), z. 12: Homiletyka, objętość 10 ark. wyd., nakład 170 egz.
139. *Studia Norwidiana*, 37(2019), objętość 18 ark. wyd., nakład 150 egz.
140. *Studia Polonijne*, 39(2018), objętość 30 ark. wyd., nakład 130 egz.
141. *Summarium Societatis Scientiarum Catholicae Universitatis Lublinensis Ioannis Pauli II*, 47(67) 2018, objętość 12,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
142. *Teka Komisji Historycznej*, 16(2019), objętość 16 ark. wyd., nakład 100 egz.

W roku sprawozdawczym Towarzystwo Naukowe KUL opublikowało 142 pozycje wydawnicze o łącznej objętości 2026,7 ark. wyd. i nakładzie 23 934 egz. (w tym 66 książek o objętości 1117,5 ark. wyd. i nakładzie 14 004 egz. oraz 76 woluminów publikacji ciągłych o objętości 909,2 ark. wyd. i nakładzie 9 930 egz.). Ich autorami byli przedstawiciele wielu znaczących środowisk naukowych krajowych i zagranicznych. Łącznie w czasopismach opublikowano 740 artykułów, w tym pracownicy naukowcy KUL opublikowali 299 artykułów.

TARGI, PROMOCJE, KIERMASZE

Towarzystwo Naukowe KUL zorganizowało :

♦ promocję książki *Ekumeniczna postylla* pod red. ks. Grzegorza Brudnego, ks. Andrzeja Konachowicza, Sławomira Pawłowskiego SAC oraz książki *O niepodległości ekumenicznie* pod red. Sabiny Bober, Sławomira Jacka Żurka. Promocja odbyła się w Trybunale Koronnym w Lublinie (27 II 2019);

♦ promocję książki *Konkordaty Polskie. Historia i terażniejszość* pod red. ks. Józefa Krukowskiego:

19 VI 2019 r. w siedzibie Sekretariatu Konferencji Episkopatu Polski w Warszawie, odbyła się konferencja prasowa, której przedmiotem była promocja książki *Konkordaty Polskie. Historia i Teraźniejszość*, wydanej przez Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. W spotkaniu udział wzięli: bp dr hab. Artur Miziński – Sekretarz Generalny Konferencji Episkopatu Polski, ks. dr Jarosław Mrówczyński – zastępca Sekretarza Generalnego KEP, ks. prof. dr hab. Augustyn Eckmann – prezes TN KUL, autorzy książki – ks. prof. dr hab. Józef Krukowski i ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski oraz wielu zgromadzonych naukowców zainteresowanych tą problematyką.

Bp Artur Miziński zaznaczył, że publikacja jest dziełem o wysokich walorach naukowych, ukazującym rolę konkordatu między Państwem Polskim a Kościołem katolickim od początku istnienia Państwa Polskiego do chwili obecnej. Jest doskonałym sposobem uczczenia ważnych wydarzeń tak w Kościele powszechnym, jak i w Polsce. W Kościele powszechnym w 2018 r. obchodziliśmy czterdziestą rocznicę wyboru kard. Karola Wojtyły na stolicę Piotrową. W Polsce świętowaliśmy stulecie przywrócenia narodowi polskiemu państwowości. Odzyskanie niepodległości umożliwiło odnowienie relacji między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską w kolejnym roku.

Ks. prof. dr hab. Augustyn Eckmann przedstawił wydawcę – Towarzystwo Naukowe KUL. Wyraził wdzięczność Autorom za powierzenie Towarzystwu

wydania tej ważnej i cennej publikacji naukowej. Na ręce Aliny Żuk, obecnej na promocji Dyrektor administracyjnej Towarzystwa, złożył podziękowanie współpracownikom zaangażowanym w proces wydawniczy.

Głównym celem autorów publikacji było całościowe ujęcie problematyki w aspekcie historycznym i współczesnym. Ks. prof. dr hab. Góralski, współautor promowanej książki, wyjaśnił znaczenie konkordatów, przedstawił ich genezę i historię oraz podział na całościowe i parcjalne – poświęcone tylko niektórym obszarom. Redaktor i autor przeważającej części książki, ks. prof. dr hab. Józef Krukowski, mówił głównie o genezie aktualnego Konkordatu. Przytaczał również anegdoty z osobistych spotkań z Janem Pawłem II z okresu, w którym pracowano nad tym dokumentem. Zaznaczył, że polski Konkordat w zestawieniu z innymi podobnymi dokumentami Stolicy Apostolskiej jest wyjątkowy, a według Jana Pawła II był dokumentem modelowym. Autor postawił tezę, że zawarcie obowiązującego obecnie Konkordatu oznacza zerwanie z modelem wrogiej separacji, który został narzucony przez reżim komunistyczny, i realizację modelu państwa świeckiego, opartego na zasadzie przyjaznego rozdziału i współdziałania między Państwem a Kościołem dla dobra wspólnego. Podkreślił też, że jest to pierwsze w historii polskiej nauki tak obszerne opracowanie problematyki konkordatu.

Podczas spotkania odbyła się żywiłowa dyskusja, w której udział wzięli naukowcy z różnych ośrodków akademickich.

Katarzyna Łuczkowska

◆ promocję książki *Prawda, dobro, sumienie* pod red. Andrzeja Derdziuka OFMCap w Centrum Medialnym KAI w Warszawie (6 XI 2019):

6 XI 2019 r. w Centrum Medialnym Katolickiej Agencji Informacyjnej w Warszawie odbyła się prezentacja wydanej przez TN KUL książki o. prof. dr hab. Andrzeja Derdziuka *Prawda, dobro, sumienie*. W spotkaniu udział wzięli o. prof. dr hab. Andrzej Derdziuk oraz ks. dr Tomasz Adamczyk z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Rozmowę poprowadził red. Bogdan Rymanowski.

Przesłanie swojej najnowszej książki autor podsumował następująco: „Dobro jest dobre, prawda jest wyzwalająca, a sumienie jest niezależnym świadkiem wartości.” Zaznaczył, że Kościół ma wiele do zaoferowania współczesnemu światu, a jego rolą jest pokazywanie, jak formować sumienie i jak rozumieć współczesny świat. Prawda prowadzi do autentyczności, radości, wyzwolenia.

Ks. dr Tomasz Adamczyk podkreślił, że książka jest dla czytelnika praktyczną pomocą, poradnikiem kształtowania sumienia i postawy oraz pokazuje, jak ważna jest definicja pojęcia prawdy i dobra we współczesnym świecie, w którym ludzie używając tych słów, rozumieją za każdym razem zupełnie co innego.

Prowadzący spotkanie red. Bogdan Rymanowski, nawiązując do myśli zawartych w książce, poprosił autora o moralną ocenę kontrowersyjnych zjawisk w życiu publicznym, w tym aborcji oraz sporów ze środowiskami LGBT.

Autor podkreślił, że rozważania zamieszczone w publikacji skłaniają do refleksji nad miejscem prawdy, dobra i poprawnie uformowanego sumienia w życiu moralnym współczesnego człowieka. Podejmując temat prawdy, podał podstawowe pojęcia z tego zakresu oraz rozważał nad moralnym wymiarem prawdomówności. Przedstawił refleksje na temat dobra wspólnego, solidarności jako cnoty społecznej i kapitału społecznego oraz miejsca wartości w życiu politycznym. Z głębokim zaangażowaniem i precyzją zaznaczył, jak ważne jest właściwe rozumienie dynamizmu życia moralnego oraz tłumaczy jego funkcjonowanie w wymiarze indywidualnym oraz wspólnotowym.

Uczestnicy włączyli się do dyskusji poświęconej tym zagadnieniom. Podkreślając znaczenie tej publikacji, red. Bogdan Rymanowski zachęcił media do głębszego zainteresowania się tą książką.

Katarzyna Łuczkowska

♦ promocję książki *Sylwetki Żydów Lubelskich. Leksykon* pod red. Adama Kopciowskiego, Andrzeja Trzczińskiego, Sławomira Jacka Żurka, Moniki Adamczyk-Garbowskiej:

Promocja odbyła się 28 XI 2019 r. w Trybunale Koronnym w Lublinie. Spotkanie poprowadził pan Andrzej Jaroszyński.

Oprócz redaktorów naukowych i autorów biogramów udział w spotkaniu wzięli liczni mieszkańcy Lublina z Panem Prezydentem Krzysztofem Żukiem na czele.

Twórcy *Leksykonu*, podejmując pracę nad tym dziełem, wpisali się w ideę Majera Bałabana, wybitnego historyka, który w 1918 r. pisał: „Musimy obudzić duchy wielkich ludzi, którzy kiedyś tu żyli i działali, przywołać w pamięci ich czyny i cierpienia [...]” i właśnie „niniejsza książka chce tych ludzi wyrwać z zapomnienia”. Autorzy poprzez jej publikację tę ideę kontynuują. Zaprezentowali Sylwetki ponad 120 znamienitych uczonych i postaci z różnych warstw społecznych, którzy urodzeniem lub działalnością związani byli z Lublinem. Zasłużyli się nie tylko dla Lublina, lecz także wnieśli wkład do kultury i nauki polskiej i światowej. Poprzez wydanie tej książki Autorzy oddają i przywracają pamięci postaci zasłużonych, które zasługują na hołd i pamięć przyszłych pokoleń.

W imieniu Towarzystwa Naukowego głos zabrała pani dr hab. Ewa Ziółtek – Sekretarz Generalny TN KUL. Pani Profesor wyraziła wdzięczność Autorom prezentowanej pracy za wpisywanie się w piękną tradycję współpracy naukow-

ców KUL z Towarzystwem. „Cieszy nas fakt – mówiła Pani Profesor – że do grona naszych Autorów dołączyli badacze z Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej, osoby z Ośrodka Brama Grodzka – Teatru NN i z Muzeum Lubelskiego. Towarzystwo bardzo to docenia i dziękuje serdecznie Autorom”.

Pani Ewa Ziółek podziękowała Redaktorom Naukowym – za pomysł i inicjatywę, Recenzentowi – panu prof. Henrykowi Gmiterkowi oraz instytucjom, które wsparły wydanie tej cennej publikacji: władzom miasta Lublin, Wydziałowi Humanistycznemu UMCS, Wydziałowi Nauk Humanistycznych KUL oraz Fundacji Rozwoju KUL.

W imieniu redaktorów naukowych głos zabrała pani prof. Monika Adamczyk-Garbowska. Mówiła o pomysle, który narodził się w środowisku naukowym Lublina wśród badaczy z UMCS i KUL i przedstawiła cel przyświecający tworcom leksykonu. Podkreśliła znaczenie zespołu, składającego się z kilkunastu autorów reprezentujących różne dyscypliny akademickie.

Publikacja obejmuje okres od XVI stulecia do czasów najnowszych. Przy wyborze sylwetek zaprezentowanych w publikacji brano pod uwagę różne kryteria. Ponad 120 artykułów hasłowych nie wyczerpuje listy osób zasługujących na uwzględnienie. Autorzy mają nadzieję, że ta publikacja zachęci badaczy, studentów, pasjonatów historii do poszukiwań.

Liczne grono uczestników spotkania, w tym osoby spokrewnione z postaciami prezentowanymi w *Leksykonie*, z ogromną radością przyjęły ukazanie się tej cennej pracy, będącej wyrazem pamięci i przypomnienia postaci, którzy wnieśli znaczący wkład do kultury polskiej i światowej.

Katarzyna Łuczkowska

♦ promocję książki *Sztuka Jana Wałacha na tle działalności i piśmiennictwa Jerzego Warchałowskiego* pod red. Michała Kawuloka w Gminnym Ośrodku Kultury w Istebnej (28 XI 2019 r.);

♦ promocję książek filozoficznych na XI Polskim Zjeździe Filozoficznym w Lublinie (9-14 IX 2019 r.);

♦ promocję książek na XX Powszechnym Zjeździe Historyków Polskich w Lublinie (18-20 IX 2019 r.)

Towarzystwo brało udział w:

– Targach Książki Katolickiej w Warszawie (4-07 IV 2019 r.)

– Targach Wydawców Katolickich w Lublinie (19-21 XI 2019 r.).

Towarzystwo Naukowe KUL, od roku 2019, promuje własne publikacje poprzez międzynarodową sieć dystrybucji, która odbywa się w ramach współpracy z międzynarodową platformą AMAZON Service Europe. Na platformie „Amazon” sprzedaż publikacji online prowadzona jest przez oddziały: angielski (164 tytuły), niemiecki (190 tytułów), francuski (184 tytuły), hiszpański (226 tytułów) i włoski (211 tytułów).

Towarzystwo Naukowe KUL korzysta z usług szeroko dostępnej ogólnopolskiej sieci internetowych księgarni m.in. Bonito, Azymut, Motyl, dzięki którym książki wydane w Towarzystwie od razu pojawiają się na wielu portalach księgarskich – są szeroko dostępne i pozycjonowane w Internecie.

4. Towarzystwo Naukowe KUL łącznie wydaje 60 woluminów czasopism.

Na podstawie umowy zawartej z Uniwersytetem, od roku 2019, Współwydawcą wydawanych od kilkadziesiąt lat przez Towarzystwo czasopism jest Katolicki Uniwersytet Lubelski. Zespoły redakcyjne działające w ramach Wydziałów Towarzystwa i Uniwersytetu przygotowały następujące czasopisma: „Roczniki Teologiczne” (z. 1-12: Praca socjalna, Teologia dogmatyczna, Teologia moralna, Historia Kościoła, Teologia duchowości, Teologia pastoralna, Teologia ekumeniczna, Liturgia, Teologia fundamentalna i religiologia, Nauki o rodzinie, Katechetyka, Homiletyka, „Roczniki Filozoficzne” (nr 1-4), „Roczniki Humanistyczne” (z. 1-12: Literatura polska, Historia, Filologia klasyczna, Historia sztuki, Neofilologia, Językoznawstwo, Słowianoznawstwo, Lingwistyka korpusowa i translatoryka, Sinologia, Glottodydaktyka, Anglica, Muzykologia), „Roczniki Nauk Społecznych” (nr 1-4), „Roczniki Pedagogiczne” (nr 1-4), „Roczniki Nauk Prawnych” (nr 1-4), „Roczniki Psychologiczne” (nr 1-4), „Roczniki Kulturoznawcze” (nr 1-4), „Kościół i Prawo” (nr 1-2), „Studia Norwidiana” i „Studia Polonijne”.

Ponadto Towarzystwo Naukowe KUL wydaje „Summarium Societatis Scientiarum Catholicae Universitatis Lublinensis Ioannis Pauli II”, czasopismo „Teki Komisji Historycznej”. Jest także wydawcą – wspólnie z Uniwersytetem Jagiellońskim – w języku angielskim czasopisma „Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration” (N° 1-2), a także – wspólnie z Polskim Towarzystwem Psychologicznym – wydawcą kwartalnika „Przegląd Psychologiczny” (nr 1-4).

Czasopisma wydawane przez Towarzystwo Naukowe KUL, zgodnie z komunikatem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, znajdują się w wykazie czasopism punktowanych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego z oceną od 20 do 70 punktów. „Roczniki Humanistyczne” z oceną 70 pkt, „Roczniki Filozoficzne”, „Roczniki Nauk Prawnych”, „Roczniki Psychologiczne”, „Studia Norwi-

diana” z oceną 40 pkt; „Roczniki Nauk Społecznych”, „Roczniki Pedagogiczne”, „Roczniki Kulturoznawcze”, „Roczniki Teologiczne”, „Przegląd Psychologiczny”, „Studia Polonijne”, „Kościół i Prawo” z oceną – 20 pkt.

Od 2015 r. Towarzystwo Naukowe jest członkiem organizacji CrossRef, której celem jest promowanie, rozwój oraz wykorzystywanie nowych i innowacyjnych technologii w celu przyspieszenia i ułatwienia badań naukowych. Dzięki przynależności do CrossRef Towarzystwo Naukowe otrzymało uprawnienia do nadawania artykułom publikowanym w wydawanych przez siebie czasopismach numerów DOI (cyfrowych identyfikatorów dokumentów elektronicznych – prefiks DOI TN KUL to 18290). Czasopisma wydawane przez Towarzystwo znajdują się w bazach m.in. CEEOL (Centraln and Easter European online Library), Clarivate Analytics – Emerging Sources Citation Index (Web of Science Core Collection), EBSCO, CEJSH, Scopus, JSTOR, znajdują się na liście ERIH⁺ (*European Reference Index for the Humanities*). Index Copernicus, Google Scholar, POL-index, BazHum, ProQuest, Norwegian Register for Scientific Journals, Series and Publishers, ATLA Religion Database.

Wszystkie czasopisma dostępne są on-line na zasadzie otwartego dostępu *Open access*. Wydawanie zarówno książek, jak i czasopism odbywa się terminowo, max. po upływie 4 miesięcy od złożenia kompletu materiałów publikacja ukazuje się drukiem.

NAGRODY

Towarzystwo Naukowe w roku sprawozdawczym zdobyło następujące nagrody:

– Nagrodę Stowarzyszenia Wydawców Katolickich *Feniks* w kategorii „nauki kościelne” za publikację *Dzieje Kościoła w starożytności. Tom I Epoka wielkich prześladowań. Tom II Kościół w cesarstwie chrześcijańskim* autorstwa bpa Jana Śrutwy.

– Nagrodę Stowarzyszenia Wydawców Katolickich *Feniks* w kategorii „tłumacz” dla Roberta R. Chodkowskiego za przekład dzieł Eurypidesa *Tragedie. Tom I. Alkestis. Medea. Dzieci Heraklesa. Hipolit. Hekabe. Błagalnice. Andromacha. Oszałały Herakles. Trojanki* oraz *Tom II. Elektra. Ifigenia w kraju Taurów. Ijon. Helena. Fenicjanki. Orestes. Bachantki. Ifigenia w Aulidzie. Rezos.*

– Wyróżnienie *Feniks* w kategorii „tłumacz” dla ks. Tadeusza Gaci za przekład dzieła *Poezje. Wybór* Wenancjusza Fortunata.

– Wyróżnienie *Feniks* w kategorii „seria wydawnicza/dzieła zebrane” za publikację *Jeżeli Bóg istnieje... Wolność człowieka a hipoteza teistyczna. Wybór tekstów, studia i eseje* pod redakcją Andrzeja P. Stefańczyka.

– Wyróżnienie *Feniks* w kategorii „Kościół wobec współczesności” za publikację *Młodzież zagrożona wykluczeniem. Prewencyjny potencjał pedagogii ks. Jana Bosko* autorstwa Andrzeja Łuczyńskiego.

SPIS TREŚCI

CENTESIMA IAM ADVENTA...

O LUDZIACH I INSTYTUCJACH PO STULECIU UNIwersYTETU

Ks. Edward WALEWANDER, Profesor na uniwersytecie – drogi spełnienia. Na kanwie własnego itinerarium	5
Kazimierz PRZYBYŁKO, Z Lipnicy w uniwersyteckie progi. Moje wspomnienia i refleksje z czasu studiów (1951-1956) w Katolickim Uniwersytecie Lu- belskim	25

SYLWETKI UCZONYCH

LAUREACI NAGRODY IM. KSIĘDZA IDZIEGO RADZISZEWSKIEGO

Stanisław SAREK, Nagroda im. Księdza Idziego Radziszewskiego dla ks. prof. Stanisława Wilka SDB	49
Bp Jan KOPIEC, Profesor Stanisław Wilk. Tekst laudacji wygłoszonej 27 marca 2019 roku na dorocznym publicznym zebraniu TN KUL z okazji wręczenia ks. prof. dr. hab. Stanisławowi Wilkowi Nagrody im. Księdza Idziego Radzi- szewskiego	51

ALII BENE MERITI ET LAUDATI

Ks. Edward WALEWANDER, Nagroda dla Wielkiego Kanclerza KUL. Abp Stani- sław Budzik laureatem Międzynarodowej Nagrody Literackiej im. Józefa Łobodowskiego. Laudacja „Przypadki ciekawego życia”	59
Andrzej PODRAZA, Wojciech GIZICKI, Prof. Jerzy Rebeta (1932-2018) – historyk polskiej myśli społeczno-politycznej i prekursor politologii w KUL	69
Ks. Edward WALEWANDER, Dr hab. Alicja Puszka – ostatnie pożegnanie	75

IN MEMORIAM

Dr Florentyn Zbigniew Piwosz OFM (<i>Stanisław Sarek</i>)	79
Dr hab. Krzysztof Jeżyna, prof. KUL (<i>Stanisław Sarek</i>)	81
Abp prof. dr hab. Bolesław Pyłak (<i>Stanisław Sarek</i>)	83

Mgr Adam Chruszczewski (<i>Joanna Kumor-Mielnik, Stanisław Sarek</i>)	85
Prof. dr hab. Zbigniew Zaleski (<i>Stanisław Sarek</i>)	87

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO KUL
(2019)

Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Naukowego KUL za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 roku	91
Działalność naukowa Towarzystwa Naukowego KUL.....	113
Posiedzenia Wydziałów i Komisji.....	113
Konferencje naukowe	117
Projekty badawcze	121
Działalność wydawnicza Towarzystwa Naukowego KUL	123
Spis publikacji	123
Targi, promocje, nagrody (<i>Katarzyna Łuczowska</i>)	133